

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 4 april 2022

Tid:

kl. 16:00-21:30

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-32

Justerat den 11 april 2022

Anslaget den 12 april 2022

Cecilia Brinck

Karin Wanngård

Ann-Katrin Åslund

Hans Altsjö
Sekreterare

§ 1
Justering

Karin Wanngård (S) och 2:e vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (L) justerar protokollet tillsammans med ordföranden Cecilia Brinck (M). Justering sker måndag den 11 april 2022.

**§ 2
Bordläggning av interpellation**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationen som redovisas i punkten 2 i kungörelsen.

§ 3**Interpellation av Karin Wanngård (S) till
finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M) om återstart
av Stockholm**

KS 2021/811

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Karin Wanngård (S) har ställt en interpellation om återstart av Stockholm. Kommunfullmäktige beslutade den 6 september 2021 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet König Jerlmyr (M) besvarar interpellationen. I debatten yttrar sig borgarrådet Wanngård och borgarrådet König Jerlmyr.

**§ 4
Bordläggning av interpellation**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationen som redovisas i punkten 4 i kungörelsen.

§ 5**Interpellation av Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) till
miljö- och klimatborgarrådet Katarina Luhr om unga
romers utsatthet**

KS 2021/1288

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) har ställt en interpellation om unga romers utsatthet. Kommunfullmäktige beslutade den 8 november 2021 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Luhr (MP) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig borgarrådet Luhr och Madeleine Kaharascho Fridh.

§ 6

Interpellation av Lisa Palm (Fi) till skolborgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist (L) om bristerna i sex- och samlevnadsundervisningen

KS 2021/1346

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Lisa Palm (Fi) har ställt en interpellation om bristerna i sex- och samlevnadsundervisningen. Kommunfullmäktige beslutade den 8 november 2021 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Smedberg-Palmqvist (L) besvarar interpellationen. I debatten yttrar sig borgarrådet Smedberg-Palmqvist och Lisa Palm.

**§ 7
Bordläggning av interpellationer**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna som redovisas i punkterna 7-11 i kungörelsen.

**§ 8
Ny interpellation****Beslut**

1. Interpellationen får ställas.
2. Interpellationen bordläggs.

Ny interpellation

Interpellation av Anna Rantala Bonnier (Fi) till socialborgarrådet
Jan Jönsson (L) om likställigheten i staden avseende våldsutsatta
kvinnor. Rotel VIII
Dnr KS 2022/375

§ 9 Frågestund

Fråga 1

Salar Rashid (S) ställer en fråga om uteblivna investeringar på Vårbergs IP.

Borgarrådet Wedin (M) svarar på frågan.

Fråga 2

Borgarrådet Lindblom (V) ställer en fråga om allmännyttans dåliga möjligheter att bygga bostäder med rimliga hyror.

Borgarrådet Wedin (M) svarar på frågan.

Fråga 3

Martin Westmont (SD) ställer en fråga om trygghetskameror på stadens skolor.

Borgarrådet Smedberg-Palmqvist (L) svarar på frågan.

Fråga 4

Lisa Palm (Fi) ställer en fråga om röjda personuppgifter.

Borgarrådet Jönsson (L) svarar på frågan.

Fråga 5

Alexander Ojanne (S) ställer en fråga om Grimsta ishall.

Borgarrådet Wedin (M) svarar på frågan.

Fråga 6

Tina Kratz (V) ställer en fråga om oseriösa skolaktörer i Stockholm.

Borgarrådet Smedberg-Palmqvist (L) svarar på frågan.

Fråga 7

Anna Rantala Bonnier (Fi) ställer en fråga om stöd till kvinnor i missbruk.

Borgarrådet Jönsson (L) svarar på frågan.

Fråga 8

Borgarrådet Valeskog (S) ställer en fråga om fotbollsplaner på Årstafältet.

Borgarrådet Ernlund (C) svarar på frågan.

§ 10
Mötet öppnas

§ 11 Anmälningar

Anmälan av länsstyrelsen Stockholms beslut den 24 mars 2022
angående ny ledamot/ersättare i kommunfullmäktige för
Liberalerna. Dnr 2012-15127-2022.

**§ 12
Närvaro**

Närvaro redovisas i bilaga 1.

§ 13
Justering

Karin Wanngård (S) och 2:e vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (L) justerar protokollet tillsammans med ordföranden Cecilia Brinck (M). Justering sker måndag den 11 april 2022.

**§ 14
Valärenden i kommunfullmäktige 2022**

KS 2022/17

Beslut

1. Avsigelser och entlediganden godkänns.
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt valberedningens förslag.
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärende i kommunfullmäktige den 4 april 2022 behandlas.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt förslaget.

§ 15**Avyttring av Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) utbildningsfastigheter genom bolagsförsäljning**

Framställan från Stockholms Stadshus AB

Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 21 februari 2022

KS 2021/1241

Beslut

1. Som svar på minoritetsåterremissen hänvisas till vad som sägs i utlåtandet.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge Skolfastigheter i Stockholm AB i uppdrag att genomföra försäljningen av tomträtterna Birgitta 3, Bolmen 4, Gångmattan 2, Karpdammen 2, Likriktaren 1, Västerholmen 1 och Österholmen 1 till Abderus 100 Holding Samhällsfastigheter i Stockholm AB:s, (org.nr 559321-4868) dotterbolag Briareus 103 Samhällsfastigheter i Stockholm AB (org.nr 559337-6691).
3. Abderus 100 Holding Samhällsfastigheter i Stockholm AB:s, (org.nr 559321-4868) försäljning av samtliga aktier i dotterbolaget Briareus 103 Samhällsfastigheter i Stockholm AB till Samhäll 71 AB (org.nr 559162-1338) med ett försäljningspris baserat på ett underliggande fastighetsvärde för tomträtterna om 1 460 000 000 kronor och övriga villkor som anges i aktieöverlåtelseavtalet (bilaga 2 till utlåtandet) godkänns.
4. Begränsningen i dotterbolaget Briareus 103 Samhällsfastigheter i Stockholm AB:s (org.nr 559337-6691) bolagsordning § 13 (bilaga 4 till utlåtandet), om att bolagsordningen inte får ändras utan Stockholms kommunfullmäktiges medgivande, upphör att gälla när Samhäll 71 AB (org.nr 559162-1338) tillträder aktierna i dotterbolaget Briareus 103 Samhällsfastigheter i Stockholm AB (org.nr 559337-6691). Därmed får bolagsordningen vid tillträdet ändras utan medgivande från Stockholms kommunfullmäktige.
5. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller avyttring av Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) utbildningsfastigheter genom bolagsförsäljning.

I debatten yttrar sig borgarrådet Larsson, borgarrådet Lindblom, borgarrådet Kasirga, Peter Jönsson, Salar Rashid, Björn Ljung, Tina Kratz, Ulf Walther, Johan Paccamonti, Lisa Palm, Mariana Moreira Duarte, Malin Ericson, borgarrådet Wanngård, Richard Åkesson, Maria Ljuslin, borgarrådet Smedberg-Palmqvist och Anna Cederschiöld.

Förslag till beslut

Borgarrådet Larsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Lindblom (V), Salar Rashid (S) och Lisa Palm (Fi) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Omröstning

Omröstning begärs och verkställs. Kommunfullmäktige godkänner följande omröstningsordning.

Den som vill bifalla kommunstyrelsens förslag röstar ja.

Den som vill bifalla Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen röstar nej.

Omröstningsresultat

Med 56 ja-röster mot 41 nej-röster beslutar kommunfullmäktige enligt kommunstyrelsens förslag, **bilaga 2**.

§ 16**Dam-EM i fotboll 2025 - stadens medverkan i ansökan från de nordiska fotbollsförbunden om värdskap**

KS 2022/198

Beslut

1. Kommunstyrelsen ska, under förutsättning att en kostnadsram om 45 mnkr hålls, teckna erforderliga avtal och handlingar inför att de nordiska fotbollsförbunden lämnar in en definitiv ansökan till Europeiska fotbollsförbundet (UEFA) om att arrangera dam-EM i fotboll år 2025.
2. Vid en tilldelning av mästerskapet till de nordiska länderna fördelas kostnaden för stadens del över 2023, 2024 och 2025 och behandlas i kommunfullmäktiges budget för respektive år.
3. Stockholm Stadshus AB uppmanas ge Stockholm Business Region AB i uppdrag att i samverkan med idrottsnämnden samordna arbetet med stadens del i fotbollsförbundets arbete med den nordiska ansökan.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Dam-EM i fotboll 2025 - stadens medverkan i ansökan från de nordiska fotbollsförbunden om värdskap.

I debatten yttrar sig borgarrådet Ernlund, Mirja Räihä, Hassan Jama, Lisa Palm och Peter Öberg.

Förslag till beslut

Borgarrådet Ernlund (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Mirja Räihä (S), Hassan Jama (V), Lisa Palm (Fi) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17**AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom fastigheten Dalen 21, Gamla Enskede**

Genomförandebeslut

KS 2021/1640

Beslut

Genomförandet av AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom fastigheten Dalen 21, Gamla Enskede, till en total investeringsutgift om 460 mnkr godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom fastigheten Dalen 21, Gamla Enskede.

I debatten yttrar sig borgarrådet Wedin, borgarrådet Lindblom, Peter Backlund, Ingela Edlund och Daniel Helldén.

Förslag till beslut

Borgarrådet Wedin (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 18**Motion om att införa ett slöjförbud i Stockholms stads grundskolor**

Motion av Peter Wallmark och Martin Westmont (båda SD)
KS 2020/501

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om att införa slöjförbud i Stockholms stads grundskolor.

I debatten yttrar sig Martin Westmont, Åsa Nilsson-Söderström, Daisy Johansson, Richard Åkesson och Kristin Jacobsson.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19
Inför klimatlådan i Stockholm
Motion av Emilia Bjuggren (S)
KS 2020/582

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om att införa klimatlådan i Stockholm.

I debatten yttrar sig borgarrådet Bjuggren, borgarrådet Smedberg-Palmqvist, Rose-Marie Rooth, Malin Ericson, Jonas Nilsson och Anna Rantala Bonnier.

Förslag till beslut

Borgarrådet Smedberg-Palmqvist (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Bjuggren (S), Rose-Marie Rooth (V) och Malin Ericson (Fi) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

**§ 20
Bordläggning av motion**

Kommunfullmäktige bordlägger motionen som redovisas i punkten 24 i kungörelsen.

§ 21**Central kostenhet för hållbar mat i stadens verksamheter**

Motion av Olle Burell och Emilia Bjuggren (båda S)

KS 2019/846

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om en central kostenhet för hållbar mat i stadens verksamheter.

I debatten yttrar sig borgarrådet Bjuggren, borgarrådet Luhr, Rose-Marie Rooth och Malin Ericson.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Bjuggren (S), Rose-Marie Rooth (V) och Malin Ericson (Fi) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22**Inför ett kommunalt föreningsbidrag till nationella minoriteter**

Motion av Sissela Nordling Blanco (Fi)

KS 2019/748

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om att införa ett kommunalt föreningsbidrag till nationella minoriteter.

I debatten yttrar sig Anna Rantala Bonnier, borgarrådet Luhr och Torun Boucher.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Anna Rantala Bonnier (Fi) föreslår att kommunfullmäktige beslutar bifalla motionen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23

Skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler

Motion av Clara Lindblom och Rodrigo Arce (båda V)

KS 2019/1294

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om skyltning på de nationella minoritetsspråken på stadens offentliga lokaler.

I debatten yttrar sig Maria Mustonen, borgarrådet Luhr och Daisy Johansson.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Maria Mustonen (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

**§ 24
Bordläggning av motioner**

Kommunfullmäktige bordlägger motionerna som redovisas i punkterna 28 och 29 i kungörelsen.

§ 25

Yrkesstudenters rätt att kunna söka studentbostad

Motion av Clara Lindblom (V)

KS 2020/278

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om yrkesstudenters rätt att kunna söka studentbostad.

I debatten yttrar sig borgarrådet Lindblom och Peter Backlund.

Förslag till beslut

Peter Backlund (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 26**Hänvisa till det kommunala självbestämmandet vid mottagande av nyanlända anvisade av regeringen**

Motion av Peter Wallmark och Martin Westmont (båda SD)
KS 2020/664

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om att hänvisa till det kommunala självbestämmandet vid mottagande av nyanlända anvisade av regeringen.

I debatten yttrar sig Martin Westmont och borgarrådet Jönsson.

Förslag till beslut

Borgarrådet Jönsson (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Martin Westmont (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 27**Gör det lättare att återvinna – öka öppethållandet på återvinningscentralerna**

Motion av Emilia Bjuggren och Ulf Walther (båda S)

KS 2020/390

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller en motion om att göra det lättare att återvinna och att öka öppethållandet på återvinningscentralerna.

I debatten yttrar sig Ulf Walther, Emelie Fors, borgarrådet Luhr, borgarrådet Bjuggren, Malin Ericson, Rose-Marie Rooth, och Jonas Nilsson.

Förslag till beslut

Emelie Fors (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Ulf Walther (S), Malin Ericson (Fi) och Rose-Marie Rooth (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

**§ 28
Bordläggning av motioner**

Kommunfullmäktige bordlägger motionerna som redovisas i punkterna 33-128 i kungörelsen.

§ 29 Ny interpellation

Beslut

1. Interpellationen får ställas.
2. Interpellationen bordläggs.

Ny interpellation

Interpellation av Emilia Bjuggren (S) till miljö- och klimatborgarrådet Anna Katarina Luhr (MP) om den riktade bostadstillsynen.

Dnr KS 2022/212

§ 30 Ny interpellation

Beslut

1. Interpellationen får ställas.
2. Interpellationen bordläggs.

Ny interpellation

Interpellation av Jan Valeskog (S) till stadsbyggnadsborgarrådet Joakim Larsson (M) om hur tre utlovade 11-mannaspelplaner för fotboll skall ordnas vid prioriterade stadsbyggnadsprojekt i staden.
Dnr KS 2022/213

§ 31 Ny interpellation

Beslut

1. Interpellationen får ställas.
2. Interpellationen bordläggs.

Ny interpellation

Interpellation av Joakim Hedelin (-) till stadsmiljöborgarrådet Jonas Naddebo (C) om Bagarmossens Folkets Hus val att vägra hyra ut lokal till ett demokratiskt politiskt parti.
Dnr KS 2022/392

**§ 32
Avslutning**

Sammanträdet avslutas.

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
49	Brinck, Cecilia §§ 10-17, 27-32		M	17:25	21:31
97	Nasrindotter, Rana	Lagerkvist Tranströmer, Britten	S	17:52	21:31
50	Åslund, Ann-Katrin §§ 1-9, 18-26		L	15:58	21:31
56	Abdullahi Ali, Nassir	Nikolaidis, Moissis	S	18:04	21:31
44	Adolfsson, Fredrik	Bessner, Linn	C	17:53	21:31
59	Ahlstrand, Lisa		S	17:36	20:30
23	Bjuggren, Emilia		S	17:51	21:31
7	Boucher, Torun		V	16:57	21:31
52	Burell, Olle		S	16:55	21:31
57	Carlsson, Lisa		S	18:01	21:31
72	Cederschiöld, Anna		M	17:47	21:29
58	Edlund, Ingela		S	16:11	20:30
60	Edvardsson, Inger		S	16:19	21:29
41	Elfvén, Anne-Lie	Dundar, Abit	L	17:28	21:29
20	Erlund, Karin		C	16:01	21:31
10	Fernell-Ingelström, Yvonne		M	18:01	21:31
78	Fors, Emilie		L	17:51	21:29
42	Fälldin, Johan		C	17:43	21:29
33	Granswed Baat, Sophia		M	17:58	21:29
25	Gustafsson, Karin		S	17:04	21:31
53	Göransson, Anders		S	16:56	21:31
11	Hamilton, Ulla	Elmlund, Annika	M	17:54	21:31
86	Hansson, Martin		MP	16:59	21:31
95	Hedelin, Joakim		(-)	15:58	21:31
34	Hedin, Andrea		M	17:37	21:29
73	Hedrup, Tom		M	17:52	21:29
48	Helldén, Daniel		MP	16:06	21:29
71	Hellström, Anette		M	17:39	21:29
96	Herke, Bengt		(-)	17:38	21:29
14	Hollis, Michaela	Namazova, Ofelia	KD	17:50	21:29
70	Häggman, Börje		M	17:48	21:31
80	Jacobsson, Kristin		C	17:44	21:31
61	Jama, Hassan		V	17:05	21:31
107	Jansson, Maria	Ericson, Malin	FI	17:19	21:29
76	Johansson, Daisy		L	17:35	21:31
104	Johansson, Stefan		S	18:01	18:05
29	Johansson, Tobias		V	17:58	21:31
18	Jönsson, Jan		L	16:50	21:31
12	Jönsson, Peter		M	16:14	21:31

Närvarolista

13	Karlsson, Anders		M	17:44	21:31	Sida 37 (131)
30	Kratz, Tina		V	16:55	21:31	
6	König Jerlmyr, Anna		M	16:00	21:31	
82	Larsson, Ewa	Joandi, Linnéa	MP	17:49	21:31	
5	Larsson, Joakim		M	17:02	20:30	
54	Lekberg, Karin	Lindgren, Jimmy	S	16:50	21:29	
74	Lennaárd, Fritz	Tigerström, Jan	M	18:00	18:05	
9	Lindblom, Clara		V	16:58	21:29	
45	Lindstål, Fredrik		C	17:36	21:29	
16	Ljung, Björn		L	17:34	21:29	
64	Ljuslin, Maria		V	18:04	21:29	
47	Luhr, Katarina		MP	15:58	21:31	
35	Lutz, Kristina	Erbe, Torbjörn	M	17:42	21:31	
94	Malmström, Jeanette	Lundgaard, Mads	SD	17:51	21:31	
31	Mattsson Åkerström, Alexandra	Santesson, Jonas	V	16:59	21:31	
63	Mirsafian, Arvand	Herrström, Cecilia	V	16:02	21:29	
28	Mjörnberg, Robert		V	16:15	21:31	
37	Modigh, Sofia		KD	17:17	21:29	
65	Mohammed, Rashid	Mustonen, Maria	V	16:12	21:31	
85	Moreira Duarte, Mariana		MP	17:09	20:29	
19	Naddebo, Jonas	Paniagua Dachner, María del Rocío	C	17:40	21:31	
67	Nilsson, Johan		M	17:19	21:29	
75	Nilsson, Jonas		M	17:12	21:29	
77	Nordman, Erik	Backlund, Peter	L	17:48	21:28	
79	Nyberg, Claes	Peterson, Christina	C	16:26	21:31	
83	Obermüller, Cecilia	Åkesson, Richard	MP	17:49	21:29	
103	Ohlsson, Bengt		S	17:51	21:31	
101	Ojanne, Alexander		S	15:58	21:31	
84	Okojevoh, Tiemon		MP	16:27	21:31	
68	Paccamonti, Johan		M	18:03	21:29	
105	Palm, Lisa		FI	16:00	21:31	
99	Pettersson, Fredrik		S	16:22	21:31	
106	Rantala Bonnier, Anna	Kaharascho Fridh, Madeleine	FI	15:58	16:58	
106	Rantala Bonnier, Anna		FI	17:23	21:31	
51	Rashid, Salar		S	16:27	21:31	
69	Redin, Jennyfer	Arkelsten, Bo	M	17:21	21:31	
62	Rooth, Rose-Marie		V	18:18	21:31	
26	Räihä, Mirja		S	17:32	21:29	
39	Silverudd, Patrik	Nilsson Söderström, Åsa	L	17:58	21:31	
100	Sjöbergh, Ulla	Raneke, Stian	S	17:23	21:31	
15	Slottner, Erik		KD	16:13	21:29	

Närvarolista

17	Smedberg-Palmqvist, Isabel		L	16:31	21:29	Sida 38 (131)
55	Stavling, Margareta		S	16:01	21:31	
27	Stenudd, Sara		V	16:16	21:31	
66	Sundin, Bo		M	16:02	21:29	
32	Svärd, Lars		M	17:53	21:29	
81	Tonell, Lennart		MP	15:58	21:31	
22	Valeskog, Jan		S	17:25	21:29	
38	Valier, Mikael		KD	17:59	21:29	
46	Vikhe Patil, Nila	König, Felix	MP	17:58	21:31	
98	Vikman, Arvid		S	17:24	21:31	
90	Vinge, Linnéa	Ek, Göran	SD	17:39	21:31	
89	Wallmark, Peter	Risberg, Cecilia	SD	17:05	21:31	
92	Wallsén, Mona		(-)	17:51	21:31	
102	Walther, Ulf		S	18:04	21:31	
21	Wanngård, Karin		S	15:58	21:29	
4	Wedin, Dennis		M	16:09	21:31	
88	Westmont, Martin		SD	16:02	21:31	
43	Wicklund, Susanne		C	17:12	21:29	
40	Öberg, Peter		L	17:39	21:29	
36	Örbrink, Nike	Crosson, Steven	KD	17:58	21:31	
24	Kasirga, Kadir		S	16:01	21:31	

Tidpunkt: 19:34:45

Ärendenr: 19.

Ärendemening: Avyttring av Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) utbildningsfastigheter genom bolagsförsäljning
Framställan från Stockholms Stadshus AB, Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 21 februari 2022

Antal Ja: 56

Antal Nej: 41

Antal Avstår: 0

Antal Frånv: 3

Antal Kvitt: 1

Röstat Ja:

Bo Arkelsten (M), Peter Backlund (L), Linn Bessner (C), Cecilia Brinck (M), Anna Cederschiöld (M), Steven Crosson (KD), Abit Dundar (L), Annika Elmlund (M), Torbjörn Erbe (M), Karin Ernlund (C), Yvonne Fernell-Ingelström (M), Emilie Fors (L), Johan Fäldin (C), Sophia Granswed Baat (M), Martin Hansson (MP), Joakim Hedelin (-), Andrea Hedin (M), Tom Hedrup (M), Daniel Helldén (MP), Anette Hellström (M), Bengt Herke (-), Börje Häggman (M), Kristin Jacobsson (C), Linnéa Joandi (MP), Daisy Johansson (L), Jan Jönsson (L), Peter Jönsson (M), Anders Karlsson (M), Felix König (MP), Anna König Jerlmyr (M), Joakim Larsson (M), Fredrik Lindstål (C), Björn Ljung (L), Katarina Luhr (MP), Sofia Modigh (KD), Mariana Moreira Duarte (MP), Ofelia Namazova (KD), Johan Nilsson (M), Jonas Nilsson (M), Åsa Nilsson Söderström (L), Tiemon Okojevoh (MP), Johan Paccamonti (M), Maria del Rocio Paniagua Dachner (C), Christina Peterson (C), Erik Slottner (KD), Isabel Smedberg-Palmqvist (L), Bo Sundin (M), Lars Svärd (M), Lennart Tonell (MP), Mikael Valier (KD), Mona Wallsén (-), Dennis Wedin (M), Susanne Wicklund (C), Richard Åkesson (MP), Ann-Katrin Åslund (L), Peter Öberg (L)

Röstat Nej:

Lisa Ahlstrand (S), Emilia Bjuggren (S), Torun Boucher (V), Olle Burell (S), Lisa Carlsson (S), Ingela Edlund (S), Inger Edvardsson (S), Göran Ek (SD), Malin Ericson (FI), Karin Gustafsson (S), Anders Göransson (S), Cecilia Herrström (V), Hassan Jama (V), Tobias Johansson (V), Tina Kratz (V), Britten Lagerkvist Tranströmer (S), Clara Lindblom (V), Jimmy Lindgren (S), Maria Ljuslin (V), Mads Lundgaard (SD), Robert Mjörnberg (V), Maria Mustonen (V), Moïssis Nikolaidis (S), Bengt Ohlsson (S), Alexander Ojanne (S), Lisa Palm (FI), Fredrik Pettersson (S), Stian Raneke (S), Anna Rantala Bonnier (FI), Salar Rashid (S), Cecilia Risberg (SD), Rose-Marie Rooth (V), Mirja Räihä (S), Jonas Santesson (V), Margareta Stavling (S), Sara Stenudd (V), Jan Valeskog (S), Arvid Vikman (S), Ulf Walther (S), Karin Wanngård (S), Martin Westmont (SD)

Kvittade:

Stefan Johansson
Jan Tigerström

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 4 april 2022

§ 3 Interpellation av Karin Wanngård (S) till finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M) om återstart av Stockholm

Anförande nr 1

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket för svaret! Det är riktigt att det finns områden där staden har agerat proaktivt för att återstarta Stockholm och där vi i bred enighet har tagit beslut gemensamt, exempelvis när det gäller krogar och restauranger och avgiftsuttag från staden. Det är bra och viktigt, och det är bra att det har gjorts. Det är också uppenbart att de stora finanspolitiska satsningarna som regeringen har gjort har underlättat ekonomins återhämtning, vilket ju konstateras i Coronakommissionens slutrapport.

Med detta sagt finns det mycket som borde ha gjorts och som vi nu vet att stadens grönbå majoritet inte har genomfört. I interpellationen, som skrevs under T2 2021, ställer jag frågan om stadens politiska ledning kommer att föreslå stimulansåtgärder. Det gjordes inte – inga nya tydliga utbildningsinsatser, inga nya insatser för att bostadsbyggandet. Tvärtom missas målen igen. Det är inga tydliga utbildningsinsatser för att kompensera för distansundervisning liksom alltför begränsade satsningar på kultur och civilsamhället. Om en oberoende kommission, som vi förvägrats, skulle granska stadens finanspolitiska stimulans skulle slutsatserna nog inte ha blivit desamma som den statliga kommissionens.

I normalfallet skulle kanske statens insatser räcka och innebära att ekonomin och välfärden kunnat återhämta sig, även utan större insatser från staden. Men nu är vi inte i ett normalt läge. Vi gjorde förra året en vinst med 4 miljarder, året innan med 5 miljarder. Det är bra med en stabil ekonomi, men vi kan inte sitta stilla på pengarna. Det investeras för lite i skola, i jobben, i bostadsbyggandet och i tryggheten. Vi behöver se till så att resurserna når våra verksamheter. Varför görs det inte mer, finansborgarrådet?

Anförande nr 3

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Det börjar kännas som valrörelse här – vi gör för lite, nästan ingenting, om man ska tro oppositionen. Det är oppositionens roll. Men då får väl finansborgarrådets roll vara att berätta om allt som vi ändå gör!

När vi blickar tillbaka till början av pandemin kan vi ändå konstatera att Stockholms stad var en av de första kommunerna som gick före och sa att vi ville underlätta och stimulera. Innan vi ens visste om vi skulle få nationell kompensation sa vi att vi

behöver sänka hyrorna för dem som har en svag betalningsförmåga på grund av pandemin. Vi behöver se vilka stimulanser vi kunde ge till kulturutövare och andra som inte får intäkter men som står med utgifter. Redan där började våra stimulanspaket för att underlätta för näringen.

Vid sidan av detta tittade vi på vilka avgifter vi kunde slopa, alltifrån tillsynsavgifter till avgifter för uteserveringar. Vi möjliggjorde för snabbare bygglov för uteserveringar. Restaurangnäringen är ju en basnäring för Stockholm. E-tjänster för bygglov och sådant byggdes upp. Givetvis behövde vi också hitta nya vägar att kunna fortsätta ha ett kulturutbud, och där fanns vi behjälpliga med digital kulturskola som många kunde hitta till och så vidare.

Jag tycker att vi var enormt snabba med att ställa om, men det är klart att en kommun kan bara ge ett visst begränsat stöd. Sedan behövs det också statliga subventioner, vilket vi också tryckte på för. Vid sidan av detta har vi efter pandemin visat att vi också har stärkt välfärden. I årets budget får äldreomsorgen och skolan en halv miljard vardera. När det gäller tryggheten har vi satsat betydligt mer än under Karin Wanngårds tid: 1 miljard har vi lagt på trygghetsarbete i den här staden under mandatperioden.

Nog kan vi visa att vi också kan prioritera välfärden i de budgetar som vi har lagt fram. När det gäller kompetensutveckling bygger vi upp en kompetensfond. Vi har en social investeringsfond, och vi har en digitaliseringsfond som vi också har stärkt under de här åren, just för livslångt lärande, som vi ser kommer att behövas alltmer, och för det digitala arbetssättet. Vi ser också kompetensutveckling inom äldreomsorgen med specialistundersköterskor inom geriatrik och demens. Det är sådant som vi efter pandemin har sett behövs.

Jag skulle därför säga att vi har ett omfattande stöd till näringslivet – vi gav 100 miljoner kronor i samlat stöd under förra året, och i år fortsätter vi med 100 miljoner i stödinsatser för näringslivet, bland annat tillsynsavgifter och annat som inte småföretagen behöver betala.

Det visar sig att nyföretagandet ökar i Stockholm. Våra stimulanser ger effekt, för vi vill vara en företagsvänlig stad.

Anförande nr 4

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag inledde med att säga att mycket var bra, men det är inte tillräckligt bra.

Under pandemin har vi sett att äldreomsorgens resurser inte räcker till. Vi har fått se att det är ganska avgörande vilka arbetsvillkor våra anställda har inom äldreomsorgen. Springvikariat är inte ett alternativ när man ska bygga upp en trygg äldreomsorg där många vill jobba och där man också vågar sjukanmäla sig.

Vi ser en skola vars elever har haft det väldigt tufft under pandemin och där extra resurser har saknats. Till detta vet vi att elever inte har mått bra. Vi behöver naturligtvis

satsa mer på arbetet med den psykosociala arbetsmiljön men också med skolhälsosteam som gör att eleverna på ett väldigt lätt sätt kan komma i kontakt med skolhälsovården.

När det gäller trygghetsarbetet har vi alldeles för många dödsskjutningar i den här staden, och det hoppas jag att vi båda på bästa sätt vill komma till rätta med. Men vi ser ju att andra städer har bättre resultat än vad Stockholm har. Vi behöver fler poliser och ett rättssystem som klarar av belastningen, men vi måste också jobba med de förebyggande åtgärderna, och då är skolan den absolut viktigaste nyckeln. Vi måste också säkerställa att våra barn och unga har en meningsfull fritid.

Nej, finansborgarrådet – du väljer att lägga pengar på hög. Du väljer inte att satsa på de verksamheter som kommer alla stockholmare till del. Du väljer att dra ned på bostadsbyggandet så att våra ungdomar inte har samma möjlighet att flytta hemifrån. Det är inte tillräckligt bra! Erkänn i stället att det är din politik – du vill inte mer än så här!

Anförande nr 5

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Det är uppenbart att Socialdemokraterna har slut på idéer. Man hör bara klagomål från talarstolen. Det satsas för lite resurser, och det görs för lite. Men inte hör vi något konkret om vad som behövs – jo, fler poliser. Där kan verkligen en socialdemokratisk regering uppvisa handlingskraft de få månader som är kvar till valet. Men jag hör inte några konkreta sakpolitiska förslag. Då blir det lätt att komma med kritik.

Dessutom stämmer inte heller en hel del av kritiken. Titta på äldreomsorgen! Den får en halv miljard i satsningar. Titta på skolan – en halv miljard i satsningar. Vi har sommarskola för att kompensera för att vi just har haft en pandemi med mycket digital undervisning. Vi har lovskola. Det görs massor på skolorna ute i våra stadsdelar just för att förstärka skolresultaten, och nu ser vi det på Järva: från 62–63 procent i behörighet till gymnasiet till 80 procent på två år.

Det visar att vi verkligen tar skolans roll på allvar i det förebyggande arbetet mot gängskjutningar. Det är lätt att nominellt jämföra hur många skjutningar man har i Stockholms stad jämfört med Malmö, men Stockholm är ju tre gånger så stort. Vi har en avsaknad av närvarande poliser. Vi har färre poliser i dag än 2015, och det är klart att om man på riktigt vill komma åt den grova kriminella miljön är det genom ett förstärkt rättsväsen, och där är vi överens, Karin Wanngård. Det är bara handlingen som saknas just nu.

Titta på det förebyggande arbetet, på satsningen på barn och unga! Det har vi också med oss framåt. Det är därför vi lägger 4 miljarder kronor på investeringar i barns och ungas idrottande genom att underhålla och nyinvestera i idrottsanläggningar. Att röra på sig är viktigt inte minst för den psykiska hälsan, och vid sidan av detta har vi också förstärkningar på elevhälsan i våra skolor.

Sammantaget har vi visat att vi gör regelförenklingar för våra småföretagare, för våra företag. Vi stärker äldreomsorgen och välfärdsverksamheten. Vi har färre som är

timavlönade i dag än när Karin Wanngård styrde. Vi stärker också upp kompetensutvecklingen genom kompetensfonder. Vi satsar på sociala investeringsfonder för barn och unga, för vi har ett långsiktigt perspektiv också i detta.

Det är klart att det är en nystart. Vi växlar upp Stockholm. Senare i dag kommer vi att prata om EM. Vi har både EM och VM framför oss som ett sätt att kunna förstärka vår stad som ledande evenemangsstad. Det gör vi eftersom vi vet att det bidrar till jobb och besökare och till att vi får en förstärkt ekonomi för kommunen framåt. Det är också viktigt så att vi sedan kan fortsätta att utveckla våra verksamheter för framtiden.

Jag skulle därför säga att vi konkret gör det som Karin Wanngård efterfrågar, och det är bra att Karin Wanngård ändå välkomnar det.

Anförande nr 6

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det jag kan konstatera är att vi har ett väldigt nöjt moderat finansborgarråd i den här staden. Hon är nöjd med det som i mina ögon inte är tillräckligt bra. Hon är nöjd med arbetslösheten som har ökat. Hon är nöjd med att ha en skuld till stockholmarna på 10 000 lägenheter. Hon är nöjd med att barn mår allt sämre i vår stad.

Ja, vi ska diskutera VM i dag. Men innan dess ska vi diskutera hur finansborgarrådet vill sälja ut ytterligare sju skolor, något som försämrar stadens ekonomi. Den som styr Stockholm måste se till att vara till för alla stockholmare och bygga en stad som räcker till för alla, som välkomnar nya stockholmare, som säkerställer att man kan bo kvar i Stockholm. Nu har vi inte den äldreomsorgen som vi stolt kan visa upp. Vi har inte den skolpolitiken som stolt kan visa att alla barn har bra skolor – tvärtom. Vi måste bygga en stad där alla skolor är bra skolor, där alla stockholmare vågar lämna sina äldre i äldreomsorgen.

Jag är absolut inte nöjd efter att ha styrt Stockholm i fyra år, för jag vet att man hela tiden måste vilja framåt, hitta nya lösningar och vända på varenda sten för att hitta lösningar som blickar framåt.

Vi har i dag ett finansborgarråd som är nöjt och inte vill mer. Jag ser fram emot valrörelsen!

Anförande nr 7

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Vad ska man säga? Om vi tar skolresultaten igen, bara för att Karin Wanngård nämnde detta, har det alltså gått från 62–63 procent behöriga till 80 procent på två år. Det är en förflyttning, en förbättring. Och vi är inte klara. Vi är inte nöjda. Vi nöjer oss inte förrän varenda elev i Stockholms skolor, oavsett var man bor, går ut skolan med fullständiga betyg så att man kan ta sig vidare till gymnasiet. Det är målet. Men det är klart att det har skett en enorm förbättring jämfört med när Karin Wanngård styrde.

Man vill måla mycket i mörker och säga att vi är mätta katter, men vi är så långt ifrån det som är möjligt. Vi är på en resa mot ständig förbättring, mot förbättringar och

förstärkningar inom äldreomsorgen där fler ska kunna känna att de får kompetensutveckling med ytterligare specialisering på demens och geriatrik för att kunna möta den åldrande befolkning som vi har i Stockholm. Vi ser till att Silviacertifiering och andra demensutbildningar når medarbetarna och att fler också får gå till heltidsanställningar. Det är sådant kvalitetsarbete som vi jobbar med. Vi jobbar också för ökad trygghet med avhoppprogram, något som har mångdubblats under den här mandatperioden. Vi satsar också preventivt för barn och unga med hembesök och annat så att de inte ska rekryteras till kriminalitet och fastna där. Vi jobbar givetvis också med bostadsbyggande.

Vi har höga mål, och vi når en hel del av dem. Vi når fler än under tidigare styre, så det är klart att vi också har höga ambitioner där. Men det är självklart så att vi ska fortsätta att jobba med att bygga ett Stockholm som, oberoende av var man bor, ger hög livskvalitet och god service till våra medborgare.

Vi måste också ha ett blomstrande näringsliv med småföretagare som kan växa. Det ska vara enkelt att komma i kontakt med staden. Det ska vara lite byråkrati och många möjligheter, och det ska vara fullt av aktiviteter och evenemang i Stockholm. Det är därför vi satsar så mycket på EM och VM, på stora mästerskap och stora internationella tävlingar så att fler besökare kan komma hit. Vi satsar också på stadens kulturutbud.

Vi satsar på skolan och elevhälsan. Vi fortsätter också att förstärka arbetet för klimat-, miljö- och hållbarhetsarbete.

Vi har ett brett anslag i våra satsningar, och vi är i ständig förflyttning på väg till en stad som kommer att vara en av Europas ledande på många områden. Jag är därför stolt över det arbete som har bedrivits under mandatperioden. Men vi är inte klara. Vi har mycket kvar att ge, och därför ser även jag fram emot en valrörelse och en valdebatt med Karin Wanngård!

§ 5 Interpellation av Madeleine Kaharascho Fridh (FI) till miljö- och klimatborgarrådet Katarina Luhr om unga romers utsatthet

Anförande nr 8

Borgarrådet L u h r (MP): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 9

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill börja med att tacka Katarina Luhr för utförliga svar på de frågor som jag har ställt.

För 65 år sedan föddes min mamma, från början fräntagen rätten till sin familj. Så småningom fick hon dock bo hos sin familj i Gröndal. Där växte hon upp utan rinnande vatten, utan el och utan tillgång till förskola eller andra skyddsnet. När jag föddes 37 år senare växte jag upp med min mamma. Jag hade allt varmvatten jag kunde tänka mig, och jag hade inga problem att få plats på förskolan.

Förvisso var det en ekonomiskt utsatt tillvaro och en kamp mot fördomar. Men min mammas och min egen uppväxt skiljer sig nämnvärt vad gäller tillgång till samhällets service och välfärdssystem. På vissa områden har romers rättigheter och standard verkligen förbättrats. Länsstyrelsens rapport om unga romers utsatt för antiziganism visade ändå att många unga upplever och känner oro för trakasserier, diskriminering och rasism i sin vardag på grund av att de är romer. Rapporten lyfter fram komplexiteten i att å ena sidan känna stolthet över den man är, å andra sidan vara orolig för att man riskerar att behandlas sämre just för att man är rom.

Beskrivningen av romer är sällan eller nästan aldrig positiv. Många känner sig inte bekväma med att prata om att man är just rom och inte heller trygga med att få hjälp från skolan eller jobbet vid upplevelser av trakasserier. Framför allt vågar man inte berätta att man är rom.

Jag känner igen mig i deras beskrivning. Efter lågstadiet slutade jag att berätta att jag var rom. Det var ett strategiskt val, för jag visste att om jag säger att jag är någonting annat så kommer det att gå bättre för mig. Det sorgliga var väl att det funkade, för inte förrän jag var 22–23 år någonting berättade jag att jag faktiskt är rom. Det har präglat mig, och det är därför som det är viktigt att var och en måste få vara den den är. Även om romers rättigheter har stärkts och tillgången till samhällets service förbättrats är fördomarna desamma och lika utbredda. Så känns det.

Borgarrådet beskriver i sitt svar flera bra initiativ. Men jag skulle vilja veta mer om hur de gör skillnad i arbetet med att minska fördomar mot unga romer och därmed också minska deras utsatthet.

Anförande nr 10

Borgarrådet L u h r (MP): Jag vill verkligen tacka Madeleine för den här interpellationen. Det är ett ämne som vi alldeles för sällan diskuterar, och det är synd

att det inte är fler människor som sitter här i salen i dag som kanske skulle kunna lyssna och fundera lite.

Jag är det borgarråd som ansvarar för att ha samråd med de olika nationella minoriteterna, och jag känner väl till och hör väldigt mycket om den diskriminering och utsatthet som just den romska minoritetens väldigt ofta drabbas av. Romer i alla åldrar drabbas av diskriminering. Att motarbeta detta måste vara en högt prioriterad del i stadens arbete, och det är någonting som vi jobbar mycket med inom strategin för romsk inkludering och även inom riktlinjerna för nationella minoriteter.

Att kunna uttrycka sin kultur och få vara den man är är en oerhört viktig aspekt när vi arbetar för just demokrati och mänskliga rättigheter, precis som Madeleine säger. Det är någonting som vi måste stå upp för i staden hela tiden.

Det är väldigt tydligt att den romska minoriteten är utsatt för diskriminering och att många romer inte vill skylta med att de är romer, just på grund av människors fördomar. Madeleine lyfter just det här med fördomar och hur vi ska motverka dem. I den här interpellationen finns en fråga om hur staden arbetar med att vår egen organisation ska öka kunskapen om den romska minoriteten, om unga romers uppväxtsituation och egentligen romsk kultur.

Det finns mycket att prata om, för det är faktiskt så att staden arbetar med de här frågorna. Jag skulle särskilt vilja lyfta arbetet som de romska brobyggarna utför inom staden. Vi har brobyggare inom arbetsmarknadsförvaltningen, inom utbildningsförvaltningen och inom socialförvaltningen. Till exempel inom utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen har dessa brobyggare utbildningar för all personal inom förvaltningarna, där man berättar om den romska minoritetens kultur, språk och historia. Det här är speciellt viktigt i skolan för att kunna möta barn och unga i förskola och skola, förstå vad kulturen handlar om och vad man möter för utmaningar och fördomar.

Stadsledningskontoret har också jobbat med de romska frågorna. Under 2021 deltog de bland annat i länsstyrelsens kampanj Jag är rom för att kunna stärka unga romers identitet och framtidstro och öka kunskapen om romska barns och ungas utsatthet för antiziganism.

Jag kommer att återkomma; det finns väldigt mycket kvar att jobba med även om staden har tagit ett stort steg framåt.

Anförande nr 11

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Jag minns också den första gången som jag hörde om den 20-åriga strategin för romsk inkludering, som handlar om att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha samma möjligheter i livet som en icke-rom. Jag minns att det inte kändes tillräckligt på något sätt: Varför ska jag, mina barn eller människor som jag känner behöva vänta så länge?

Det är klart att förändring tar tid. Men nu är vi halvvägs, och frågan är vilka konkreta kommunala mål som finns. Strategin som vi fattade beslut om tidigare går ut 2022. Är

det en ny strategi på gång? Vilka konkreta mål finns? Katarina Luhr beskriver flera positiva och bra initiativ som görs, men jag läser också om att det är projektledare och att det inte är särskilt många personer som arbetar med det här. Är det på strategisk nivå man arbetar med dem? Riskerar de här insatserna att lätt prioriteras bort?

Jag vet att Miljöpartiet egentligen har en väldigt bra minoritetspolitik, som ni i den här konstellationen kanske inte har fått genomslag för riktigt så väl som man skulle kunna få. Flera rapporter, till exempel *Minoritet i historien*, visar att kännedomen om de nationella minoriteterna är väldigt låg. På en fråga i en undersökning som Kantar Sifo har gjort om man känner till någon eller några av minoritetsgrupperna svarar 23 procent nej. Det är ju väldigt många. De skriver också att det finns ett tydligt samband mellan kännedom och attityd. Ju mer vi känner till om varandra desto bättre inställning har vi till varandra.

Då är det såklart positivt med de utbildningsinsatser som görs, men jag skulle ändå vilja veta lite mer. Hur många har omfattats av de här insatserna? På vilka nivåer? Hur jobbar man med elever i skolan? Det finns ett jättebra initiativ när det gäller arbetet för att kartlägga antisemitismen. Men varför tar inte majoriteten ett grepp om alla former av rasism?

Jag skulle fortsatt alltså vilja få lite mer grepp om vad man gör konkret. Vad finns det för fortsatta konkreta mål? Är arbetet med strategin på gång?

Anförande nr 12

Borgarrådet L u h r (MP): Det här är roligt, för jag tycker att Madeleine sätter fingret på några av de utmaningar som vi har sett. Jag har varit ansvarig för nationella minoriteter under den här mandatperioden, och vi insåg efter ett tag att de strategier som finns inte är tillräckliga. För mig som har varit miljöborgarråd ett tag och också suttit med de hårda frågorna är det väldigt tydligt hur olika styrningen sker. När det gäller de så kallade hårda frågorna, som när man styr miljöpolitik, har man ett miljöprogram med tydliga mål och tydliga indikatorer som man följer upp och ska se att de uppnås, medan man på andra, mjuka områden oftast har förslag och idékataloger om vad man skulle kunna göra.

Det här är någonting vi har sett behöver styras upp på ett mycket skarpare sätt. Madeleine lyfter det här med vad det finns för strategier och nya mål, och här har vi ett budgetuppdrag som ligger om att ta fram ett nytt program för mänskliga rättigheter. Det ska styra på ett liknande sätt som miljöprogrammet tidigare har gjort: Det ska vara ett övergripande program med mål, indikatorer och underliggande strategier eller handlingsplaner som ska visa *hur* man ska uppnå de här målen så att man mycket tydligare kan följa upp och se vad som händer.

Madeleine frågar till exempel hur vi säkerställer unga romers säkerhet och trygghet i skolan och på fritiden och lyfter också arbetet mot antisemitism. Här har vi också lagt ett nytt budgetuppdrag i år där vi kommer att kartlägga upplevelser av olika typer av diskriminering som stockholmarna utsätts för. Här ingår rasism, antiziganism, funkofobi och transfobi för att se vad barn, unga och vuxna stockholmare utsätts för i

det dagliga livet. Den undersökningen kommer att ligga som grund i framtagandet av det nya programmet för mänskliga rättigheter.

Tittar man på hur vi jobbar med de romska ungdomarna för att de ska få en tryggare dag i skolan har vi projektledare för romsk inkludering. Frågan ställs om det är bra med en projektledare, och ja, vi tror att det är bra att det finns personer som jobbar specifikt med de här frågorna.

Utbildningsförvaltningen har tagit fram dokument som ska jobba mot trakasserier i skolan, men vi tror att den här nya undersökningen kommer att visa tydligare vilka områden man behöver jobba med och var problemen finns. Vi kommer framöver under våren att ha ett specifikt samråd med den romska minoriteten, som bland annat kommer att lyfta frågan om diskriminering och antiziganism och vad staden behöver göra för att lyfta det här.

Anförande nr 13

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Det är glädjande att höra om arbetet med ett program för mänskliga rättigheter. Jag vill såklart passa på att i det sammanhanget fråga om hur unga romer och olika grupper av romer är delaktiga i att ta fram programmet. Det är ju jätte viktigt med den undersökning som Katarina Luhr lyfter; det är ett problem att det inte görs kontinuerliga undersökningar. Därför kan man ju inte se hur ungas utsatthet förändras över tid till exempel, något som är viktigt för att vi faktiskt ska se om vi är på väg mot det här målet 2032 eller om vi inte alls är i närheten. Just nu kan vi egentligen inte säga så värst mycket om vi kommer att nå målet eller inte.

Jag drömmer i alla fall om en tid när människor slutar att ha fördomar om romer och när att vara rom inte är förknippat med att leva ett tufft eller svårt liv. Jag tror att vägen dit är att sätta tydliga mål, och det är positivt att höra att borgarrådet har sett att det finns en skillnad i hur man jobbar med mjuka respektive hårda frågor. Det är till syvende och sist så att det är borgarrådet som är ansvarig för de här frågorna, så jag hoppas att hon kommer långt med det arbete som hon initierat med ett nytt program och att det inte bara blir floskler utan att resurser sätts och viktiga, tydliga mål, precis som för miljöpolitiken.

Jag vill bara avsluta med att rasismen såklart inte har någon plats i vårt samhälle. Barn och unga i dag ska inte behöva växa upp med oro för att bli dåligt behandlade utifrån vilka de är. Jag ser fram emot att ta del av fler konkreta åtgärder och kanske vallöften som också handlar om minoritetsfrågor. Det är viktigt.

Anförande nr 14

Borgarrådet L u h r (MP): Jag vill verkligen passa på att säga supertack för den här interpellationen! Vi pratar som sagt var inte om de här frågorna så ofta, men det görs faktiskt ganska mycket utan att frågorna lyfts så hårt.

Jag fick en fråga om hur barn och unga involveras i framtagandet av programmet. Sedan jag började att ha samråd har vi också ringat in att det är väldigt sällan som barn

och unga inom de olika minoritetsgrupperna involveras i arbetet med de nationella minoriteterna. Vi har sett ganska tydligt att de som orkar sitta på samråd och kanske organiserar sig i minoritetsföreningar är lite samma människor och kanske inte så många unga som man skulle önska sig.

Därför tog jag initiativet att börja ha samråd med alla olika grupperingar och föreningar som vi kunde hitta med unga minoritetsgrupper. Vi har haft ett flertal samråd som har varit ungdomssamråd, och jag kan säga att de samråd vi har haft med de unga romerna har varit bland de mest givande. På samråden har det kommit fram väldigt mycket hur unga romer lever och har det i dag, och jag kan säga på temat antiziganism till exempel att det vi började prata om var *var* man ska ha de här mötena. Dem vi pratade med ville nämligen inte åka in till stan. De ville inte ta tunnelbanan, eftersom det fanns risk för att de skulle bli trakasserade på tunnelbanan. Därför har vi i stället haft samråd i ytterstadslokaler som är lättare att ta sig till utan att behöva ta sig in till city. Bara detta är ett tydligt tecken på att det inte alltid är uppenbart enklast att ses i mitten av staden, till exempel.

De samråd som vi har haft har alltså varit meningsfulla. Bland annat kom det ett förslag på ett av de här samråden att man ville ha hjälp med arbetsmarknadsinsatser, gärna i något slags sammanhang där man kunde mötas och träffa människor. Någon kläckte idén om att man gärna skulle vilja ha ett roligt sammanhang, kanske till och med en ungdomsfestival, och det var någonting som vi lyckades ordna nu i december. Vi hade tänkt att det skulle komma tidigare, men det har ju varit en pandemi.

Vi lyckades alltså ordna en ungdomsfestival på Medborgarplatsen för unga romer, där kultur och sång varvades och unga romer lagade maten till eventet. Man fick också gå kurs i att skriva cv, och det fanns intervjuträning. Man fick träffa personer från både utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen.

Det var väldigt roligt att göra en sådan sak, men det finns väldigt mycket kvar att göra. Jag hoppas därför att vi nu får in en bra styrning i våra nya program. Tack så hemskt mycket för interpellationen!

§ 6 Interpellation av Lisa Palm (FI) till skolborgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist (L) om bristerna i sex- och samlevnadsundervisningen

Anförande nr 15

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 16

L i s a P a l m (FI): Ordförande! Tack för svaret på interpellationen, som jag lämnade in under hösten när den nationella trygghetsundersökningen kom. I den stod att 26 procent av alla unga tjejer mellan 16 och 24 år angav att de utsattes för sexualbrott under 2020. Vi vet också att Stockholmsenkäten uppgav att 8 procent av flickor i årskurs 2 i gymnasiet hade utsatts för våldtäkt eller tvingats till sex, 5 procent för flickor i årskurs 9. Motsvarande siffror för pojkar var 2 procent i årskurs 9 respektive årskurs 2 i gymnasiet.

Häromdagen, i förra veckan, kom Brås senaste siffror. Siffrorna är inte några nyheter, men det nedslående är just att det inte verkar bli någon förbättring. Det känns som om man kämpar på som feminist varje dag för att vi ska få stopp på sexualbrotten. Mäns och pojkars våld mot flickor och kvinnor måste förebyggas. Vi måste börja tidigt, och då är skolan en viktig och självklar aktör.

År 2019 lämnade jag in en motion om att det behövs ett sexlyft i Stockholms skolor samt att en översyn skulle göras. Bakgrunden var bland annat de stora metoo-upproren och den granskning av sex- och samlevnadsundervisningen som Skolinspektionen genomförde 2017 och som visade på stora brister i undervisningen samt stora skillnader mellan skolorna. Svaret jag fick då var att den grönbåla majoriteten inte tyckte att det var nödvändigt och att några sådana initiativ inte behövdes. Men efter att Stockholmsenkäten 2020 presenterades kunde jag glädjande nog se att styret hade ändrat uppfattning och att det nu skulle genomföras en översyn för att förbättra sexualundervisningen.

Det här har gjorts, och en rapport presenterades i utbildningsnämnden i augusti förra året. Vi i Feministiskt initiativ sitter inte i utbildningsnämnden, så därför väljer jag att lyfta frågan i detta forum. Flera utvecklingsområden identifierades, bland annat att kopplingen mellan sex- och samlevnadsundervisningen och värdegrundsarbete behöver tydliggöras, att en samlad bild av sex- och samlevnadsundervisningen behöver göras på skolan och så vidare. Samtidigt har det tagits ett beslut om att läroplanen ska revideras. Det nya namnet är nu Sexualitet, samtycke och relationer.

I min interpellation ställer jag sex frågor. Några fick jag svar på, andra lämnades utan. Jag frågade om eller varför inte ungas egna perspektiv har hämtats in i rapporten, och jag frågade också vilka medel som har tillkommit och vilka pengar som har satsats för att just förbättra sexualundervisningen. Dessa frågor önskar jag nu få svar på.

Anförande nr 17

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Ordförande! Tack för en viktig fråga!

Feminister emellan tycker vi ju att det här är jätteviktigt, och jag är väldigt glad över att Lisa Palm ställer frågor till mig om detta med jämna mellanrum.

Precis som Lisa Palm beskriver är det många rapporter som visar på samma sak, både den rikstäckande rapporten och vår Stockholmsenkät. Det är precis som Lisa Palm säger: Det var personligen en väldigt stor ögonöppnare när det var en så pass stor del andel flickor som uppgav i Stockholmsenkäten att de hade blivit våldtagna. Det var naturligtvis en av orsakerna till att jag satte fart på frågan mer än tidigare.

Man kan alltid tycka att saker och ting kommer för sent. Jag tycker att vi har jobbat med frågan i många, många år, men det är klart att varje tid har sina utmaningar och nu står vi inför de utmaningar vi har i dag.

Vi tog fram den översyn som Lisa Palm beskriver, och den gjorde vi på grundval av ett urval av skolor i staden. Jag törs inte riktigt svara på hur många de var. Det kanske står i rapporten. Men jag vet att vi inte frågade alla 140 grundskolorna, utan det var ett urval för att över huvud taget kunna greppa frågan. Det var dock tydligt i den översynen att det definitivt krävs att det etableras någon form av samtyckeskultur i staden och att frivillighet och respekt ska vara självklart i sexuella relationer. Där blir skolan en jätteviktig aktör, precis som Lisa Palm beskriver.

Vi har gjort mycket, men jag tycker också att den nya läroplanen pekar på att vi ligger i samklang. Kanske vi i Stockholm ligger steget före, om jag får säga vad jag tycker. Vi har ju också bidragit med den samtyckeskampanj som vi drev i höstas, vilket var efter att interpellationen skrevs. Kampanjen spreds i hela Stockholm och i våra sociala medier, och vi har fått väldigt fin respons. Vi jobbar också med MVP, mentorer i våldsprevention.

Det pågår alltså mycket arbete i de här frågorna. Självklart finns det mycket mer kvar att göra, men jag tycker att vi är på god väg. Nu ska vi implementera de slutsatser som vi drog av den här översynen. Vi är inte riktigt framme än, men arbetet pågår i detta nu.

Anförande nr 18

L i s a P a l m (FI): Under metoo-upproren pratade alla om sexuella övergrepp och om trakasserier, och sedan försvann frågan. För ganska exakt ett år sedan var det fem kvinnor på tre veckor som mördades. Då skulle alla partier komma med sina skarpaste förslag.

Nu har det gått snart fyra månader in på året, och 13 kvinnor misstänks ha blivit mördade. Det känns därför viktigt att ständigt lyfta frågorna. Vi får heller aldrig glömma bort det våld som tjejer utsätts för. Det är en fråga som kanske har lyfts mer och mer den senaste tiden, särskilt av jurrörelsen, som ser fruktansvärda fall där unga

kvinnor och tjejer kring 18–20-årsåldern har blivit mördade. Därför känns det otroligt viktigt att vi lyfter frågan gång på gång.

Jag fick fortfarande inte svar på de två frågor jag ställde. Jag tänker att det är väldigt viktigt att vi får in barns och ungas perspektiv och röster. Barnkonventionen säger att man ska lyssna till de egna perspektiven. Det känns väldigt viktigt när man gör en sådan översyn att man också mot bakgrund av de metoo-uppror som har kommit, Tyst i klassen och så vidare, faktiskt hämtar in både flickors och pojkars perspektiv på hur undervisningen kan förbättras.

Jag tror dock inte att en revidering av läroplanen kommer att lösa de stora problemen. Det här handlar om en samtyckeskultur som måste etableras, samtidigt som vi inte får glömma att prata om de strukturella maktförhållanden som finns.

Något annat som lyftes i den rapport som kom till utbildningsnämnden var att använda elevhälsan som strategiskt område. Där känner väl jag en oro, för efter att budgeten presenterades 2020 gick Akademikerförbundet SSR ut och kritiserade just resurserna till elevhälsan och att det kan bli neddragningar med de generella effektiviseringarna. Det går ju lite på tvärs mot det som kommer fram i den här rapporten, där man pratar om att använda elevhälsan som strategiskt område samtidigt som vi ser generella effektiviseringar som kan drabba elevhälsan.

Jag undrar hur borgarrådet ser på de risker som finns om det skulle vara så att elevhälsans resurser dras ned. Hur kan vi komma till rätta med de här bristerna?

Anförande nr 19

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Ordförande! Vi är naturligtvis rörande överens i de här frågorna. Alla övergrepp på kvinnor är helt oacceptabla, oavsett om de sker i skolan eller någon annanstans. Det handlar om ett långsiktigt arbete. Det handlar om att förändra värderingar och synen på detta. Läroplanen är ändå det styrdokument som våra lärare har i skolan, så det är klart att det är viktigt.

Vi som har läst rapporterna är insyltade i det här, men till er andra som inte har läst dem i detalj kan jag säga att det som förvånade mig, och som kanske är det som jag oroar mig för, är att det såg väldigt olika ut över staden. På vissa ställen jobbar man väldigt systematiskt med de här frågorna, har dem integrerade i olika ämnen och har avsatt tid på ett väldigt tydligt sätt. På andra ställen såg det inte ut så, och så får det inte se ut i Stockholm. Alla skolor ska vara bra skolor, och alla skolor ska ha bra sex- och samlevnadsundervisning. Så det var också ett sätt att synliggöra den utmaningen.

Så ska det inte se ut, och därför arbeta vi nu med att försöka likställa den här undervisningen över hela staden. Men självklart är det bara ett litet steg mot att skapa en större trend i den här oerhört viktiga frågan.

Vad gäller barnens medverkan törs jag inte svara på det. Jag tror inte att de var med, utan jag tror att det riktades till skolledningen. Jag ber att få återkomma om hur det ser ut. Jag kan inte hitta svaret här på kort tid.

Däremot vill jag gärna slå ett slag för elevhälsan i Stockholm. Ett av de viktigaste uppdragen som vi arbetar med just nu är att stärka elevhälsan i Stockholm. Det gör vi på alla möjliga sätt men framför allt genom att vi nu mycket mer integrerar elevhälsan med att nå kunskapsresultaten. Man ska förstå att syftet med elevhälsan framför allt är att stötta eleverna till att få en bra skolgång och att uppnå så goda resultat som möjligt i skolan. Rektor tillsätter den elevhälsa som man finner att det finns behov av. Det ser väldigt olika ut i staden. Det finns många fler kuratorer på vissa skolor, och det finns skolpsykolog på andra lite utifrån förutsättningar, och det finns skolsköterskor.

Det jag har varit väldigt noga med inte minst när det gäller den psykiska ohälsan som på många sätt är kopplad till det vi pratar om nu är ju att det ska finnas en tydlighet var man får hjälp och hur man kan gå vidare för att få mer specialiserad hjälp.

Anförande nr 20

L i s a P a l m (FI): Ordförande! Precis, elevhälsan är otroligt viktig. Vi vet att den psykiska ohälsan som sticker ut bland unga tjejer mycket är kopplad till sexuellt våld, sexuella trakasserier, övergrepp och så vidare. Därför känns det ännu viktigare att vi stärker upp och, såsom rapporten föreslår, använder den som en strategisk punkt för att utveckla en skola som är trygg och mot sexuella trakasserier.

Något annat som skolborgarrådet lyfter i sitt svar är arbetet med MVP. Jag måste säga att jag är lite bekymrad över att det inte är fler skolor som har kommit igång med det arbetet. Det har ändå pågått i några år. Det här var ju ett arbete som vi initierade under det rödgrönrosa styret.

Nu har vi 26 skolor och två gymnasieskolor, varav en är gymnasiesärskola, som antingen jobbar med MVP eller agerar tillsammans i något av de programmen. Här skulle jag väl önska att vi hade kommit lite längre i det våldsförebyggande arbetet som är otroligt viktigt att vi sprider till fler skolor. Det är ju viktigt både för flickor och inte minst för pojkar att kunna samtala och agera mot våldet. Det är också i förlängningen en fråga om det som händer med skjutningar. Maskulinitetsnormer behöver förändras för att Stockholm ska bli en tryggare stad i grunden.

Det är väl egentligen min sista fråga till skolborgarrådet: När kommer vi att få se en bredare satsning på att införa våldsförebyggande arbete i skolan?

Tack för debatten!

Anförande nr 21

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Ordförande! Lisa Palm kan säkert MVP-frågorna betydligt bättre än vad jag kan, men det är ett väldigt omfattande åtagande. Jag har också ställt frågan om vi inte ska sprida det på alla skolor, för det kan man ju tycka, och målsättningen är naturligtvis att många fler ska göra det. Jag fick en dragning om det, och det är väldigt omfattande för en skola att ta på sig det här. Det handlar om utbildningsinsatser och tid och många som måste engagera sig och så vidare, vilket är jättebra.

Du vet ju också vilken prioritet kunskapsuppdraget har haft under den här mandatperioden för oss. Jag har varit väldigt angelägen om att skolan ska fokusera så mycket som möjligt på att vi ska få en bra undervisning och ett bra kunskapsresultat. Det ska naturligtvis inte ställas emot den här frågan, men jag är väldigt mån om att vi ska få bort projekt – dock inte MVP. Men det har liksom varit mitt arbetssätt att hela tiden skala bort och i stället lägga fokus på kunskap och kunskapsresultaten. Jag tycker att jag ser att det får verkan, också i den meningen att det blir mycket tryggare och lugnare även i klassrummet.

Med det sagt finns massor kvar att göra. Apropå sprida har vi börjat sprida det här projektet på våra fritidsgårdar. Det finns ett sådant arbete ute i Älvsjö stadsdelsnämnd, och jag tycker verkligen att vi skulle fundera på att sprida det till fler fritidsgårdar. Det är en väldigt bra plats för att jobba med ett sådant projekt, för det ställer inte ännu mer krav på våra undervisande lärare som har rätt mycket ändå. Jag funderar därför på hur vi kan få ut det här otroligt fina programmet som gör skillnad, för det gör det verkligen. Tänk om vi skulle kunna få ut det i lite fler verksamheter där vi möter ungdomarna och varför inte på fler fritidsgårdar! Det är nästa tanke: Hur ska vi sprida det här?

Jag delar helt Lisa Palms åsikt om att det här borde spridas på fler skolor, men just nu är det många bollar i luften. Tack för viktiga frågor!

§ 9 Frågestund

Fråga nr 1. Uteblivna investeringar på Vårbergs IP

Anförande nr 22

Salar Rashid (S): Fru ordförande! Frågan gäller multihallen på Vårbergs IP, denna mycket viktiga projekt- och idrottsanläggning för både Skärholmsområdet och föreningslivet lokalt. Multihallen är nämligen en förutsättning för idrottande och fysisk aktivitet men även en segregationsbrytande faktor som höjer attraktiviteten för området. Enligt vår investeringsplan hade multihallen stått färdig 2023. I dagsläget har bygget inte ens påbörjats på grund av majoritetens vilja att privatisera bygget.

Min första fråga till fastighetsborgarrådet Dennis Wedin blir därför: När uppskattar ni att multihallen på Vårbergs IP kommer att stå färdig och öppen för allmänheten?

Anförande nr 23

Borgarrådet Wedin (M): Ordförande! Tack, Salar Rashid, för frågan! Jag måste säga så här: Att slå sig för bröstet från Socialdemokraternas sida när det kommer till Vårbergs IP ska man nog akta sig för! Om man bara går tillbaka till tjänsteutlåtandet om utvecklingen av Vårbergs IP under den tid ni styrde ser man att förvaltningarna då framhöll att de bedömde att det kommer att innebära svårigheter att prioritera in projektet under följande år. Hade detta ens blivit av under Socialdemokraternas styre? Det är oklart.

Dessutom skriver ni nu i er oppositionsbudget för 2022 att det ska prioriteras, men ni öronmärker inga medel för detta. Det tycker jag är alldeles solklart utifrån att man inte kan lita på Socialdemokraterna när det kommer till ekonomi. När du nu säger att det här är viktigt och att det borde prioriteras – om det då ska kosta, vad ska det då kosta? Vad är Socialdemokraternas konkreta besked om pengarna, som du tycker ska flyga rakt från luften in i detta projekt?

Vi har säkerställt detta, utöver att vi satsar brett på många olika projekt när det kommer till idrotten. Vi ökade idrottsinvesteringarna med 1,7 miljarder bara för det här året. Totalt blir det 4 miljarder in till olika satsningar inom idrotten. Samtidigt som vi gör det investerar vi visst i Vårbergs IP! Vi släpper in privata aktörer som vill investera på den här platsen. Dessutom gör vi satsningar i dag, exempelvis när det kommer till konstgräs på sjuvåningsplanen på Vårberg. Det står klart under det här året.

Konkreta satsningar görs alltså på Vårberg. Vi kommer förhoppningsvis att komma in i ett nytt skede med ett särskilt nämndbeslut om samverkansavtal med Hemsö nu under året. Då kommer vi att kunna få fart på det här projektet, som Socialdemokraterna inte kunde möjliggöra under sin tid vid makten.

Anförande nr 24

S a l a r R a s h i d (S): Fru ordförande! Jag ställde en väldigt enkel fråga till borgarrådet Dennis Wedin, och ändå fick vi ett väldigt otydligt svar här. Vi fick inget ungefärligt datum, ingen tidsplan eller någonting annat.

Enligt vårt inriktningsbeslut från 2018 hade detta stått färdigt 2023. Kostnaden för multihallen i Vårberg hade uppgått till 445 miljoner. Som Dennis Wedin vet brukar vi inte komma med stora investeringsbudgetar i våra oppositionsbudgetar. Om man kollar på vad Riksgälden säger om dessa OPS-lösningar ser man att de kommer att bli mellan 40 och 70 procent dyrare än om man bygger i egen regi. Om man lyssnar på Dennis Wedin hör man att han alltid slår sig för bröstet för att han står på skattebetalarnas sida. Men det här kommer ju att bli nästan 220 miljoner kronor dyrare.

Min andra fråga till Dennis Wedin blir därför: Tycker du att dessa OPS-lösningar verkligen är värda priset? Det blir fördyringar och förseningar. Och fortfarande har vi ingen multihall som står färdig.

Anförande nr 25

Borgarrådet W e d i n (M): Tack för frågan! Jag välkomnar att vi i alla fall uppmärksammar projektet i den här salen, för visst investerar vi i Vårbergs IP. Det här är ett projekt där vi har i uppdrag att arbeta för att en privat aktör ska bygga multihallen. Projektet med en sådan här privat investering är dock i ett tidigt skede, och utredningar pågår. Vi måste gå varsamt och ansvarsfullt fram med det här. Givetvis kommer vi att komma med konkreta närmare besked om hur det här ska gå till.

Samtidigt satsar vi just på Vårbergs IP. Utöver konstgräset på sjuvåningsplanen är vi när det kommer till idrottsplatsens service och omklädningsbyggnaden igång med renoveringar från stadens håll kring detta. Vi prioriterar Vårbergs IP, och det är oklart vad som skulle ha hänt kring detta under ett socialdemokratiskt styre. Ni öronmärker medel för exempelvis parklekar, idrottsfastigheter och kulturlokaler för 350 miljoner kronor. Det är en spottstyver i er oppositionsbudget, och det visar att ni inte kan hantera skattebetalarnas pengar. Ni tar inte seriöst på den här frågan. Det gör vi, och vi kommer att leverera.

Anförande nr 26

S a l a r R a s h i d (S): Återigen kan inte Dennis Wedin svara på en väldigt enkel fråga om när Vårbergs IP kommer att stå färdigt och om vad han tycker om dessa OPS-lösningar, framför allt när de leder till förseningar och fördyringar. Och fortfarande finns ingen multihall på Vårbergs IP. I stället beskyller han Socialdemokraterna för detta, trots att vi inte har makten.

Jag hoppas verkligen att stockholmarna, framför allt Skärholmsborna, lyssnar på den här frågestunden. Om man tolkar Dennis Wedin rätt tycker jag att han, förutom att han försöker vända på frågeställningen och få den att handla om något annat, ger klara besked i dag: Så länge det handlar om idrottsanläggningar i ytterstaden är intresset väldigt svagt. Det är en experimentverkstad. Privatiseringar och förseningar – det är

det vi får som svar här. Om ni bara hade låtit planerna för multihallen stå kvar hade den stått färdig 2023. Vi har budgeterat, och vi har till och med en mycket större idrottsinvestering vad gäller idrottsanläggningar än vad ni har.

Min sista och tredje fråga till Dennis Wedin blir därför: Tycker han att de lokala idrottsföreningarna i Skärholmen förtjänar dessa icke-svar?

Anförande nr 27

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Förhandlingar pågår kring vår lösning för Vårbergs IP. Vi jobbar på detta, och förhoppningsvis kommer vi fram med beslut om upphandling och hyresavtal i frågan. Det kommer att förtydliga precis hur viktigt vi tycker att det är att komma fram med en lösning kring Vårbergs IP.

Samtidigt som vi gör offentliga satsningar på exempelvis service och omklädningsbyggnaden på Vårbergs IP just nu lägger vi alltså uppåt 4 miljarder kronor på Stockholmsidrotten med olika satsningar. Vi satsar på den offentliga idrotten, vi kommer fram med konkreta projekt när det kommer till Kristineberg och idrottshall och vi kommer fram med Skarpnäcksfältet, där vi nu har fattat ett första beslut. Mälarhöjdens IP får en ny ishall. Det rullar fram olika konkreta projekt från den grönbå majoriteten.

I några projekt möjliggör vi privata investeringar. Hur skulle ni klara kostnaderna? Hur skulle ni klara pengarna till de projekt ni nu lovar ut till höger och vänster utan att ge konkreta besked? Det är ansvarslöst från Socialdemokraternas sida.

Fråga nr 2. Allmännyttans dåliga möjligheter att bygga bostäder med rimliga hyror

Anförande nr 28

Borgarrådet L i n d b l o m (V): I torsdags tvingades Svenska Bostäder styrelse, där både Dennis och jag sitter, att fatta ett nytt beslut för kvarteret Plankan på Södermalm – detta efter att notan för bygget av 162 lägenheter genom både påbyggnad och förtätning på innergården stuckit iväg och landat på över 1 miljard kronor. Det här kommer sannolikt att göra att dessa lägenheter kommer att bli de dyraste i Svenska Bostäders historia.

Det finns många förklaringar till att projektet har havererat, men en av dem är att politiken har tvingat in Svenska Bostäder i ett projekt där förutsättningarna att hålla kostnaderna nere redan från början har varit i princip obefintliga.

Min fråga till Dennis Wedin är därför så här i efterhand: Tycker du att allmännyttan ska gå in i den här typen av projekt?

Anförande nr 29

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Tack för frågan! Ja, i tider där vi märker att det är väldigt svårt att hitta lämpliga typer av mark, framför allt i innerstaden, för att

kunna få fram nya bostäder måste vi verkligen hitta potentialen i de ytor som finns. Plankan är ett exempel på det. När man nu kollar tillbaka i historisk kontext har det givetvis varit väldigt komplicerat med olika överklagandeprocesser i det här projektet under olika typer av majoriteter. Men det är bara att konstatera det komplexa i frågan.

Vänsterpartiet har länge sagt att ni har varit emot Plankanprojektet. Men ni hade ju makten! Ni hade till och med ordförandeposten i bolaget under fyra års tid, och ni stoppade det inte då. Nu kan jag konstatera att det hade varit väldigt ansvarslost för bolaget, framför allt ur ett ekonomiskt perspektiv, att stoppa i detta läge. Nu går vi in i en tvist med en oseriös byggaktör, och det är väldigt viktigt framför allt ur ett ekonomiskt perspektiv. Vi måste ha ordning och reda i våra projekt.

Vi har gjort väldigt mycket i Plankanprojektet nu under kort tid för att säkerställa ordning och reda. Det var mycket på grund av att vi gick in konkret och faktiskt till och med ifrågasatte fakturor som byggaktören till slut också frånträdde projektet, vilket var väldigt oseriöst. Jag tycker att det här visar hur vi skapar ordning och reda i projekt. Vi låter det inte bli som det har varit under tidigare majoriteter, då man helt släpper det fritt och låter projekt löpa på utan att ta ansvar.

Men som konkret svar på frågan när det kommer till markanvisningar: Givetvis måste vi hitta möjligheterna i respektive område, och då måste vi också våga förtäta där det går. Sedan måste det göras med respekt för området, och vi ska göra olika särskilda prövningar i respektive fall för att se om det är rimligt. I det här fallet valde man linje för länge sedan från stadens sida och tyckte att det var rimligt. Det är det vi nu försöker ta ansvar för i Svenska Bostäder.

Anförande nr 30

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vänsterpartiet har varit emot det här ända sedan start för väldigt länge sedan. Tyvärr har vi varit väldigt ensamma om det i den här salen. Man hade önskat att vi senast i december 2020, vilket inte alls var länge sedan, när vi tvingades till ett reviderat inriktningsbeslut hade avbrutit. Det borde vi ha gjort.

Men frågan rörde faktiskt inte specifikt Plankan, utan den handlar om vilka förutsättningar vi ger till våra allmännyttiga bostadsbolag. Om man tittar på kvarteret Plankan ser man att det är oerhört komplicerade grundförhållanden. Tunnelbanan går under, det finns garage under och redan tidigt stod det klart att det skulle bli otroligt dyra hyresrätter. Om man använder investeringsmedlen genom att ge Svenska Bostäder mark där det faktiskt finns förutsättningar att hålla hyran nere skulle man kunna få ut nästan dubbelt så många hyresrätter. Man skulle till exempel ha kunnat bygga Stockholmshus.

Återigen: Vad tycker du att vi ska använda allmännyttan till? Är det den här typen av dyra projekt som vi behöver i den här staden? Jag är allvarligt oroad.

Anförande nr 31

Borgarrådet W e d i n (M): Jag skulle inleda med att säga – och det tror jag är en hyfsat politisk överblick av läget i Stockholm just nu – att det är svårt att hitta den

här typen av billig mark som vi gärna vill ha. Ingen hade varit gladare än jag om vi bara hade kunnat ha fält med olika fotbollsplaner som ingen använder och där det hade varit väldigt okomplicerat att bygga och därmed också väldigt billigt. Problemet är att det är svårt att hitta den typen av mark i dag.

Jag känner så här: Om vi helt kategoriskt skulle säga till de allmännyttiga bolagen att vi ska se till att de inte får någon typ av komplicerad plats att bygga på är risken att man drar undan benen dem. Då skulle de inte kunna få markanvisningar där bolagen kan få fram byggen som skulle passa in i området och som innebär att vi möjliggör för nya hyresrätter. Jag kan konstatera när det kommer till Plankan att det där nu är vi som säkerställer nya populära hyresrätter i innerstaden. Och Vänsterpartiet säger nej.

Anförande nr 32

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ja, för att de här hyresrätterna inte är hyresrätter som vanliga stockholmare kommer att ha råd med – långt ifrån. Vi kommer säkert att få någon form av pris på hyresrätterna sedan när det beger sig, för den här nivån på normhyra har vi inte sett i den här staden ännu.

Jag tycker att det är intressant att du under förra mandatperioden kritiserade oss för att Stockholmshusen inte har blivit tillräckligt billiga. Men om vi tittar på de första fem projekten med Stockholmshus ser vi att man har lyckats hålla kostnaderna 20 procent lägre än i jämförbar nyproduktion. Men vad händer framöver? Om vi tittar på vilka projekt som är igång får vi väldigt oroväckande rapporter. Exempelvis har exploateringskontoret mer eller mindre klivit ur samverkan om Stockholmshusen. De har också börjat kräva underjordiska garage och så vidare. Det här är någonting som sker i projekt efter projekt.

Frågan är: Hur ska vi kunna använda allmännyttan för att bygga billigt om vi ger dem taskiga markförutsättningar och ställer helt orimliga krav? Vi säger ju samtidigt att de ska bygga billigt. Hur ska det vara möjligt i praktiken?

Anförande nr 33

Borgarrådet W e d i n (M): Tack för frågan om ett väldigt viktigt ämne! Vi måste få fram billiga hyresrätter när vi bygger, och givetvis är allmännyttan en väldigt viktig del där.

Jag ska också säga att vi hittills har producerat, och det finns nu i plan, 3 750 Stockholmshuslägenheter totalt sett. Jag är glad över att vi har breddat projektet till att kolla i upphandlingen på hur vi ska passa in detta i flera områden när det exempelvis kommer till gestaltningar. Jag välkomnar sådant, och jag jobbar för att vi ska kunna få de här husen att passa in i fler områden runt om i Stockholm.

Men det är inte bara allmännyttan som ska bygga billigt. När det kommer till 2021, exempelvis, har vi markanvisat 458 bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader. Det gäller då inte bara allmännyttan utan även privata aktörer. Det kan jämföras med målet om 400, det vill säga att vi spräckte målet. Vi jobbar för att vi ska få fram

bostäder till rimliga kostnader. Där välkomnar jag framför allt en nationell diskussion i övrigt om hur vi ska göra det billigare att bygga. Det skulle ge konkreta resultat.

Fråga nr 3. Trygghetskameror på stadens skolor

Anförande nr 34

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Vi ser en del problem med både otrygghet och skadegörelse på skolor runt om i Stockholms stad. Ett redskap för att öka tryggheten är att placera ut fler trygghetskameror i skolans miljö.

Jag vill helt enkelt fråga skolborgarrådet: Hur ställer sig egentligen den grönblå majoriteten till kameror på våra skolor? Är det någonting man är positiv till, eller är det någonting man vill se mindre av?

Anförande nr 35

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Tack för frågan! Vi har kameraövervakning på en del skolor i Stockholm. Man måste skilja mellan kameror som finns på utsidan av skolor och dem som är på insidan. De som är på utsidan kräver särskilt tillstånd. Det är tillsynsmyndigheten, tidigare Datainspektionen, som sköter detta. Den heter Integritetsskyddsmyndigheten. Det är den som beviljar tillstånd för kameraövervakning som sker utanför skolorna.

Syftet är i första hand att motverka inbrott och skadegörelse, vilket vi tyvärr är utsatta för på många skolor. Det har blivit betydligt bättre – men det kanske man inte törs säga, för då kanske det blir sämre igen. Det är ett arbete som har pågått under många år att på olika sätt säkra skolor från skadegörelse, inbrott och sådana saker. Man är väldigt noga med hur man riktar kamerorna. Jag har varit ute på många skolor och tittat. De riktas mot dörrar och fönster där man har haft mycket problem med inbrott och så vidare.

Man kan också ha kameror inne i skolorna. Det är rektors beslut i första hand. Det kan handla om att det finns uppenbara problem utifrån olika saker, till exempel skadegörelse – för det finns även inne i skolorna – men det kan också vara mobbning eller bråk på vissa platser. Det är alltså rektor som fattar beslut, och det behövs inget särskilt tillstånd. Det som är viktigt är att man är mycket tydlig med skyltar om att det finns kameraövervakning så att alla ska veta om det. Jag har varit ute och tittat på detta själv.

Anförande nr 36

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Tack för svaret! Jag tolkar det som att skolborgarrådet är försiktigt positiv till att vi har kameror i skolans miljö.

Jag tänkte ställa en fråga till. Stockholms stad har haft en upphandling av den här typen av kameror, och avtalet tecknades 2018. Jag tänkte höra med dig om det är ett avtal som fortfarande är aktuellt eller om det är avslutat.

Anförande nr 37

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Jag börjar med att svara på vad jag personligen, mitt parti och den grönbå majoriteten tycker om kameror: Det är ett nödvändigt ont. Det är absolut ingenting som vi önskar att vi behövde ha på skolor, men så ser verkligheten ut. Det viktiga är att kameraövervakningen är proportionerlig och befogad. Det är vi väldigt noga med att tillse. Rektor måste ha kontakt med utbildningsförvaltningen och få det hela godkänt därifrån. Det finns naturligtvis mycket tydliga rutiner för detta.

När det gäller frågan rörande avtalet känner jag inte till hur det är utformat. Men jag utgår från att vi har ett avtal eftersom det fortfarande finns möjlighet att skaffa kameror.

Anförande nr 38

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Ett nödvändigt ont – det är sant att det inte är idealiskt att man har kameror i skolans miljö. Men nu är det tyvärr så. Vi såg till exempel vad som hände i Malmö, där två lärare blev mördade av en elev. Det handlar om tryggheten både för våra elever och för personal i skolan.

Jag vet också att det har förekommit att föräldrar gör anmälningar just till Integritetsskyddsmyndigheten, som du nämnde. Är det vanligt förekommande att föräldrar gör det för att de anser att deras barn blir kränkta av kamerorna?

Anförande nr 39

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Svaret på det får nog vara att det inte är något jag känner till. Jag har över huvud taget inte hört talas om att det skulle vara ett problem.

Det som är viktigt att prata om gäller trygghet och studiero. Vi har fått rapporterat i utbildningsnämnden om detta i en jättebra dragning. I dag gör vi skillnad på trygghetsfrågor och studiero, och det tycker jag är jätteviktigt. Trygghet handlar om just det som du och jag pratar om nu: kameraövervakning, lås på skolor, att man ska säkerställa att skolan inte är en plats för en massa människor som inte går där och så vidare. Det är viktigt att vi särskiljer detta från studiero, som man ibland slår samman med det. Inte minst jag själv har gjort det tidigare. Det är jätteviktigt att man pratar om studiero, och det handlar om lugn och ro i klassrummet och hur man skapar det. Det gör man genom bra undervisning, duktiga lärare och fokus på kunskap. Det är precis det uppdrag som vi ger våra skolor i dag.

Fråga nr 4. Röjda personuppgifter

Anförande nr 40

L i s a P a l m (FI): Ordförande! I förra veckan presenterade delrapporten *Skyddade personuppgifter – oskyddade personer* av Jämställdhetsmyndigheten. Det är en

delredovisning av uppdraget att höja kunskapen om våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter med fokus på kvinnor och barn.

Statistiken som kom fram i rapporten talade sitt tydliga språk. Tre av fyra kvinnor har fått sina uppgifter rökta av exempelvis Skatteverket, polisen eller socialtjänsten. Varannan kvinna har tvingats flytta minst en gång på grund av rökta uppgifter. Vi har sett flera fall i Sverige där bristande rutiner och personuppgifter som har råkat röjas har lett till eskalerat våld eller i värsta fall mord. Många kvinnor och barn vittnar om stor stress för att få sina uppgifter rökta och bli upptäckta.

Jag vill därför fråga socialborgarrådet om han har kunskap om eller vet hur många personer som har fått sina uppgifter rökta här i Stockholm.

Anförande nr 41

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Tack så mycket för denna viktiga fråga! Det är verkligen värdelöst, måste jag säga, att det är myndigheter som bidrar till att kvinnor och barn som redan är våldsutsatta blir ännu mer utsatta genom att man sprider uppgifter som gör att de kan hittas.

Vi har diskuterat med socialförvaltningen i dag om utredningen. De kunde inte se att det skulle vara något jättestort problem i Stockholms stad. Det ska i så fall anmälas enligt lex Sarah, och det är även en personuppgiftsincident, och det finns ingenting som tyder på att det skulle vara väldigt vanligt förekommande. Det finns enstaka incidenter där det är ganska märkliga händelser, som att papper har flugit ut genom öppna fönster och sådan. Då har man ändå lyckats samla in papperen sedan. Men någon mer medveten spridning är ingenting som vi känner till. Däremot kan det mycket väl vara så att det har spritts genom andra myndigheter; det vore nästan konstigt om det inte hade gjort det.

En förklaring som vi tror skulle kunna vara rimlig till att det ser ut så här just i Stockholm är att vi har RVC och RVT, det vill säga att ärendena huvudsakligen handläggs av experter på just hur relationsvåld ser ut och så vidare. Det är mer av en spekulation, men jag har bett socialförvaltningen att titta lite ytterligare på denna fråga eftersom den är oerhört central.

Anförande nr 42

L i s a P a l m (FI): Jag satt i den sociala delegationen i Enskede-Årsta-Vantör fram till årsskiftet. Där har vi haft ett par fall med en IVO-anmälan för att de skyddade uppgifterna har röjts och så vidare.

Det man ser i rapporten är att det kanske inte är de som är experter, som i vårt fall Relationsvåldscentrum eller relationsvåldsteamerna, som är de som på något sätt har röjt uppgifterna eller gjort så att de har hamnat i fel händer. Däremot finns det många andra inblandade instanser: familjerätten, ekonomiskt bistånd och så vidare. Jag tänker att det är just där vi kanske behöver förbättra rutinerna.

Med det sagt undrar jag om det kommer att komma något sådant förslag på hur vi kan säkra kvinnornas skyddade identiteter och även barnens.

Anförande nr 43

Borgarrådet J ö n s s o n (L): I det nya programmet mot våld i nära relation etcetera står bland annat att den här aspekten ska tas upp i introduktionsutbildningen för alla som anställs inom Stockholms socialtjänst. Med anledning av den här utredningen finns det anledning att verkligen lyfta fram det ännu mer och trycka på hur viktigt det är att hantera personuppgifterna kring de här personerna extra noga.

Socialtjänsten ska ha total sekretess, så jag är faktiskt lite förundrad. Det här måste bero på att man i olika övergångar till myndigheter inte är försiktig nog. Det är nog då uppgifterna blir offentliga.

Anförande nr 44

L i s a P a l m (FI): Det är väldigt oroväckande siffror när det är tre av fyra, när varannan kvinna har tvingats flytta minst en gång på grund av att uppgifterna har läckt och när över hälften har hittats av sin förövare. Sedan är ju det här en nationell undersökning, och det är 86 kvinnor och strax över 100 barn som har intervjuats i rapporten. Det går därför inte att säga någonting om Stockholm specifikt, men det tyder på att det finns väldigt mycket mer vi kan göra för att säkra kvinnornas identitet.

Det blir som en vidareutveckling av våldet att man ständigt hamnar i stress. Det lyfts också fram som en del i rapporten som en rekommendation att arbeta vidare med. Det handlar om att ha en kontaktperson när man är mellan myndigheter och i det längre loppet. Man ska då ha kvar en kontaktperson som kan hjälpa till med identitetshandlingar och så vidare.

Anförande nr 45

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Jag tror för min del att vi behöver börja se över våra öppenhetsregler, alltså offentlighetsprincipen, vad gäller exempelvis rättsfall och rättsprocesser. I dag är offentligheten väldigt långtgående, och egentligen kan vem som helst gå in på en domstol och begära ut handlingar. Det gör också att människor inte vågar polisanmäla och så vidare.

En rimlig hållning skulle vara att man har en lagstiftning som säger att det är först när själva åtalet väcks som adressuppgifter och annat blir synliga för de inblandade parterna. Man kan faktiskt även ifrågasätta om det i vissa fall är nödvändigt att få ut alla adressuppgifter, telefonnummer och allt sådant. Det kanske skulle räcka med namn. Där finns mycket att göra på lagstiftningsområdet, men det är ju de tvärs över vattnet här som sköter det.

Fråga nr 5. Grimsta ishall

Anförande nr 46

A l e x a n d e r O j a n n e (S): Ordförande! Hässelby-Kälvesta hockey är en unik förening i Stockholm. Det är den enda förening som har full stege för både damer och herrar. För både pojk- och flickhockeyn har de ett lag för varje årskull.

Nu har de i onödan tvingats evakueras från Grimsta ishall, som fram till nyligen var tänkt att renoveras. Men det är en renovering som sköts på framtiden på grund av en konkurs. Problemet är inte bara konkursen – den är ju ett problem i sig, men den är svår att förutse – utan också att kontoret kände till konkursen en vecka innan man informerade föreningslivet. Därför tvingade man dem att evakuera i onödan, smälta isen och förstöra avslutningen på klubbens säsong.

Min fråga till fastighetsborgarrådet är därför: Varför stängdes ishallen trots konkursen? Och kommer föreningen nu att kunna nyttja ishallen när säsongen drar igång igen i vecka 32?

Anförande nr 47

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Tack för frågan! Det var en väldigt specifik fråga, och jag ska göra mitt bästa för att svara. Det stämmer precis, det som Alexander Ojanne säger, att entreprenören begärdes i konkurs den 18 mars. Det är väldigt tråkigt och beklagligt. Det här var en upphandling som vi genomförde enligt alla stadens krav, men tyvärr kan sådant här inträffa ändå. Det är svårt att gardera sig mot det.

Det medför att man behöver häva kontraktet på grund av att de inte kan fullfölja sitt åtagande. Nu behöver vi fundera på vilka arbeten som hinner genomföras under sommaren så att föreningsverksamheten kan få tillträde till ishallen vid säsongstarten i augusti. Det jag vet är att kylmaskinen byts ut som planerat. Det arbetet kommer att vara klart i sommar.

Men det är ett faktum att det är jättetråkigt när sådant här händer. Vi har förlorat uppåt fem månader i projektet, och det innebär att de nya permanenta omklädningsrummen inte kan genomföras i år. Jag var själv på platsen för hyfsat länge sedan, men det var uppenbart att det här är någonting som behövs och som föreningslivet verkligen efterfrågar.

Arbeten med de permanenta omklädningsrummen kommer att utföras våren och sommaren 2023, när ishallen är stängd. Vi vill givetvis alla ha nya och fräscha omklädningsrum här, och det är inte en politisk fråga. Det handlar snarare om att man från förvaltningarnas sida gör det bästa av situationen. Det gäller då att iordningsställa tillfälliga bodar för omklädningsrum för säsongen 2022–2023.

Anförande nr 48

A l e x a n d e r O j a n n e (S): Men konkursen kom fyra dagar innan man stängde av aggregaten. Aggregatsjobbet hade mycket väl kunnat göras under sommaren, och

då hade man kunnat låta bli att förstöra slutet på säsongen för det här hockeylaget. Nu får de harva runt mellan olika ishallar och får sämre och färre träningstider än andra. Det är mycket olyckligt.

Kommunikationen mellan fastighetskontoret och föreningarna har varit under all kritik. De har inte ens fått svar på frågan om de är hyresbefriade under perioden eller om det ska betala full hyra trots att de inte kan nyttja utrymmena. Det blir dessutom en ny säsong som blir skadad nästa säsong, för det var ju omklädningsutrymmena och läktaren som skulle ta längst tid. Det kommer att nagga i kanten på nästa säsongsbörjan och nästa säsongslut.

Min fråga är helt enkelt: Kommer de att tvingas betala hyra för hela den här utdragna renoveringstiden trots att de saknar tillträde till ytorna? Det här är någonting som föreningens ordförande i dag har bett mig föra fram, för de får inget svar från kontoret.

Anförande nr 49

Borgarrådet W e d i n (M): Tack för att du uppmärksammar frågan! Givetvis får jag sätta mig in mer i detaljer och i dialogen kring detta. Jag förstår att det blir upprörda känslor när vi sitter i den här ganska oönskade situation som vi har hamnat i. Det är tråkigt, men det är bara att konstatera att det i alla fall inte har varit fel med själva upphandlingen som sådan. Där har staden ändå följt alla krav. Men det är entreprenören som begärdes i konkurs, och det har vi inte kunnat göra så mycket åt.

En viktig fråga som vi ska vara överens med föreningen om är dock att inte påbörja arbeten som riskerar att inte bli klara i tid och som kan påverka säsongstarten i augusti negativt. Visst arbete, som avfuktaren, kan försvåras av långa leveranstider. Men nu analyserar vi detta från olika förvaltningars sida som är inne i det här innan vi kan säga exakt vad som kommer att hinnas med nu i sommar. Vi får återkomma i detta, men vi ska givetvis värna dialogen med berörda föreningar.

Anförande nr 50

A l e x a n d e r O j a n n e (S): Ordförande! Från Stadshuset i Stockholm är det mer än 15 mil till närmaste SHL-match i höst. Jag tror att det här spär på frustrationen hos Ishockeystockholm. Oavsett var man har sina sympatier och vilket lag man håller på tror jag att Djurgårdens sorti ur hockeyns finrum i helgen är någonting som lägger en blöt filt över Stockholms hockey just nu.

Ansvar vilar självklart på styrelse och spelare i Djurgården, men det är också betydligt svårare att vara en framgångsrik ishockeyförening och att bedriva den här verksamheten i Stockholm än i många andra delar av landet. Det beror både på konkurrens från andra idrotter och evenemang och sponsorer och åskådare och på att utbudet av isytor är sämst i landet bland alla jämförbara kommuner.

Nu får du ta tillfället i akt att bre ut dig! Vad gör fastighetsborgarrådet för att öka antalet isytor i Stockholm? Vad vi vet hittills, och vad du har pratat om i tidigare frågor, är att det är Mälardalen. Men det är ett beslut som vi fattade och som har skjutits fram i tiden. Har du invigt någon ishall under den här tiden?

Anförande nr 51

Borgarrådet *W e d i n* (M): Ordförande! Det är en viktig fråga som Alexander Ojanne belyser här när det kommer till en tydlig brist vi har i Stockholm. Det gäller framför allt träningsanläggningar för ishockeyn; det är en fråga som vi verkligen jobbar med. Jag och idrottsborgarrådet träffade nyligen olika aktörer inom just Djurgården ishockey för att uppmärksamma vad vi kan göra här och nu kring situationen.

Det är alltså en dialog igång som vi också ska återkomma kring. Det stämmer inte, det som sägs att det på något vis skulle vara någonting bestämt kring Mälärhöjden när det kommer till ishall. Vad vi gör nu, från att vi kunde identifiera det som en plats för en tillfällig lösning, är att den här majoriteten har fastställt att det kommer att bli en permanent lösning för ishall vid Mälärhöjden. Det är ingenting som har varit bestämt tidigare.

Det här är en fråga som vi verkligen är på, särskilt kring det idrottsförbund som du just nämner. Det är beklagligt att det blev fel med omklädningsrummen i Grimsta.

Fråga nr 6. Oseriösa skolaktörer i Stockholm

Anförande nr 52

T i n a K r a t z (V): Den 17 mars drog Skolinspektionen in tillståndet för en stiftelse som driver gymnasieskolor i Stockholm och Göteborg. Samtidigt drogs tillståndet in för en grundskola i Stockholm med kopplingar till samma bolag.

Det finns många turer bakom beslutet, men kort beskrivet är anledningen till beslutet allvarlig ekonomisk misskötsel. Det här kommer nu att drabba runt 700 barn som går i den berörda skolan i Vällingby. Du, Isabel, intervjuades i Mitt i i samband med detta och menade då att Skolinspektionen har agerat alldeles för sent och att de skyndsamt borde ha granskat ägarna efter att Stockholms stad redan 2020 drog in tillstånden för koncernens förskolor. Det är en absolut rimlig kritik.

Min fråga är om du alls känner något eget politiskt ansvar för situationen. Ditt parti har varit väldigt starka förespråkare för utökningen av den så kallade skolmarknaden. Vi i Vänsterpartiet menar att det här exemplet knappast är en enskild händelse eller en slump utan en konsekvens av att vi har tillåtit skolan att bli en marknad som kan utnyttjas av oseriösa aktörer.

Anförande nr 53

Borgarrådet *S m e d b e r g - P a l m q v i s t* (L): Fru ordförande! Det är alltid lika spännande att stå här. Det enda jag får är en rubrik: Ägarförhållanden... vad var det nu för någonting? Då ska man försöka klura ut vad det är du ska komma till. Nu förstod jag det!

Tack för en viktig fråga! Precis som du säger har jag varit väldigt kritisk till att Skolinspektionen tog ett helt år på sig efter att vi från utbildningsnämnden fattade beslut om att återkalla tillståndet för den förskola som ligger i direkt anslutning till

skolan och som har samma ägarstruktur och samma ägare. Det var helt tydligt så att det fanns starka skäl att göra det, och vi fick också rätt i domstol när vi hade dragit in tillståndet för förskolan eftersom frågan överklagades.

Jag känner mig väldigt trygg i det beslutet, och jag tycker att det är väldigt märkligt att Skolinspektionen tar ett helt år till på sig innan de drar in tillståndet på samma grunder, det vill säga ägarförhållandena och ekonomin. Det är jag, som sagt, kritisk till.

Med det sagt ska det också sägas att det här är en väldigt fin skola som många barn har uppskattat mycket. Vi har närmare 700 elever där, varav ungefär 500 är från Stockholm, som nu inte har någon skolplacering. Det kommer vi som huvudman och kommun att ordna. Vi säkerställer ju alltid skolplats för alla barn, och nu kommer vi också att ha utmaningen att hitta en skolplats för de här 500 eleverna som kommer från denna skola. Och det kommer vi att göra! Jag träffade oroliga föräldrar i förra veckan och försökte vara väldigt tydlig med dem med att alla dessa elever kommer att få en skolplats i en kommunal skola i Stockholm.

Anförande nr 54

T i n a K r a t z (V): Tack för svaret! Ja, precis, det är runt 700 elever som drabbas av stängningen av skolan i Vällingby. Merparten har sin hemkommun här i Stockholm, och vi ska nu gå in och täcka upp för den röra som den oseriösa aktören har förorsakat. Det är naturligtvis ägaren, för lärarna och eleverna är inte delaktiga i det. I grund och botten är det kommunens ansvar.

Vi kommer att debattera ytterligare försäljningar av skollokaler senare i dag, inte mindre än sju stycken den här gången. Hur hållbart är det på sikt att kommunen har ett grundläggande ansvar för att garantera varenda barn en skolplats samtidigt som friskolorna och friskolepolitiken innebär att skolorna kan lägga ned från en dag till en annan eller tvingas lägga ned? Om man också säljer ut så många kommunala grundskolor som vi gör just nu – hur hållbart blir det framåt?

Anförande nr 55

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Jag är som du vet liberal, och jag tycker att friskolor är viktigt och att valfrihet är jätteviktigt. Men jag tycker också att vi ska ha välskötta friskolor, och jag tycker att kommunen borde få ersättning för det extra uppdrag vi har i och med att vi behöver ta elever när friskolor stänger av olika skäl eller flyttar. Det tycker jag vore rimligt.

Jag har många synpunkter på friskolereformen, men det ska vi inte ta här – inte i dag, i alla fall. Men det jag skulle vilja säga är att vi inte säljer några kommunala skolor i kväll, utan det är skolbyggnader där friskolor har sin verksamhet. Vi måste se skillnad på vad som är vad i den här frågan.

Anförande nr 56

T i n a K r a t z (V): Skollokaler ägs kommunalt, så det är kommunala skollokaler.

I slutändan blir de största förlorarna i den här situationen i Vällingby förstås barnen. Skolan ska vara en trygg plats för våra barn där de kan känna kontinuitet. Rimligtvis borde vi göra allt för att det ska vara just så i stället för att se till marknadens vilja att tjäna pengar på skolan. En stor majoritet av svenska folket, och näst intill alla lärare och skolledare, anser att vinstjakten ska bort från skolan.

Vi i Vänsterpartiet håller med svenska folket och lärarna. Vinstjakten i skolan måste bort. Det är på det sättet som vi också kan få bort de oseriösa aktörerna: genom att ta bort hela incitamentet till att locka in oseriösa aktörer i skolan. Vänsterpartiet håller med svenska folket och anser att vinstjakten i skolan ska bort.

Anförande nr 57

Borgarrådet *S m e d b e r g - P a l m q v i s t* (L): Jag vill vara jättetydlig: Jag tycker att det är jätteviktigt att vi har friskolor och att man har möjlighet att välja både kommunala och fristående skolor när man är förälder. Det är viktigt att man får välja den inriktning som man själv vill ha.

Med det sagt tycker jag att det är jätteviktigt att vi har fina och välskötta kommunala skolor och att vi har fina och välskötta friskolor. Därför har jag riktat skarp kritik till Skolinspektionen. Det tar för lång tid, även om de naturligtvis gör ett bra arbete när de väl börjar. Men det tar för lång tid, och vi borde få bort alla oseriösa ägare av skolor. De ska inte få finnas för våra elever.

Jag vet inte riktigt hur Vänsterpartiet har tänkt. Ska vi expropriera de bolag som har skolor för att ta bort dem? Jag kan inte se hur det där ska gå till. Jag och den grönbå majoriteten värnar friskolor. Men det ska vara bra ägare och fin verksamhet.

Fråga nr 7. Stöd till kvinnor i missbruk

Anförande nr 58

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ordförande, åhörare och fullmäktige! Jag lyfte den här frågan lite grann på den senaste socialnämnden. Något som jag har tänkt ganska länge på är möjligheten att i stadens verksamheter erbjuda stöd och skydd till kvinnor som har ett missbruk.

I dag har staden två alternativ, Hvilan och Syrenen. Man kan diskutera om man kan kalla dem för skyddade boenden eller inte. Hvilan har till exempel sin adress utskriven på hemsidan, och Syrenen har inte tidigare använts som ett akutboende men kan, vad jag förstår, användas så nu. Problemet är att det inte heller finns så många andra aktörer. Ersta är nästan den enda nu i Stockholm som har ett skyddat boende för missbrukande kvinnor. Det är helt enkelt så att man inte riktigt på ett bra sätt kan tillgodose behovet av stöd och skydd hos missbrukande kvinnor som är utsatta för våld.

Jag undrar helt enkelt vad Jan Jönsson tycker om den saken.

Anförande nr 59

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Hvilan är som sagt både skyddat akut- och planeringsboende. Det har faktiskt dessutom högsta skyddsklass. Sedan håller jag med om det här med adressen; den är ju välkänd ända sedan 1800-talet. Det är ingen hemlighet.

Jag var där på besök för några veckor sedan, och de beskrev det inte som något problem att det skulle vara en massa män som söker upp de kvinnor som finns där. Det funkar ganska väl, säger de. De har alltid möjlighet att snabbt få dit polis, om jag fattar det hela rätt, de få gånger som det har varit någonting.

Syrenen är dock inte skyddat, ska man komma ihåg.

Eftersom det fortfarande finns platser på Hvilan och även på Syrenen är det lite svårt att se vad det är för behov man skulle behöva bygga ut för. Men det kanske du har någon idé om?

Anförande nr 60

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ja, jag har massor! Jag tror inte att man kan titta på platserna. Många missbrukande kvinnor som jag har träffat har redan varit på Hvilan och vill inte tillbaka dit. De vet vilka som är där, och det är andra missbrukande kvinnor. Man kan ha olika känslor för det.

Om man i andra fall har placerat någon på skyddat boende och ska göra det igen placerar man aldrig på samma ställe, för då räknar man det som röjt. Det blir svårt när staden har två så pass välkända boenden. Även om det inte är så många som springer dit och söker upp kvinnorna tänker jag att det är svårt att betrakta ett boende som skyddat om man placerar någon på en adress som en förövare antas veta om eftersom boendena är så pass välkända.

Vi placerar ju inte alla andra kvinnor på Kriscentrum heller. Däremot finns det ett mycket större utbud av skyddat boende för personer som inte missbrukar. Hvilan kanske ligger på ett ställe som är skyddat; det kanske är granne till en förövare. Det är lite mer detta det handlar om: Det blir svårt att koncentrera det på det här sättet.

Anförande nr 61

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Jag ska erkänna att jag inte riktigt vet hur det ser ut just för kvinnor, men annars är det problem som omtalas för mig att det finns väldigt få boenden i dag som är helt drogfria. Det är det som många av organisationerna, till exempel Equal och Rainbow som jag besökte i veckan, hävdar. Det är snarare det problemet som man tar upp: att det inte finns tillgång till boenden för dem som inte vill ha någonting med droger att göra eftersom nästan alla boenden har släppt upp så att de har någon form av drogtolerans.

Det här var i så fall en ny aspekt på det hela. Jag tar fortfarande tacksamt emot vad det är för idé som du hade som skulle kunna lösa problematiken. Behöver vi fler aktörer på den privata sidan, eller vad tänker du?

Anförande nr 62

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag tänker att skyddade boenden generellt har en väldigt låg drogtolerans eftersom många också tar emot barn. Det får man förstå. Ett alternativ är att staden öppnar ett annat skyddat boende som bara verkar som skyddat boende och inte även som stödboende, för det är lite skillnad. Det handlar om kompetenser kring våld, så det är skillnad om man bara jobbar med våld även om det handlar om missbrukande kvinnor.

Man skulle också kunna tänka sig att uppmuntra fristående aktörer att satsa på den här gruppen. Qjouren fanns förut, men de har lagt ned sitt skyddade boende. Det gör att det bara är Ersta som finns kvar, och de kostar jättemycket. Det kostar 2 500 om dagen, och det är svårt, även om det inte är omöjligt på något sätt, att få till en lång placering på Ersta – även om de är jättebra. Men jag skulle säga att utbudet av möjlighet till hjälp för missbrukande kvinnor som är utsatta för våld, vilket vi vet att de ofta är i större utsträckning, i dag är sämre än för kvinnor som inte missbrukar. Det tycker jag är synd.

Anförande nr 63

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Då har vi identifierat ett utvecklingsområde som jag hoppas att jag kan göra någonting av nästa mandatperiod.

Fråga nr 8. Fotbollsplaner på Årstafältet

Anförande nr 64

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi socialdemokrater fortsätter med idrottsfrågor. Det handlar om de två planerade fotbollsplanerna på Årstafältet, som Socialdemokraterna initierade för några år sedan. Det är en elvamannaplan och en sjuvannaplan, varav den förstnämnda, elvamannaplanen, är någonting som det råder väldigt stor brist på. Men de är viktiga bägge två. De är ungefär en hektar i storlek tillsammans. På Årstafältet handlar det om ungefär 15 hektar som finns kvar i ren parkyta efter att man har räknat bort kolonilotter, skog, byggnader och annat.

Men, och det här är en fråga både för stadsbyggnad och idrott, samtidigt skulle jag som sitter i stadsbyggnadsnämnden bedöma det så att det är jätteviktigt vad idrotten tycker. Det är viktigt att man driver på frågan om att förhoppningsvis få fram två fotbollsplaner på platsen.

Jag tänkte höra hur idrottsborgarrådet ser på den frågan.

Anförande nr 65

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande! Tack, Jan Valeskog, för frågan! Det är jätteroligt att Socialdemokraterna har idrottstema på alla de tre frågor som ni har ställt här. Det tycker jag som idrottsborgarråd är jätteroligt! Det är bra att de här frågorna diskuteras.

Jag uppfattade att din fråga gällde hur jag ser på de två fotbollsplaner som planeras på Årstafältet. Jag ser positivt på det. De planeras, och det är som sagt en elvaspelsplan med underliggande ispist. Det kommer alltså att vara möjligt att också åka skridskor på planen vintertid. Detta är någonting som jag gärna lyfter fram att vi jobbar med nu när det gäller anläggandet av alla konstgräsplaner i staden. Varje gång vi lägger ett nytt konstgräs ser vi också till möjligheten att lägga en ispist under så att det också går att nyttja ytan vintertid. Vi har ju, som vi debatterade tidigare, brist på isytor.

Den andra fotbollsplanen är också på gång. Det är en sju Mannaplan. Du, som var ansvarig för frågorna under förra mandatperioden, vet att den planeras i aktivitetsstråket, som framför allt kommer att ha fokus på spontanidrott. Där diskuteras också huruvida den ska vara bokningsbar för föreningslivet eller inte. Men vi har brist på bokningsbara ytor, så det är väldigt bra om den kan vara det.

Jag ser alltså väldigt positivt på de här planerna, och jag tror att Årstafältet kommer att bli fantastiskt när det är färdigt, för de boende och för föreningslivet.

Anförande nr 66

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Det är oerhört glädjande att vi är överens om dessa planer och att vi får hålla i projektet. Det råder, som vi alla vet, stor brist på fotbollsplaner, som för övrigt självklart också kan användas till andra idrotter. Det ska självklart finnas möjlighet till både breddidrott och viss elitidrott.

Samtidigt har de här fotbollsplanerna fördelar i en sådan här park. Det är uppskattningsvis kvar 14 hektar, och man ska ha öppna ytor och det ska vara lätt att ta sig fram. Det ska skapas möjligheter för många människor att röra sig där på ett bra sätt så att det blir överskådligt och ger en ökad trygghet. Vi ser Vasaparken som ett fint exempel på detta, när vi fick till den som idrottspark. Det är för övrigt också något som Socialdemokraterna drev igenom för många år sedan.

Det är bra att vi kan få detta. Då får vi gemensamt hålla i de här frågorna, och stadsbyggnaden och idrotten får hålla varandra i hand.

Anförande nr 67

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande! Det verkar som att det råder mycket samsyn här kring att det är viktigt att vi får till de här ytorna. Jag vet inte riktigt vad du far efter i den här frågan, för det är inte på något vis så att någon av fotbollsplanerna skulle ha blivit bortplanerad. Planeringen pågår med full kraft.

Om man jämför det planeringsarbete som skedde under förra mandatperioden, när du var ansvarig för frågorna, med det planeringsarbete som pågår just nu märker man att vi planerar för mer idrottsytor också på Årstafältet. Det gäller delvis alla de ytor som har varit i planeringen sedan tidigare, men under förra mandatperioden var er inriktning också att planera bort Årsta golf, som är en välbesökt idrottsyta. Där jobbar vi med att försöka hitta en lösning där också den idrottsytan, som är väldigt viktig för många, också har möjlighet att vara kvar.

Anförande nr 68

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag hade i och för sig inte tänkt diskutera golfen, men det är klart att om man hittar en alternativ plats för den är det alldeles utmärkt. Den får ju inte plats på två tre hektar av fältet, för då får vi de här barriärerna och alla problem med det. Vi får hoppas att vi hittar en annan plats för golfen, och inte just här. Det skulle som sagt medföra väldiga problem eftersom det ändå är begränsade ytor.

Fotbollen har fördelarna att det är överskådligt och att många människor rör sig där. Man slipper höga staket 700–800 meter från varandra. Det hade naturligtvis varit förödande. Men det krävs självklart också vissa staket runt en fotbollsplan för att undvika flygande bollar och annat. Jag ser fram emot att vi får en fin park utan barriärer, där idrotten också har en viktig plats.

Anförande nr 69

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande! Jag noterar att du inte vill debattera golfen, Jan Valeskog. Jag vill ändå understryka att vi i den grönblå majoriteten planerar för mer idrottsytor än vad staden planerade för när Socialdemokraterna ansvarade för planeringen av Årstafältet.

Jubileumsord

Anförande nr 70

O r d f ö r a n d e n : Alla dagar är speciella dagar, men i dag är det faktiskt en alldeles väldigt speciell dag på sätt och vis. Det är inte exakt på dagen, men i fredags var det precis 100 år sedan kommunfullmäktige, som då hette stadsfullmäktige, för första gången sammanträdde i den här lokalen. Det skedde den 1 april 1922.

Jag ska inte läsa hela det tal som fullmäktiges dåvarande ålderman Karl Herlitz höll. Han var född 1853, så han var alltså 70 år när detta skedde. Han hade varit ledamot sedan 1892 – det är en tapper tjänstgöring. Han höll ett fantastiskt tal. Om ni är Facebookvän med Mats Hayen kan ni läsa det, för han la upp det på sin sida häromdagen. Jag ska läsa ett stycke ur talet:

”Stockholms nya stadshus har tillkommit såsom en följd av och ett uttryck för samhällets växande betydelse; och vi vilja däri se en värdig sinnebild för detta samhälle, som lever i oss, som bär ansvar för oss och för vilket vi bära ansvar. Alla förena vi oss i den önskan, att samma kärleksfulla hängivenhet för förelagda uppgifter, som byggt detta hus, också må komma att prägla det arbete, som här skall utföras.”

Det får man väl ändå säga har besannats under de senaste hundra åren! Förhoppningsvis kommer det att vara sant i fortsättningen också. På Mats Hayens hemsida finns också intressant information om de konstnärliga utsmyckningarna här i salen, till exempel de skulpturer som finns under taket. Gå gärna in där och läs, för det är en spännande historia! Jag hoppas att ni alla vet att hela Stadshuset firar 100 år nästa år. Det kommer att firas med pampiga födelsedagsevent som kulminerar i juni, men det kommer att vara löpande event åtminstone under den första halvan av året. Göteborg firar 402 år nästa år, och det kommer att firas storstilat. De kunde av pandemirelaterade skäl nämligen inte fira sitt 400-årsjubileum utan har skjutit upp det i två år. Vi ska se om vi kan hitta något slags synergieffekter och göra något tillsammans.

§ 15 Avyttring av Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) utbildningsfastigheter genom bolagsförsäljning

Anförande nr 71

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande och fullmäktige! Med risk för att framstå som ett retoriskt spädbarn efter att ha lyssnat till Herlitz tal ska jag nu försöka presentera majoritetens förslag till avyttring av sju fastigheter.

Vi har efter den återremiss som minoriteten önskade nu att behandla det ärende som vi hade uppe tidigare men med vissa ytterligare kompletteringar. Ärendet handlar om icke strategiska fastigheter där vi inte ser behov av långsiktigt ägande. Detta i kombination med behovet av stora investeringar gör ärendet mycket angeläget för stadens ekonomi.

Under de senaste månaderna är det mycket som har hänt i vår omvärld som i högsta grad påverkar staden: skenande inflation, skenande materialpriser och inte minst stundande räntehöjningar. Det många har varnat för och förutspått inträffar faktiskt nu. De låga räntornas tid är av allt att döma förbi. Det finns inte ett bolag i koncernen som inte pratar om hur högre räntor påverkar verksamheten och investeringarna. Detta gäller dessutom hela byggsektorn.

Till min besvikelse har oppositionen inte tagit något initiativ till att föreslå någon konstruktiv lösning på just den här verkligheten. Konsekvensen av oppositionens politik är ett mer ekonomiskt sårbart Stockholm i en tid där stabila och motståndskraftiga finanser blir allt viktigare.

Sisab är ett av de bolag i staden som har allra högst låneskuld och som framgent har oerhört stora investeringsbehov. Det ska byggas nya skolor, och befintliga, där staden har egen verksamhet, ska också underhållas. Det finns ingen gratis lunch och, i synnerhet när materialpriser och räntor stiger, kommer notan att bli allt dyrare. Avyttringen av dessa sju fastigheter ger i praktiken i slutändan närmare 1,2 miljarder kronor. Sisab kommer att kunna använda dessa för att minska sin låneskuld och stärka sin finansiella hälsa. Därför är det här ett viktigt beslut för framtiden.

Vad gäller konsekvenser och risker för de nuvarande hyresgästerna, skolorna och förskolorna, kommer de att erbjudas möjligheten att fortsätta förhyra sina befintliga lokaler till samma villkor de kommande tio åren. Hyresgästernas besittningsskydd innebär också att de inte kan sägas upp utan att det då sker med erbjudande av lokaler eller andra förmåner, eller skadestånd.

Vi stärker därför stadens ekonomi, och samtidigt säkerställs uppskattade fristående skolors möjligheter att långsiktigt fortsätta även sitt kunskapsuppdrag. Aldrig tidigare har dessa fristående aktörer fått lika god förutsägbarhet för sin verksamhet som just nu. Även framgent kan dessa skolor fortsätta att bryta segregationen och bidra till den självklara valfriheten i Stockholm, vilket är till gagn för nuvarande och framtida elever och föräldrar.

Jag yrkar därför bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 72

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Kommunfullmäktige, stockholmare! Då står vi här igen. Det känns som att vi inte har debatterat annat än utförsäljningar av skolfastigheter den här våren. Faktum är att den borgerliga majoriteten i Stockholms stad snart har sålt ut 25 förskolor och 10 skolor på mindre än fyra år. Det här är någon form av rekord, skulle jag tro, men tyvärr inte ett rekord att vara stolt över. Det gör att Stockholms stad på lång sikt får betydligt svårare att leva upp till sitt ansvar att se till att varje unge har en skolplats om en friskola lägger ned eller om vi med kort varsel ska möjliggöra skolgång för barn och unga på flykt från till exempel krigets Ukraina. Det här ansvaret blir väldigt mycket svårare att leva upp till om vi säljer av våra skolfastigheter.

Förra gången vi stod här tog jag upp John Bauerkoncernen som exempel. Ni vet, den där skolkoncernen som ägarna begärde i konkurs vilket gjorde att 36 skolor lades ned runt om i landet. 1 000 lärare och 11 000 elever hade plötsligt inte någon skola att gå till. Ett stort antal kommuner behövde väldigt fort fixa nya skolplatser till väldigt många elever.

Sedan dess har vi fått ett nytt exempel. Nyligen beslutade Skolinspektionen att dra in tillstånden för Edinit AB på grund av allvarliga brister i ägarförhållandena, vilket gör att ungefär 1 000 elever här i Stockholmsområdet, som har gått på deras skolor och förskolor i Vasastaden och Vällingby inte kommer att ha en skola att gå till efter den här terminen. Då är det vårt ansvar som kommun att se till att de får plats på en annan skola.

Sedan skulle jag vilja uppehålla mig en liten stund vid köparen av de här fastigheterna – den portfölj som vi ska fatta beslut om i kväll: Samhällsbyggnadsbolaget i Norden eller SBB. Vd är den tidigare socialdemokratiska politikern Ilija Batljan, vilket bara är ett av väldigt många exempel på hur politiken, lobbyorganisationerna och friskolekoncernerna och de så kallade samhällsfastighetsbolagen är intimt sammanflätade med varandra. Det är den här typen av aktörer som tjänar grova pengar på att Sverige har den mest marknadsutsatta skolan, utan de begränsningar kring till exempel skolaktiebolag som finns i typ alla andra länder i hela världen. Det är de som tjänar grova pengar på att Sverige har rent orimligt förmånliga ekonomiska villkor för friskolor trots att de har mycket mindre ansvar än de kommunala.

Det finns helt enkelt en anledning till att SBB kan lova sina aktieägare ökad utdelning under de närmaste hundra åren. Man drivs av helt andra premisser än kommunala fastighetsbolag, och de har inte några problem med att göra så mycket vinst som möjligt på våra skattemedel.

Aktiebolag och vinstmaximering hör inte hemma i den svenska skolan, och skolfastigheter är något vi bör äga tillsammans.

Bifall den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen!

Anförande nr 73

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag tänkte att det är lika bra att reda ut det här på en gång. Att Vänsterpartiet har en aversion mot friskolor är ganska tydligt och överhängande i hela debatten. Men med det resonemanget, Clara, förordar då Vänsterpartiet att man ska börja köpa in fastigheter där fristående aktörer har verksamheter? Med det resonemang du har borde ju rimligtvis staden äga allt. Och vi tycker inte det. Vi tycker att det är rimligt att det finns fler aktörer som bedriver skola. Det är bra för valfriheten.

Men vi tycker också att det är bra att det finns fler fastighetsägare, som också kan dela på den underhållskostnad och annat som vi annars ska stå för. Bara underhållskostnaden i just det här fallet, för de här fastigheterna, är betydande. Vi har stora underhållsbehov i de här fastigheterna som den tänkta köparen då tar över. Varför ska kommunen betala för detta?

Anförande nr 74

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ja du, Joakim, för det första kan vi säga så här: Nej, jag vill inte att vi ska äga varenda fastighet i hela den här staden. Men de skolfastigheter vi har tycker jag att vi ska hålla hårt i just för att vi behöver dem den dag som behoven förändras, den dag som friskolan lägger ned och den dag andra länder drabbas av något liknande det fruktansvärda krig som Ukraina drabbas av genom Rysslands invasion. Och då behöver vi de här lokalerna.

Just nu gör vi oss av med billiga lokaler och behåller de dyra. Det är väldigt problematiskt. Du säger att jag har en aversion mot friskolor. Nej, Joakim, jag har inte en aversion mot friskolor. Jag har en aversion mot marknadsskolan, mot skolaktiebolag och mot vinstmaximering. Det är sådana saker och sådana komponenter som faktiskt förstör vår svenska skola – både den skola som bedrivs inom fristående verksamhet och den kommunala. Jag vill att vi ska ta tillbaka kontrollen över den svenska skolan, och jag vill att vi ska ha rådighet över skolans lokaler.

Anförande nr 75

Borgarrådet K a s i r g a (S): Fru ordförande! Jag vill påminna kommunfullmäktige i denna stund att när vi är samlade här i demokratins tjänst pågår också ett folkrättsvidrigt krig i Ukraina. Mina solidaritetstankar går till det ukrainska folket, och särskilt till de folkvalda, som vägrar att ge upp kampen om demokrati och anständighet.

Stockholmare! Det ärende vi ska diskutera och debattera handlar om utförsäljningar. Om mindre än fem månader öppnas vallokaler, där vi röstar och utkräver ansvar för den förda politiken i Stockholm. Det är viktigt att komma ihåg att sedan valet 2018 har den moderatledda majoriteten utöver utförsäljningar av kommunala hyreslägenheter även sålt närmare 30 utbildningsfastigheter. Vi socialdemokrater anser att skolfastigheter är strategiskt viktiga för stadens behov. Därför har vi tillsammans med Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverat oss mot utförsäljningarna. Vi kommer alltid att motsätta oss ideologiskt motiverade utförsäljningar som varken

gagnar medborgarna, verksamheterna eller staden som helhet. Vi kommer att begära votering i detta ärende.

Fru ordförande! Sisab äger 600 utbildningsfastigheter i Stockholms stad. 84 procent hyrs ut till kommunala verksamheter och 16 procent till fristående. Vi har i debatten noterat att företrädare för majoriteten pekar på att man bara säljer utbildningsfastigheter med fristående verksamhet. Man motiverar försäljningarna med att Sisab ska fokusera på att hyra ut till de kommunala skolorna och förskolorna. Det tolkar jag som att man inte är intresserad av att hyra ut skollokaler till fristående verksamhet. Detta innebär en omsvängning av verksamheten som går emot ägardirektivet och som är direkt olönsam på grund av de förlorade intäkterna. Vi ställer oss därför frågan om majoritetens önskan är att sälja 16 procent av Sisabs bestånd. Det skulle jag vilja ha ett svar från ansvarigt borgarråd på.

Kommunfullmäktige! Dessa utförsäljningar underminerar Sisab genom minskat bestånd, minskade intäkter på 67 miljoner kronor, minskade investeringar och krav på nedskärningar på 7 miljoner kronor. Staden har ett lagstadgat ansvar att se till att det finns platser för alla elever i Stockholm. Därför behöver vi också bygga skolor, vara rädda om dem vi har och göra nödvändiga renoveringar. Därför är det oansvarigt att frånsäga sig rådigheten över skolplatser genom att sälja skolor. När Sisab åläggs besparingskrav minskar bolagets kapacitet att bedriva verksamhet av hög kvalitet.

Ett svagare skolfastighetsbolag riskerar att inte kunna möta de behov som finns i staden av skolor. Den förda politiken utarmar i stället för att stärka och skydda, och det kommer att drabba kommande generationer.

Anförande nr 76

P e t e r J ö n s s o n (M): Hej Kadir! Trots att du låter väldigt arg tror jag att vi egentligen är väldigt överens. Vi säljer i dag sju lokaler som friskolor hyr. Vi sålde en vakans ganska nyligen, och vi sålde en skola i Gubbängen för något fullmäktigemöte sedan. Det blir totalt nio stycken.

Men som ni kommer ihåg sålde vi också 23 stycken förskolor för två år sedan. Då var också Socialdemokraterna väldigt arga. Men den försäljningen initierades redan våren 2018. Man tittade då på vilka lokaler som var lämpliga, och det måste ju ha gjorts under förra mandatperioden, eller hur?

Anförande nr 77

Borgarrådet K a s i r g a (S): Fru ordförande! Mellan 2014 och 2018 styrde den rödgrönrosa majoriteten, där jag också ingick, Stockholms stad. Mig veterligen har vi inte initierat några utförsäljningsärenden när det gäller utförsäljning av skolfastigheter. Jag vet inte varifrån ni hämtar den informationen. Jag skulle gärna vilja se att ni hade ett papper och visade oss att vi har initierat det här.

Jag har sagt att det är viktigt med aktiv fastighetsförvaltning. För oss socialdemokrater är skolbyggnader strategiskt viktiga fastigheter.

Anförande nr 78

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det är ändå märkligt att vi inte kan hålla oss till sakfrågan här, nämligen det faktum att bolagets finansiella ställning blir betydligt mycket bättre om de får en intäkt efter de här försäljningarna. Det som jag försökte säga i mitt inledningsanförande är att vi står inför en väldigt knepig sits när vi ser räntehöjningar vid horisonten – och kanske mycket närmare än så, för övrigt. Räntehöjningarna riskerar på sikt att äta upp väldigt mycket verksamhetspengar. Vi behöver inte belåna mer än vad som är gjort, utan vi behöver få ned räntekostnaderna. De kommer annars att äta upp allt det du pratar om.

För övrigt undrar jag: Hur kommer det sig att Socialdemokraterna i Stockholms stad har en helt annan uppfattning om detta med att sälja till andra aktörer än man har i Borlänge, Falun, Kalmar, Västerås, Malmö, Uppsala, Uddevalla, Luleå, Fagersta och Skellefteå? Hur kommer det sig? Där har ni inga problem med att sälja lokaler.

Anförande nr 79

Borgarrådet K a s i r g a (S): Fru ordförande! Jag har sagt det tidigare: Vi är pragmatiker. Jag har sagt att vi kan sitta och identifiera vilka fastigheter vi skulle kunna sälja. Det har mina företrädare också gjort. Men ni kommer fram till kommunfullmäktige med ärenden där skolfastigheter ingår. För oss socialdemokrater är skolfastigheter strategiskt viktiga fastigheter.

När det gäller räntehöjningarna finns en överhängande risk; jag håller med. Men denna överhängande risk påverkar inte bara staden. Den kommer även att påverka de privata fastighetsbolagen. De är mer känsliga om det skulle bli räntehöjningar, så jag undrar varför man hela tiden pratar om stadens ekonomi här. Sisab lånar till förmånliga räntor genom stadens bolagskoncern. Vi har stark ekonomi, och för oss socialdemokrater är det viktiga att stoppa utförsäljningarna.

Anförande nr 80

S a l a r R a s h i d (S): Fru ordförande! I den förra debatten för tre veckor sedan gällande försäljning av samhällsfastigheter förtydligade jag och många fler från oppositionen att det fanns en del frågeställningar som behöver besvaras om man ska gå vidare med den här typen av avyttring av samhällsfastigheter. Framför allt Moderaterna är skyldiga att svara på detta.

Först och främst: Hur kommer en eventuell försäljning på ett strukturellt plan att motverka segregation och öka trygghet och samhällsservice när vi sakta men säkert avyttrar vår långsiktiga rådighet inom strategiskt viktiga samhällsfastigheter i ytterstaden? I det här fallet är det till exempel Österholms- och Västerholmsskolan i Skärholmen. Tror vi verkligen att en marknadslogik och avyttring av det här slaget kan lösa frågor som handlar om att motverka segregation och öka vår kollektiva förmåga inom skolplaneringen på ett strukturellt plan i Skärholmen? Där tycker jag att Joakim Larsson är svaret skyldig.

Skärholmen växer. Vi har i dag med Fokus Skärholmen planering av runt 4 000 lägenheter. Det borde egentligen innebära för Sisabs del att skolfastigheterna är viktiga att äga rådigheten över för skolplaneringens skull. 10 års kontrakt i all ära, men hur säkrar vi att skolverksamhet kommer att fortsätta att bedrivas här om 15 eller 20 år? Det skulle nog Joakim Larsson aldrig kunna svara på, för han kan aldrig säkra det.

Som sagt: Om en marknadslogik som primär och enda styrningsmodell hade fungerat, likt vad högersidan alltid tror, hade vi socialdemokrater självklart varit med och skrivit under och anslutit oss till en sådan modell. Sedan kan man undra vad den långsiktiga skolplaneringen för Skärholmen är. Finns det över huvud taget en sådan från högers sida?

Om ni frågar invånarna i Skärholmen likt många andra som bor i ytterstaden kommer ni att få svaret att det är väldigt viktigt med tillgång till samhällsservice i form av förskola, skola, mataffärer och rum för kultur och föreningsliv. Här måste jag säga: Stärk den kollektiva förmågan i Skärholmen! Försvaga inte den! Se till att vi kan säkra vår rådighet inom skolplaneringen och inte minska den!

Bifall till den socialdemokratiska reservationen!

Anförande nr 81

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Dels har jag uppfattningen att fristående skolor absolut bidrar till att minska segregation, inte minst på grund av att många av dem har helt andra upptagningsområden än de kommunala skolorna. Om man tittar på de fristående alternativ som finns innanför tullarna, till exempel, ser man att det är betydligt fler som kommer från ytterstaden som går i de skolorna än i de kommunala, som har en närhetsprincip som naturligtvis inte leder till en minskad segregation. Men det är en helt annan fråga.

Det här ärendet handlar om fastighetsförvaltning: Vem är det som ska äga fastigheterna? När det är fristående aktörer som bedriver verksamhet där ser vi inget skäl till att just staden äger fastigheten. Det finns inget skäl till det. Vi har identifierat just de här fastigheterna som möjliga och lämpliga att sälja för att sedan kunna använda pengarna till bland annat det som du tycker är angeläget, för vi får mer pengar att röra oss med.

Anförande nr 82

S a l a r R a s h i d (S): Återigen fick jag inte svar på min fråga. 10 år i kontrakt i all ära, var jag inne på här. Men när det gäller att säkra skolverksamheten i Skärholmen så att den ska kunna fortsätta att bedrivas i 10, 15, 20 eller x antal år får vi inte svar. Det är nämligen så att vi minskar vår rådighet över de här lokalerna.

I ärlighetens namn undrar jag: Tycker man på riktigt att marknaden och marknadsskolan kommer att lösa skolplaneringen i Skärholmen? Och tror man på riktigt att de enskilda få personer och elever som söker sig till innerstadsskolorna är svaret på hur man löser segregationen? Då har man förstått väldigt många saker fel. Här handlar det om att se staden i sin helhet och att försöka stärka vår skolplanering.

Som sagt: 4 000 nya lägenheter. Skärholmen växer. Hur ser man på skolplaneringen i Skärholmen?

Anförande nr 83

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi var ute och åkte buss med stadsbyggnadsnämnden just i Skärholmen i förra veckan. Vi fick en noggrann föredragning om hur både skolplanering och annat såg ut. Men jag är så förtvivlat dålig på siffror att jag inte riktigt kommer ihåg det där. Ni har hört mig säga många gånger att jag är det. Men du, Salar, kan vara lugn för att Sams har full koll på hur skolorna ska etableras i nyproduktionsområden. Du har ju Olle Burell bredvid dig, och han är en av dem som tog initiativet till att just Sams kom igång.

Sedan fattar jag inte logiken i det här. Varför ska staden vara hyresvärd till friskolor? Antingen är man emot friskolorna eller inte, och då får man säga det.

Anförande nr 84

S a l a r R a s h i d (S): Nej, Björn, det är väldigt enkelt. Det är bara det att vi vill säkra skolplaneringen för Skärholmen. Det är inte svårare än så. Vi vill också öka rådigheten för skolplaneringen i Skärholmen men också för samhällsservicen. Vi ser en fragmentisering av fastighetsägande mer och mer i ytterstaden, vilket slutligen gör att det blir allt svårare att försöka bryta segregationen och öka tryggheten i de mål som vi sätter upp för staden. Det handlar om en rådighetsfråga, och där verkar vi ha helt olika syn. Det respekterar jag.

Men i det här fallet är det fortfarande så här: Tioåriga kontrakt i all ära, men hur säkrar vi skolverksamheten framöver?

Anförande nr 85

T i n a K r a t z (V): Fru ordförande, åhörare och kommunfullmäktige! Sisab skapades för att staden skulle få ordning på byggandet av skolor och planerandet av skolor. Vi skulle förbättra förvaltandet av skolfastigheter och öka långsiktigheten och förutsägbarheten i kostnaderna med skolfastigheter till självkostnadspris, inget avkastningskrav och en hyresmodell anpassad efter tanken att det ska vara självkostnadsprincipen som råder.

Efter 30 år har kompetensen och kunnandet vuxit. Man besitter en god kompetens att bygga ändamålsenliga miljöer som passar från förskolan till gymnasiet. Genom Sisab får staden en bra väg att påverka och utveckla skolfastigheterna och anpassa dem efter de skiftande behov som kan uppstå över tid. Oavsett vilka som hyr dem för tillfället har vi rådigheten över dem. Det krävs en politisk vilja och ambition för att planera och agera så att Stockholm har de skolor och förskolor som krävs i dag och i framtiden så att barn och ungdomar har en bra skola nära sitt hem.

Köparen i det här ärendet är ett av de snabbast växande fastighetsbolagen inom branschen för samhällsfastigheter. Det skapar en stor risk. Vi har också sålt 23 förskolor för några år sedan till bolaget, och nu säljer vi ännu fler. Det blir en stor risk

att kommunen hamnar i beroendeställning på lång sikt och att staden i hög grad blir låst till en enda stor fastighetsägare, vilket kan ge skolfastigheter med höga hyror.

Alltmer av de pengar som ska gå till bra skolor, förskolor och undervisning kommer att hamna som vinst i privata bolags kassakistor – antingen aktiebolag och skolkoncerner eller fastighetsägare. Vi behöver inte fler aktiebolag i skolvärlden. Ett aktiebolag måste enligt lag sätta vinst och avkastning till ägarna framför alla andra mål. Med ett aktiebolag som hyresvärd och fastighetsägare kommer med all säkerhet en högre hyra för de här skolorna på sikt. Den förlängning av hyreskontrakten som det står om här på tio år är bara en kort frist. Vad hyran blir därefter är osäkert, men det vore naivt att tro att det inte kommer en hyreschock, eller så blir det ett undermåligt underhåll.

För att skapa vinst måste utgifter begränsas eller inkomster hållas höga. Det är så man skapar vinstmarginal. Vi tycker att våra skolpengar ska gå till skolorna, eleverna och lärarna. En majoritet av folket och merparten av Sveriges lärare och skolledare tycker att marknadskrafter och aktiebolag inte hör hemma i skolan. Det är skillnad på friskolor och aktiebolag, vill jag säga. Det är viktigt att se den distinktionen. Vi som tillbringar våra dagar i skolan vet vad det innebär när mer och mer av våra pengar hamnar på fel ställe.

Anförande nr 86

P e t e r J ö n s s o n (M): Hej Tina! Jag håller med om din inledning kring Sisab och varför Sisab skapades. Det är helt rätt att de kommunala hyresgästerna betalar kostnadshyra. Det är därför de fristående skolorna hanteras lite annorlunda i Sisab. De betalar alltså marknadshyra. Sisab blir i så måtto ett vinstdrivande aktiebolag, som du inte gillar. Men du sitter i den styrelsen tillsammans med mig, och du vill gärna öka våra intäkter just från våra kommersiella hyresgäster. Och det håller jag med om.

Det jag tänkte berätta lite mer om är just hyresavtalen, så tack för att du tog upp det! De sju enheterna får alltså nu tioåriga hyresavtal med SBB med befintliga villkor. Man ska komma ihåg att Sisab aldrig hade kunnat erbjuda så långa hyresavtal och inte på befintlig nivå. För hyresgästerna är det här alltså en bättre situation.

Anförande nr 87

T i n a K r a t z (V): Jag tycker verkligen att Sisab är en väldigt bra idé, och jag tycker också att det är bra gentemot fristående aktörer. Det finns föräldrakooperativ och andra saker, olika sorters friskolor. Jag tycker att det är bra att vi har en bra skolfastighetsägare som också kan erbjuda det.

Jag har ställt de här frågorna till Sisab, och de säger att det är en försiktig marknadshyra man har. Man har inte alls på samma sätt det stora, och det är inte riktigt samma aktiebolagstanke som i SBB eller andra aktiebolag. Så visst har man ett vinstkrav på sig, men man pratar om en försiktig marknadshyra även gentemot de fristående skolorna. Sisab är en jättebra ägare och förvaltare för de kommunala skolorna men också en bra ägare och förvaltare för de fristående skolaktörerna.

Anförande nr 88

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Du har mycket stor kompetens från skolan, Tina. Det vet jag att du har, så det tänker jag verkligen inte på något sätt ifrågasätta.

Men jag måste fråga er vad det egentligen är som gör att ni blandar ihop det här något så gränslöst. Ni talar om rådighet över skolplanering, ni talar om aktiebolag i friskolorna och ni talar om Samhällsbyggnadsbolaget som jätten Glufs-Glufs, som är någonting man absolut inte ska ge sig i lag med. Det senare är en av de absolut största och mest välrenommerade fastighetsbolagen på marknaden. Skolplaneringen finns inom Sams, och när det gäller rådighet över lokaler – ja, då vill ni i så fall sparka ut någon om ni vill ha in en kommunal skola. Och det vill inte jag. Jag tycker att de ska få ha sina hyreskontrakt.

Anförande nr 89

T i n a K r a t z (V): Rådigheten över skollokaler behöver vi för att vi inte vet vad som händer. Vi ser nu hur det är i Vällingby, där en skola blir av med sitt tillstånd och därmed måste stänga. Vi ser John Bauer, som plötsligt gick i konkurs från en dag till en annan. Det sker saker inom friskolorna som kommunen sedan måste hantera. Då är det bra att ha rådighet över lokalerna, för då vet vi var vi kan hålla våra skolor. Om vi inte har rådighet över lokalerna blir det flera saker som blir osäkra när en sådan här sak händer.

Det är inte säkert att man finns för alltid bara för att man är en friskola. Det händer saker. Vi ser det nu. Det är en otillbörlig aktör som inte klarar av att sköta en skola på ett bra sätt utan blir av med sitt avtal. Då måste staden komma in och klara av det. 700 elever ska ha någonstans att vara, och då är det klart att det är bra med rådighet över lokalerna.

Anförande nr 90

U l f W a l t h e r (S): Ordförande! När flyktingkrisen kom 2015 såg vi hur samhället saknade viktig infrastruktur för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Man saknade HVB och familjehem. Det var inte konstigt, för det behovet fanns inte sedan tidigare. Men konsekvensen 2015 blev att våra stadsdelar hade svårt att placera barn i behov under flera års tid. Det var hemmen, eller rättare sagt företagen, som sålde eller förmedlade tjänsterna som dikterade villkoren och priserna. Det blev dyrt, ofantligt dyrt. Framför allt blev det i många fall inte bra. Vi fick helt enkelt ta det som erbjöds.

Varför tar jag då upp det här exemplet? Jo, det har att göra med frågan om handlingsutrymme och handlingsmöjligheter som kommunen måste bevara. Fördelen med vår demokrati är annars normalt att skiftande majoriteter klarar att anpassa stockholmarnas politik och kommunens uppdrag efter vad stockholmarna vill ha och har röstat fram. Ta frågan om dåliga skolresultat som exempel. Om kommunfullmäktige ser ett exempel och ett samband mellan orättvisor i uppväxtvillkor och dåliga skolresultat kan politiken anpassas till att prioritera

resurserna. Om politiken i stället vill att man ska prioritera ordning och reda i klassrummet kan skattededlen läggas på det i stället. Resurserna brukar gå att styra.

Men vi kan bara styra utvecklingen så länge vi har verktyg att påverka den. En bra skola ställer krav på flera viktiga verktyg, där såklart duktiga lärare är nummer ett. En relevant läroplan är kanske nummer två. Men ytterligare argument och ytterligare viktiga verktyg är just lokalerna.

Då vill jag erbjuda fullmäktige argumenten igen: Varför behöver vi våra skolbyggnader i kommunal regi? Jo, vi behöver de här byggnaderna av flera skäl.

För det första behöver vi dem för att vi vet att friskolor, till exempel, plötsligt kan läggas ned om de missköts eller förlorar tillståndet eller när de inte längre är tillräckligt lönsamma att driva vidare. Då står kommunen kvar med det lagstadgade ansvaret att ta hand om eleverna. Då behöver vi kontrollen över lokalerna.

För det andra behöver vi äga och förvalta lokaler för att vi ska kunna kontrollera investeringar och hyresnivåer. Det blir i förlängningen aldrig billigare för kommunen att hyra av någon annan och aldrig lika billigt för en fristående skola att hyra av en privat värd som när de hyr av Sisab. I stället riskerar mer av elevernas skolpeng att försvinna till annat än utbildning. Så kan vi inte ha det.

För det tredje behöver vi lokalerna för att Stockholm växer. Även om vi i dag själva inte använder en lokal vet vi att trycket på Stockholm och därmed kravet på samhällsservice ökar. Fastigheter i staden blir allt dyrare och viktigare. Om vi kan behålla lokalen och få hyresintäkter för denna över tiden behåller vi rådigheten att göra något bättre med fastigheten i takt med att behoven ökar.

Skolan är en lagstadgad skyldighet för kommunen. Utbildning är en rättighet för barnen och en demokratisk skyldighet för oss att tillhandahålla. Det får inte riskeras genom en kortsiktig politik som bygger på utförsäljningar.

Jag tycker att vi ska bifalla reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 91

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Fru ordförande! Det är uppenbart att vi behöver investera framöver i Stockholms välfärd. Det tror jag att vi alla kan vara eniga om i den här salen. Jag tror också att det hade varit bra just i den här debatten om vi hade varit eniga om vad den egentligen skulle handla om. Det här är en debatt om hur vi ska se till att vi kan investera i just Stockholms välfärd. Det är inte nödvändigtvis en debatt om huruvida man är för eller emot friskolor, vilket jag ofta hör från den röda oppositionen. Det är egentligen där skon klämmer för dem.

Jag kan förstå att ni vill byta fokus kring detta när nu verkligheten, omgivningen och ekonomin underkänner den ekonomiska politiken. Under flera år har vi vetat om att vi behöver investera i välfärden, och vi har också hört från företrädarna för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att man i praktiken kan låna hur mycket som

helst. Det är vägen framåt, och det är det vi ska göra, enligt oppositionen. Det finns ingen hejd på detta. Stockholm klarar av det, säger de.

Men nu ser vi hur vi står inför räntehöjningar i hela världen. Det kommer att drabba Stockholm. Och det oppositionen nu säger nej till är att finansiera investering i välfärd på ett sätt som inte innebär lån. Det är drygt 1 miljard som ligger på bordet här, 1,4 miljarder, för just de här försäljningarna, och det är mer för de andra som vi har gjort tidigare. Tanken är just att alla de här pengarna ska gå in i Stockholms välfärd.

Om man tar bara det ärende vi diskuterar i dag och tittar på vad räntehöjningarna skulle vara pratar vi om en stigning med 10–15 miljoner per procentenhet, och det är ganska försiktigt tänkt att omvärldsläget vad gäller räntor kommer att justeras på det sättet. Jag tror nog att det är dags för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att ta fram rödpenna och börja stryka ett stort antal vallöften, kanske i den senaste budgeten. De skattehöjningar och förslag man går fram med kommer inte att komma välfärden till del, utan de förslag ni har kommer att gå åt till att betala allt högre räntor.

Jag hörde tidigare hur Socialdemokraterna gjorde ett nummer av att vi i kväll ska votera om detta. Vi ska kräva röstning, sa man. Ja, låt oss göra det! Låt oss en gång vara tydliga med stockholmarna om vilka som vill att valet ska handla om huruvida vi ska betala högre räntekostnader och vilka som vill hitta ett sätt att betala, investera och stärka Stockholms välfärd utan att det går ut just över välfärden, vilket är vad ni föreslår.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 92

Ulf Walter (S): Tack för förtydligandet från Moderaterna! Ni diskuterar samhällsutmaningen med våra räntehöjningar. Vi vet att Stockholm har en väldigt god soliditet, och vi lånar pengar väldigt förmånligt på marknaden. Ni får det att framstå som en bra affär att sälja fastigheterna. Då undrar jag lite motsatsvis: Om det vore en dålig affär att behålla de här fastigheterna – hur kommer det sig då att riskkapitalisterna är så intresserade av att köpa dem?

Anförande nr 93

Johan Paccanti (M): Fru ordförande! Nu kommer det. Jag slänger ut ordet riskkapitalister, tänker Socialdemokraterna, och då har jag vunnit! Man hör på applåderna att det funkar. Men det vi står här inne och diskuterar är hur vi ska ha ansvar för stadens budget. Vi har ansvar för att fortsätta att investera och utveckla, och det är det Sisab ska ha. Sisab behöver investera 2 miljarder per år. Det vi säger är att det går att lösa den finansieringen på ett sätt som innebär att vi inte behöver utsätta stockholmarna för risken för ännu högre räntor. Ni har ju gjort ert vad gäller att höja Stockholms låneskuld. Den har vi hållit tillbaka under den här mandatperioden.

Man kommer liksom inte ifrån att det kostar framöver att ta lån. Den här typen av fastigheter vi nu tittar på är de fastigheter som vi bedömer att staden inte behöver eftersom vi inte driver välfärd där. Vi har andra skolor som behöver byggas som staden

ska bedriva välfärd i. Låt oss fokusera på dem utan att kostnaderna ska tas på välfärden!

Anförande nr 94

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag hajar till när jag lyssnar på dig, inte minst för att du säger att ”pengarna ska in i Stockholms välfärd”. Jag hoppas verkligen att du inte menar att de här pengarna ska in i driftsbudgeten, för det vore exempel på en oerhört ansvarslös ekonomisk politik. Det finns en bra bok som heter *Politikernas ekonomibok*. Den är väldigt grundläggande, och där pratas det just om det här. Man ska inte använda intäkter från försäljningar till löpande utgifter. Jag hoppas verkligen att du sa fel där.

Problemet när man bygger hela sin investeringsstrategi och sina budgetar på till exempel försäljningar är att det förr eller senare inte finns så mycket kvar att sälja ut, och då är vi en fattigare stad. Jag hoppas verkligen att det inte är så du vill använda stockholmarnas gemensamma fastigheter.

Anförande nr 95

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Fru ordförande! Att bygga välfärd, alltså att bygga skolor, är väl ändå att pengarna går in i välfärden? Att använda försäljningsintäkter i det här fallet för att bekosta byggande av kommunala skolor får väl ändå anses vara att pengar går in i Stockholms välfärd? Det är det hela diskussionen handlar om: Hur finansierar vi en nyinvestering?

Jag tycker att det är lite märkligt om diskussionen ska bli någon typ av ordmärkeri. Det kan knappast vara främmande för någon som har läst vare sig underlag eller andra handlingar i ärendet om att det handlar just om att investera i helt nya skolor. Det var också det jag inledde mitt anförande med att säga.

Anförande nr 96

L i s a P a l m (FI): Ordförande! Nu står vi här igen. Ytterligare skolfastigheter ska säljas ut, den här gången sju stycken. Är det inte skolfastigheter så är det bostäder. Man kan undra vad som kommer att vara kvar av våra samhällsfastigheter om man fortsätter i den här takten när Moderaterna får styra den här staden.

Icke strategiska fastigheter, säger man. Vi har pratat om det här flera gånger nu. Vad är en icke strategisk fastighet om inte en skola eller en förskola? Vad är då en strategisk fastighet? Vi menar såklart att en skola och en förskola är en strategisk fastighet som behöver behållas i stadens bestånd för att säkra skolplaneringen och elevgrupper, för vi vet aldrig vad som kommer att hända. Vi såg bara häromveckan hur tillstånd drogs in för en skola i Vällingby. Då har vi 700 elever som nu behöver hitta andra skolor.

Ni i den grönbå majoriteten äventyrar skolans framtid och elevernas framtid. Det här är ett oansvarigt beslut, för vi tappar hyresintäkter när vi nu säljer ut fastigheter. Då gynnar vi de stora skolkoncernerna, som såklart ser det här som en superbra affär.

Precis som Ulf Walther sa: Om inte det här vore en bra affär skulle man inte köpa upp skolfastigheterna.

Bifall till vår reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 97

P e t e r J ö n s s o n (M): Hej Lisa! Nu står vi här igen med samma fråga: Vad är strategiskt, och vad är icke strategiskt? Strategiska fastigheter för Stockholm stad är de där Stockholms stad har egen verksamhet. De är strategiska. De lokaler där vi inte har någon verksamhet och där vi har en kommersiell hyresgäst, till exempel en friskola, är icke strategiska. Så har vi definierat det.

Då har vi tittat i beståndet och sett att ungefär 10 procent av Sisabs bestånd är lokaler som hyrs ut till externa parter. Under de här åren – vi började under förra mandatperioden med de första 23 förskolorna, de två vi hade senast och de här sju – har vi sålt ungefär 5 procent av Sisabs bestånd. Det finns alltså en hel del kvar som är strategiskt, eller hur?

Anförande nr 98

L i s a P a l m (FI): Ja, absolut! Men varför väljer ni att sälja ut skolfastigheter när vi inte vet hur framtiden kommer att se ut? Om man resonerar om vad som är icke strategiskt och strategiskt kan man diskutera om Tolv Stockholm är bra att vara ägare i. Det finns många delar som inte är lagstadgade eller där vi vet att vi behöver säkra upp för elevgrupper. Vi kanske står i ett läge där marknadsskolan äntligen kan få ett slut, och då kommer vi att stå utan lokaler. Jag tycker att det är oansvarigt.

Anförande nr 99

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Efter ett par intensiva månader har vi äntligen kommit till det sista beslutet i de här ärendena. Det finns mycket man kan säga om detta. Jag skulle kunna prata om alla konspirationsteorier som har kommunicerats ut och alla fultolkningar av vilka politiska församlingar som äger mandatet för vilka frågor.

Jag tänker att det mest konstruktiva egentligen är att fokusera på ärendet på dagordningen och inte på hur framtiden eventuellt ska se ut beroende på faktor X eller faktor Y.

Vad är det då vi vet? Jo, vi har en lokalförsörjningsplan. Denna lokalförsörjningsplan behöver finansieras. Cirka 6,5 miljarder kronor behövs de närmaste åren. Det är vad vi vet. Allt annat vet vi inte. Vad vill jag då säga med dessa ord? Jag är lite trött på de här ärendena; jag har cirka 810 mejl i min mejlbox, och det är bara min egen, där man pratar om allt det här.

Jag är därför lite glad över att kunna säga att vi vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 100

L i s a P a l m (FI): Ordförande! Tack, Mariana, för ditt inlägg här! Jag blir faktiskt lite orolig när jag hör att du säger att vi inte ska fatta beslut utifrån vad som komma skall. Det är väl exakt det som vi som politiker måste ta ansvar för? Det handlar ju om det som kommer. Du sa att vi inte ska göra någon analys av framtiden och så vidare. Menar du verkligen att vi bara ska fatta beslut utifrån läget just nu och inte utifrån vad som komma skall framöver? Det låter ju väldigt osäkert utifrån ett ekonomiskt perspektiv.

Anförande nr 101

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Jag sa också att vi har ett beslut om en lokalförsörjningsplan. Den måste finansieras. I denna lokalförsörjningsplan finns konkreta förslag på ytterligare byggnader som måste finansieras och som faktiskt ligger på bordet.

Det ni pratar om är eventualiteter. Det jag pratar om är vad vi faktiskt fattar beslut om.

Anförande nr 102

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Hej Mariana! Först måste jag säga att jag tycker att det är väldigt bra att du är uppe i debatten. Det hedrar dig. Vi har saknat Miljöpartiet i den här debatten, så därför är det bra att du står här och jag har möjlighet att begära replik.

Med det sagt förstår jag att det har varit jobbiga månader för er. Du säger att du har 800 mejl i inkorgen, och jag är inte alls förvånad. Folk har varit väldigt upprörda över er. Samtidigt tänker jag att det inte är så konstigt med tanke på att till exempel Annika Hirvonen stod i *Agendas* skolspecial och pratade om marknadsskolan. Bara en eller två dagar senare sålde ni till Engelska skolan här.

Hur känner du inför framtiden? Vi vet ju att era väljare är kritiska till marknadsskolan, liksom en absolut majoritet av landets medborgare över huvud taget. Det är sju av tio, och siffran är ännu högre bland lärare. Kan du förstå detta missnöje med Miljöpartiet? Jag tror ändå att väldigt många känner att det inte var det här de lade sin röst på 2018.

Anförande nr 103

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Annika Hirvonen äger, till skillnad från mig, mandatet i frågan. Det är den politiska församlingen som äger frågan. Jag sitter här i kommunfullmäktige i Stockholm. Alla beslut som ni pratar om äger riksdagen. Vi äger inte dessa frågor. Jag stöttar Annika Hirvonen. Hon är mitt partis skolpolitiska talesperson. Det finns ingenting som hon säger som jag inte stöttar.

Däremot måste jag agera efter de förutsättningar som riksdagen ger mig. Om de inte ger mig andra förutsättningar, vad ska jag då göra? Det är det jag pratar om; det handlar om politisk församling. Vi måste sätta frågan där frågan ska sättas.

Anförande nr 104

Borgarrådet K a s i r g a (S): Fru ordförande! Jag är också glad över att Miljöpartiet tar debatten. Det är viktigt, för jag vet att ni har en svår situation i den här debatten eftersom ni har positionerat er nationellt mot marknadsskolan och samtidigt gör någonting annat i kommunfullmäktige.

Jag blir också orolig när ansvarigt borgarråd i ärendet säger att det inte finns något skäl att behålla skolfastigheter som hyrs ut till fristående aktörer. Jag vill veta: Är det också Miljöpartiets åsikt? Är ni beredda att sälja 96 utbildningsfastigheter till? 16 procent av de skolfastigheter som är uthyrda hyrs ut till fristående aktörer. Vad har du att säga till väljarna, Mariana?

Anförande nr 105

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Vad jag först och främst vill säga är det som jag har sagt hur många gånger som helst under de här månaderna: Vi har en lokalförsörjningsplan som måste finansieras. Det är inte mer komplicerat än så. Det finns inga konspirationsteorier. Vi har inte suttit i ett rum och listat ut hur vi ska göra och hur vi inte ska göra för att dölja saker och ting.

De byggnader vi säljer är byggnader som vi inte har egen verksamhet i. Det är inte mer komplicerat än så. Om jag hade haft 51 procent av rösterna – herregud, då skulle vi ha haft en annan diskussion! Men det skulle du också ha haft.

Anförande nr 106

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tycker att det här är ganska trist eftersom det bara gäller ett ärende som handlar om att sälja några fastigheter som vi har hyresgäster i som vi egentligen inte har någon relation till på annat sätt än att de bedriver skolverksamhet där. Vi har ingen rådighet över deras verksamhet. Pengarna ska inte gå till några utdelningar eller någonting sådant, utan pengarna ska behållas i Sisab för att bygga nya skolor.

Jag tycker att det borde vara helt okomplicerat och enkelt, och jag tycker att Mariana gjorde det hela lätt. Det är egentligen vad det handlar om: Pengarna ska användas för att betala ytterligare skolutbyggnad. Det är ju inte heller Sisab som sitter och beslutar och planerar vilka skolor som ska byggas på olika platser, utan det är den grupp som heter Sams och utbildningsnämnden som ytterst har ansvar för hur många elever som behöver skolor här i staden. Det gör inte Sisab. Sisab är ett bolag som inte gör annat än att bedriva hyresverksamhet, precis som det var tänkt från början när bolaget bildades. Det är ett praktiskt bolag för att skilja på lokaler och undervisning.

Man kan faktiskt undra över era beräkningar och kalkyler i er senaste reservation. Ni pratar om att resultatet kommer att minska och så där. Ni pratar också som om man inte behövde betala någon skatt, och det är ganska märkligt från er sida. Ni brukar ju inte gilla att man glömmer bort att skatt ska betalas. Nej, ni räknar de här miljonerna som något vi kan använda. Det är bara det att skatt måste betalas på resultat i ett bolag. Det hör också till det första förberedande i de här sammanhangen.

Jag har inte drabbats av alla dessa e-postmeddelanden och inte heller av en massa information som inte är korrekt. Jag tycker att det allra tristaste i de här debatterna är att man inte kan hålla sig till korrekt information. Det är ju det demokratin bygger på. Vi kan ha olika uppfattningar och åsikter om saker och ting, men jag tycker att vi ska hålla oss till att det finns olika grundläggande frågor vi diskuterar. Vi ska också hålla oss till att kunskap och fakta är det man utgår ifrån i stället för att sprida en massa andra konstigheter.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 107

Borgarrådet K a s i r g a (S): Fru ordförande! Först och främst vill jag säga att jag gillar att debattera med Björn Ljung.

I detta ärende tycker jag att majoritetens utförsäljning av stadens skolfastigheter är ett löftesbrott. I denna sal sa Lotta Edholm 2018 att man inte skulle sälja skolfastigheter. Det finns liberaler runt om i landet som anser att det är dålig liberalism att sälja samhällsfastigheter, till exempel skolfastigheter.

Vi socialdemokrater är inte emot att sälja fastigheter. Vi kan sätta oss och identifiera icke-strategiska fastigheter, men det som händer här, i de tre senaste ärendena, är att ett trettiotal utbildningsfastigheter säljs. Och det ansvariga borgarrådet står här och säger att man kan sälja ännu fler. Håller du med om det, Björn Ljung, som Liberalernas talesperson?

Anförande nr 108

B j ö r n L j u n g (L): Detsamma, Kadir, jag tycker att det är härligt att du håller dig till fakta. Jag gillar verkligen det.

Jag vill uttrycka mig så här, för jag glömde en sak tidigare: När det gäller de 700 eleverna var det helt rätt att skolans tillstånd drogs in. Det skulle ha gjorts långt tidigare – skolverket är alldeles för långsamt. Men det är inget problem; eleverna har sina skolplatser till hösten.

Jag tycker att det är en mycket dålig affär om man säljer en skolfastighet eller en samhällsfastighet för att sedan hyra tillbaka, så kallad sale-leaseback-affär. Det är inget bra om man inte själv kan låna till goda villkor, vilket vi kan göra. Liberaler ute i landet, som sitter i småkommuner, har det mycket tuffare. De ser att det är väldigt svårt om man säljer något att kunna hitta något nytt, men här är inte det något problem. Det är förklaringen.

Anförande nr 109

M a l i n E r i c s o n (FI): Det är oroande med den takt i vilken det grönbå styret säljer av saker för oss. Risker är att det som blir kvar är precis det som behövs för att klara av att hantera de behov som staden och dess invånare har just i denna stund. Hur behoven ser ut om några år och vilka problem som den växande staden då får med att

hysa skolor och förskolor blir något som de styrande får hantera då. Jag måste säga att det är rätt förvånande att högerstyret anser att det är en hållbar förvaltning av staden att sälja av mark och fastigheter för att få pengar på kontot direkt i stället för att få en jämn inkomst i form av hyresintäkter.

Den framsynthet för stadens expansion som man visade under tidigt 1900-tal upprepar sig inte nu under tidigt 2000-tal. Då köpte man mark och investerade i våra gemensamma tillgångar. Denna strategi har nu bytts mot skrämmande korta framtidsperspektiv. Tio år är horisonten för att säkerställa lokaltillgången för de verksamheter som finns i fastigheterna i dagens ärende. Det är ingenting. Ett mark- och fastighetsinnehav som har byggts upp under ett drygt sekel för stadens bästa försvinner nu i rasande takt.

Att i ett svep göra sig av med flera funktionella fastigheter, som dessutom används för just den verksamhet som de är avsedda för, är otroligt kortsynt. Till skillnad från de grönblå vill Feministiskt initiativ driva en aktiv mark- och fastighetspolitik som handlar om att bevara de tillgångar vi har. Vi behöver försäkra oss om att det finns bra lokaler att driva skolor i, inte bara för oss utan för framtida stockholmare.

Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 110

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag satt och antecknade, för jag blev lite förvånad över att få höra att lokaler försvinner. Detta är något som vi ofta hör från vänstersidan, men det är ingenting som försvinner. Vi har aldrig någonsin sett att Sisab, och för övrigt ingen annan heller, har skrivit ett så långt avtal med en fristående aktör, som det blir i praktiken, genom att vi har tio års förlängning av det nuvarande avtalet på nuvarande villkor i överlåtelsen. Detta har Sisab aldrig gjort förut. Fem år är det normala, inte tio år, så detta är en förstärkning av tryggheten för de aktörer som vi pratar om.

Lokalerna försvinner inte. Det står i detaljplanen vad som ska vara där. Det finns besittningsskydd. Det blir en hantering av de hyresgäster, som det i praktiken blir, som är säkrare än vad du, Malin, som är emot mycket av det som de står för, kan erbjuda dem.

Anförande nr 111

M a l i n E r i c s o n (FI): Nu blir jag lite förvånad. Jag tittar i mitt manus, för jag har inget minne av att jag sa "försvinner". Det jag tänker att du menar är att jag sa att staden säljer ut fastigheterna.

Det är tråkigt om Sisab och vi som stad inte kan garantera långa kontrakt till de verksamheter som finns där nu, men att ett annat bolag ska garantera långa kontrakt ser jag inte som en anledning till att vi ska sälja ut fastigheter.

Anförande nr 112

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Varje gång Moderaterna styr Stockholm startar rean – bostäder, äldreboende och skolor säljs ut. Nu har man på väldigt kort tid sålt skolfastigheter för närmare 2 miljarder kronor. Det är en kortsiktig politik. Vi vet att en kommun tjänar på att äga sina fastigheter. Moderaterna försvarar försäljningen med att det är fristående aktörer som driver verksamheten i lokalerna. Dessa barn och elever är stadens ansvar. Det är vi som ska se till att det finns skolor och förskolor för alla barn i vår stad. Genom att sälja dessa fastigheter avsäger vi oss rådgivningen över framtida elevplatser.

Vi vet att fristående skolor ibland går i konkurs eller får sina tillstånd indragna. Då står staden där med ansvaret. Det kan bli en dyrköpt affär om staden måste hyra in sig hos en privat fastighetsägare. Det blir garanterat dyrare jämfört med ägande och hyra av Sisab. De storskaliga försäljningarna riskerar att i förlängningen drabba de kommunala skolorna. Vi vet att Sisab ägnat alltför mycket tid åt dessa försäljningsärenden i stället för att fokusera på sitt nuvarande ägande.

Vi vill att staden ska fortsätta att växa. Vi vill bli fler stockholmare. Vi vet att det är svårt att hitta mark för nya skolor. Alltför många elever går i dag i friskolor i lokaler som är byggda för någonting annat, med avsaknad av skolgård och med klassrum som kanske inte ens är värda namnet. De skolor som säljs i detta ärende är byggda för att vara just skolor. Det här är ingen bra idé.

Bifall till Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Feministiskt initiativs förslag i kommunstyrelsen!

Anförande nr 113

P e t e r J ö n s s o n (M): Hej Karin! Jag tycker att det är ganska intressant med det som jag nämnde för Kadir, att under våren 2018 inledde Svefa och Sisab diskussioner om försäljning av icke-strategiska fastigheter. Dessa diskussioner fördjupades och konkretiserades under sensommaren 2018.

En portfölj med skolor med privat verksamhet togs fram av Sisab för analys och marknadsbedömning av en upphandlad konsult. Detta måste betyda att diskussionen om icke-strategiska fastigheter i Sisab startade under din period, så detta kan inte vara några nyheter för dig, eller hur?

Anförande nr 114

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det är helt fascinerande att majoriteten nu i sluttampen inte står upp för sina egna beslut. När jag var finansborgarråd i denna stad såldes noll skolor och noll förskolor. Jag har aldrig sagt att jag är främmande för att kolla på och välja exempelvis kontorslokaler och saluhallar – hur länge har ni inte kramat denna Östermalmsshall! – men inte skolor, som är grundläggande för staden och som är viktiga när den växer. Vi vill att Stockholm ska växa och att fler ska vilja bli stockholmare och komma till Stockholm. Detta är motsatsen till moderat politik.

Anförande nr 115

R i c h a r d Å k e s s o n (MP): Fru ordförande! När jag lyssnar på Karin Wanngård får jag intrycket att det kommer att bli en katastrof för att vi säljer sju skolor i den här staden. Något väldigt allvarligt kommer att hända – det hörs på tonläget. Eller så är det val i höst; det kanske är därför.

Det är något som jag skulle vilja veta. Jag har lyssnat på debatten i dag och förra gången när vi pratade om Gubbängsskolan, och inte en enda gång har jag hört från Socialdemokraterna eller oppositionen hur man har tänkt finansiera de 6 miljarder som vi behöver få fram för att bygga nya skolor. Ska vi låna – är det en bra idé? Eller ska vi kanske använda den möjlighet vi har att diversifiera så att de lokaler som vi de facto inte behöver kan ge intäkter till Sisab som de kan använda för att bygga nya skolor?

Vi ska komma ihåg att det inte är packat med elever i varenda grundskola i den här staden. Det finns gott om plats fortfarande. Jag tror att det är 85 procents beläggning eller något liknande. Jag har inte den exakta siffran, men det är någonstans där. Det finns plats om katastrofen inträffar att alla dessa friskolor som oppositionen talar om plötsligt går omkull, flyr landet eller visar sig vara olämpliga för att driva skola. Det finns plats – vi kommer att kunna ta hand om eleverna, var lugna!

Anförande nr 116

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det är spännande att se hur Miljöpartiet försöker skämta bort en så extremt viktig debatt och en infrastruktur som är så extremt viktig för stockholmarna. Jag förstår att du räds valrörelsen i höst, Richard, men det gör inte jag som socialdemokrat.

Detta ärende handlar om skollokaler, som är otroligt viktiga och grunden i stadens infrastruktur. Jag står inte här och säger att det kommer att bli kris eller kalabalik. Det sätt som vi kommer att finansiera det på är att vi kommer att förvalta, det vill säga få in hyresintäkter för dagens skolor, och också bygga nytt. Det är den matematiken som Miljöpartiet inte förstår.

Anförande nr 117

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! I snart 30 år har marknadsexperimentet med friskolor fått pågå, alltså vinstdrivande skolor. Oppositionen pratar om valfrihet, men ingen kan längre blunda för de skenande glädjebetygen till följd av marknadsskolan, den växande alarmerande skolsegregationen och lärarna som byter yrke därför att de inte maktar med ännu en effektivisering med snäv budget som följd. En stor majoritet i skolan höjer nu rösten. Rektorer, lärare, elever och föräldrar säger: ”Stopp, det räcker nu!”

Alla barn ska ha en likvärdig chans att lyckas med sin skolgång. Ingen lärare ska bli utbränd på grund av en alltför pressad arbetssituation, och ingen elev ska lämnas efter på grund av besparingar. Det som skolan behöver låter sig inte göras med vare sig effektiviseringar, utförsäljningar eller utbildning styrda av marknadslogik. Det är dags

att vi tar tillbaka kontrollen över skolan och låter den få sitt rättmätiga utbildningsfokus med eleven i främsta rummet, inte fokus på vinst och högsta möjliga avkastning.

Vi hörde tidigare i dag stadsbyggnadsrådet som menade att den osäkerhet som råder i denna oroliga tid är ett argument för försäljning. Men det är exakt detta dilemma som vi lyfter upp. Varken vi eller ni i majoriteten vet hur framtidens behov ser ut, och ändå säljer ni ut vår rådighet så att vi får ännu sämre förutsättningar att planera för våra barns framtida utbildningsbehov i en växande stad.

Vi har också hört att de skolor som nu drabbas får tio års besittningsrätt. Det väcker frågan vad den blågröna majoriteten anser vara ett långsiktigt ägande. Tio år för en rektor på en skola är ingenting – det är en årskull. Menar ni att de ska vara nöjda med det? Det är ett argument som ni anger gång på gång som ett historiskt bra erbjudande. Då förstår man att ni vill sälja ut till bolag som lovar tunt.

Miljöpartiet och skolborgarrådet går nu till historien för denna frikostiga utförsäljning av Stockholms stads skolor, detta utan risk- och konsekvensanalys, i en så orolig tid som nu. Alldeles nyss sa MP att framtiden inte är relevant att analysera och att det inte är mer komplicerat än så. Jag vet inte vad man ska säga om det, men att alla barn i Stockholm får en bra skolgång är kommunens ansvar. Det är vårt ansvar, och det är ett ansvar som man inte kan sälja ut till högstbjudande eller blunda för. Det är bara genom att själva äga skolorna som vi har rådighet över skolans situation, framtida demografiska förändringar och nya kommande behov.

Skolan är inte vilken affärsverksamhet som helst, och våra elever är inte kunder eller ekonomiska enheter. Försäljningen av exempelvis Västbergaskolan är, precis som de blågrönas övriga försäljningar, driven av ideologiska skäl, trots att det blir dyrare för stadens medborgare och skapar större osäkerhet för eleverna. Det finns stora behov i skolan i dag, och de kräver resurser. I det läget behöver vi inte fastighetsbolag som svajar på börserna och leker affär med barns rätt till utbildning. Marknaden är inte lösningen för de utmaningar som finns i den svenska skolan, varken nu eller sedan, inte om utbildning och eleverna står i fokus.

Bifall till Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Feministiskt initiativs reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 118

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Vilket förakt du visar för friskolorna, Maria. Vi har otroligt fina skolor i Stockholm, både fristående och kommunala. Jag blir oerhört ledsen när du beskriver de friskolor som vi har i staden. Vi har ungefär 40 procent friskolor på gymnasienivå och 25 procent på grundskolenivå. Det är skolor som våra föräldrar i Stockholm har valt och som har olika inriktningar som passar vissa barn bättre än andra. Ska vi ta bort den valfriheten? Ska politiker som du och jag bestämma vilken skola dessa elever ska gå i, eller hur tänker du att det ska gå till?

Jag tycker att du driver denna fråga åt helt fel håll. Friskolorna är här för att stanna, och det handlar inte om att vi ska bedriva någon form av marknadsskola. Det ska vara bra skolor som är bra för alla elever här i Stockholm. Vi ska inte begränsa valfriheten.

Anförande nr 119

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Marknadsskola är ju precis det vi har just nu. Det är därför vi står här och påpekar det gång på gång – den fungerar ju inte.

Jag har stått här i månader och försvarat bland annat Västbergaskolan därför att det är en bra, uppskattad och seriös verksamhet. Jag har väldigt svårt att tro att de anser att jag visar förakt när jag lyfter upp deras rätt att få fortsätta att hyra av en trygg förvaltare som Sisab och inte bli utsålda till SBB, som nu svajar på börsen och flera gånger har blivit anklagade för att ha ett oseriöst upplägg.

Det är oseriöst att anklaga mig för att visa förakt för friskolor. Däremot ska vinstdrivande stora koncerner inte finnas i skolans värld. Vi har sett gång på gång att det inte blir bra. Exempel som har lyfts upp här i dag är skolor som läggs ned från en dag till en annan och där vi i kommunen behöver stå och ta emot. Det fungerar inte.

Anförande nr 120

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag noterar, Maria, att du inte tycker att tio år, som erbjuds i hyresavtalet, är långsiktigt. När erbjöd Vänsterpartiet ett längre hyresavtal? Ni har aldrig låtit Västbergaskolan få ett telefonsamtal där ni säger att de ska få husera där på samma villkor i tio år. Det är lögn och dikt att påstå något annat. De har aldrig fått ett större erbjudande för just sina hyror. Om du säger något annat till Västbergaskolan är det faktiskt inget annat än lögn.

Det är 39 000 elever som går i den skola som du föraktar mest av allt. Det är 200 000 i Sverige som får lyssna på hur du i debatten visar förakt för hela deras skolval – det val som elever och föräldrar har gjort. I en debatt som handlar om fastigheter och om vem som äger dem passar du på att ge en känga till den som köper också. Jag tycker att det är en skandal i denna debatt.

Anförande nr 121

M a r i a L j u s l i n (V): Vad som är en skandal, Joakim, är hur ni försöker flytta debatten bort från att handla om elevernas rätt till en bra utbildning. Det ni gör är att i stället fokusera på vinsten och på de bolag som nu ska få vara kvar i skolans sfär och som inte vill bli av med de pengarna. Det är eleverna som ska vara i fokus och ingenting annat, och jag är stolt över att vi har en politik som driver det.

Du blandar äpplen och päron när du säger att Vänsterpartiet inte har gett mer än tio års rätt att hyra. Självklart inte – Sisab har ju inte fungerat så. Det är heller inte så det är tänkt att fungera, så varför skulle vi göra det? Man har inte behövt oroa sig för att inte få fortsätta att hyra. Det fungerar inte på det sättet.

Anförande nr 122

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Jag vill börja med att poängtera att jag aldrig hade blockerat någon på Twitter förrän hela denna diskussion drog igång. Alla dessa fultolkningar går mig lite på nerverna. Jag har inte sagt att man inte ska analysera framtiden. Vi kan gå in och titta på filmen och konstatera det en gång till. Jag har påpekat detta flera gånger. Det är rätt tröttsamt hur folk håller på med fultolkningar.

Jag kan gärna diskutera skolan. Jag är själv gymnasielärare. Jag har en kronisk skada i min högra axel efter min tid som gymnasielärare. Jag kan gärna diskutera skolpengen, den fria etableringsrätten, elevhälsan och tillgång till skolbibliotek – det finns en lång lista. Men det som det handlar om här är byggnader.

Jag kan säga det ännu en gång: Jag har aldrig påstått att man inte ska analysera framtiden, utan det jag påstod och sa var att vi ska fokusera på de beslut som vi har på bordet, ingenting annat. Ni pratar om eventualiteter.

Anförande nr 123

M a r i a L j u s l i n (V): Men det är ju detta som är dilemmat. Den blågröna majoriteten säger att det bara är en skolbyggnad, att det bara är några skolor, att det bara är en förskola, att det bara är tio förskolor och att de inte hör ihop med varandra och inte har något med det här att göra. Men vi ser ju att det är ett paket. Det går inte att blunda för de konsekvenser som det blir av utförsäljningarna. Sedan kan man säga att det bara är sju skolor av jättemånga skolor, att det bara är en friskola etcetera. Men så fungerar ju inte politiken.

Vi behöver titta långsiktigt på vilka konsekvenserna blir. Den blågröna majoriteten hade åtminstone kunnat göra en risk- och konsekvensanalys och visat på vad man har tittat på och vad konsekvenserna blir, och sedan hade man kunnat säga att man tycker att det är bra ändå. Men inte ens detta har majoriteten mäktat med, och det är skamligt både för Miljöpartiet och för den övriga blågröna majoriteten. Om vi åtminstone hade haft detta som en grund hade vi kunnat titta på det och ha olika åsikter om det och säga vad vi tycker är dåligt och bra. Fine! Men vi har ingenting att titta på.

Anförande nr 124

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Debatten börjar närma sig sitt slut. Björn Ljung stod här uppe och anklagade Kadir Kasirga för att tala sanning, och då tänkte jag att jag måste gå upp och hantera denna fråga lite. ”Du håller dig till fakta”, sa han, men samtidigt sa Kadir i en replik att jag har sagt att det nu minsann ska säljas mer, men detta har jag faktiskt aldrig sagt.

Faktum är att den portfölj som vi nu diskuterar är noga genomtänkt av Sisab. Att se till att strategiskt icke-viktiga fastigheter identifieras är ett uppdrag som de har haft i sina ägardirektiv. Som vi har hört här i dag är det ett uppdrag som fanns även under den föregående mandatperioden, och det är precis vad vi nu levererar. Det är de fastigheter där privata, fristående aktörer huserar. Detta innebär dock inte att det kommer att bli fler sådana fastigheter till salu, för i de andra fastigheter där vi har

privata, fristående aktörer av olika slag delar de ofta lokalerna med verksamheter i kommunal regi. Nog om detta.

Jag kan konstatera att det pågår lite olika diskussioner i denna debatt. Det som inte har framkommit fullt ut är att de stora investeringar och renoveringar som behöver göras av Sisab också måste finansieras. Om staden fortsätter att låna i den utsträckning som en del på vänstersidan förespråkar är det risk att vi i Stockholms stad tappar vår rating. Om vi gör det spelar det ingen roll om räntan höjs eller inte. Om vi förlorar trippelratingen får vi direkt en räntehöjning, vilket skulle innebära ökade kostnader i miljardklassen. Det handlar alltså dels om att vi måste slå vakt om vår trippelrating i staden och se till att vi är beredda att avyttra icke-strategiska fastigheter, dels om att oron i omvärlden de facto kanske kommer att leda till snabbare räntehöjningar än vad många har räknat med.

Det handlar om kostnader, men vänstersidan måste också se på sin argumentation kring hyresintäkter på rätt sätt. Man kan inte bara räkna hyresintäkter utifrån en inkomst från hyran, utan man måste också se på vad utfallet blir när man renoverar och kanske måste göra investeringar i sammanhanget som gör att man behöver låna till verksamheten.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag i förvisningen om att det är bra för Stockholms hela ekonomi.

Anförande nr 125

Borgarrådet K a s i r g a (S): Fru ordförande! Mitt namn nämndes, och därför tar jag replik. Vi kan konstatera att Moderaternas signaturmelodi under denna mandatperiod har varit sälja, sälja, sälja. Det har handlat om kommunala hyreslägenheter, äldreboenden och skolfastigheter. Vi kan också konstatera att skolfastigheterna inte är strategiska fastigheter för Moderaterna.

Vi hörde borgarrådet Joakim Larsson säga här i talarstolen att det inte finns några skäl att behålla skolfastigheter som hyrs ut till fristående aktörer. Det är faktiskt 16 procent av Sisabs bestånd som hyrs av sådana aktörer. Nu är det valår och valrörelse, och jag tolkar detta som att Moderaterna vill fortsätta att sälja. Det finns ungefär 96 skolfastigheter till.

Anförande nr 126

Borgarrådet L a r s s o n (M): Vi har fått en lista i dag med sammanlagt sju verksamhetslokaler som vi säljer till SBB. Det uppdrag som Sisab har haft är därmed slutfört. Man har påvisat icke-strategiska fastigheter där privata aktörer har verksamhet, och det var precis det uppdrag som vi gav till dem. Det lustiga, som Peter Jönsson påminde om, är att ni också gav det uppdraget, Kadir. Du gör något med huvudet nu som visar att du inte håller med, men jag kan säga att det är väldigt lätt att ta reda på.

Det är dessutom jättespännande att läsa er budget år efter annat, där det pratas om de icke-strategiska fastigheterna. Det går inte att gömma sig bakom att man plötsligt

tycker att skolor är strategiska, för Sisab har inte kontor, saluhallar eller sådant att avyttra. Där finns bara skolor och förskolor att sälja, och det har ni också velat, haha!

Anförande nr 127

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Jag ska på intet sätt förlänga denna debatt, men jag tycker ändå att det är intressant. Nu har det sagts från oppositionen på olika sätt under denna debatt och även tidigare att marknadsskolan antligen ska få ett slut och att vi i stället ska behålla ett skal av fastigheter, där det eventuellt kan komma att bedrivs skolverksamhet någon gång i framtiden. Jag hoppas att de stockholmare som eventuellt tittar på debatten hör politikerspråket och förstår att marknadsskolan betyder det fria skolvalet. Det är viktigt att vi uppmärksammar detta. Det är i linje med den politik som Socialdemokraterna driver på nationell nivå. Det viktiga är alltså att skalet är verksamheten, inte innehållet. Hur verksamheten ska se ut inne i skolan och hur barn, föräldrar och lärare ska uppleva sin vardag vill oppositionen inte diskutera.

För att denna verksamhet ska bli bra och bättre måste den få kosta pengar. Om vi skulle göra en fokusgrupp i Stockholms stad eller för den delen i Sverige är jag säker på att föräldrar, barn och lärare skulle prata ganska lite om lokaler och mycket mer om andra saker i skolan som behöver resurser.

Bifall till kommunstyrelsen!

Anförande nr 128

T i n a K r a t z (V): Jag tänkte bara fråga något, utifrån det du sa här, Anna. Det är allt fler i Sverige som ser problemet med den marknadsskola som vi har infört just när det gäller vinstuttag. Det finns inte ett enda land i hela världen som har tagit efter detta system. Menar du på allvar att du inte kan se att det finns ett problem med att vi har skapat ett system där aktiebolag har möjlighet att plocka ut vinst och där de skattepengar som vi lägger på skolan inte går till det som de bör gå till, nämligen utbildning? Det är detta som vi har problem med, inte att det finns olika aktörer. Systemet bygger på att pengar plockas ut från skolorna och ned i fickorna på Barbara Bergström och liknande.

Anförande nr 129

O r d f ö r a n d e n : Vi har medvetet gett debatten ganska fria ramar eftersom det har varit spännande, men innan Anna får kontrareplik vill jag påminna om att det här gäller ett försäljningsärende. Det är inte en allmän skoldebatt.

Anförande nr 130

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Exakt, det var precis det jag tänkte säga. Jag diskuterar gärna den frågan, och det tror jag att det är viktigt att vi gör därför att vi har ett gemensamt ansvar för att förbättra svensk skola. Det är viktigt att alla olika synpunkter kommer in där. Jag tror att valfrihet och mångfald förbättrar kvaliteten i stort. Där har vi kanske lite olika syn, men låt oss ta den debatten i rätt forum.

Anförande nr 131

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Mariana från Miljöpartiet var uppe här tidigare, vilket jag berömde henne för. Det lät på hennes inlägg som att skolan helt och hållet är ett statligt ansvar, och visst stämmer det att staten sätter väldigt många av spelreglerna och ramarna för vår kommunala skolpolitik. Det handlar till exempel om den orättvisa skolpengen, där friskolor får långt mycket mer i ersättning än vad deras ansvar motsvarar. Det handlar också om att vi som enda land i världen har möjligheten för aktiebolag att driva skolor och dela ut vinst på ett sätt som vi som sagt inte kan se någon annanstans i världen. Vi har också ett system där det är helt okej att ha köregler som gör att man i praktiken måste sätta sina ungar i kö redan på BB.

Poängen är att om man inte vill att skolkoncerner som Engelska Skolan ska växa behöver man inte sälja till den typen av aktörer, exempelvis samhällsfastighetsbolag som Hemsö. Samhällsfastighetsbolagen är en typ av bolag som tillsammans med skolkoncernerna är två sidor av samma mynt. Vi behöver inte sälja till dem.

Just nu har vi en utveckling i svensk skola där det inte går åt rätt håll och där vi ser en utveckling med stora koncerner som tar en allt större andel av eleverna på den kommunala skolans bekostnad men också på små friskolors bekostnad. Ja, fastigheterna behöver upprustas, som sagts så många gånger förut, men det handlar inte om att vi på något sätt ska stå för upprustningen av fristående aktörers verksamhet eller skollokaler helt gratis. De ska givetvis betala för upprustningen genom hyran. Det är så det funkar i fastighetsbranschen.

Jag hade som sagt haft betydligt större respekt för er i Miljöpartiet om ni hade sålt till den typ av aktör som ni själva vill se i Stockholm. Ni tycker ju precis som vi att vi ska få bort marknadsskolan, och då tycker jag faktiskt att vi i denna sal ska fatta beslut som går i den riktningen. Sju av tio svenskar och en ännu högre andel av lärarna vill inte ha vinster i välfärden, och då tycker jag inte att vi ska fatta beslut som gör det lättare för de stora skolkoncernerna och för de samhällsfastighetsbolag som tjänar pengar på skolkoncernerna och lever i symbios med dem. Jag vill inte att vi ska fatta beslut som gör att de växer och bidrar ytterligare till en marknadisering av skolan.

§ 16 Dam-EM i fotboll 2025 – stadens medverkan i ansökan från de nordiska fotbollsförbunden om värdskap

Anförande nr 132

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige! Jag vill, trots att det inte finns några reservationer i detta ärende, ta tillfället i akt att säga några ord. Elitidrotten och de stora mästerskapen och att vi har förebilder och idrottsstjärnor är jätteviktigt för barn och ungas idrott. Det är också viktigt att elitidrotten och de stora mästerskapen verkligen ger den där folkfesten, glädjen och gemenskapen. Jag är därför väldigt glad att vi har möjlighet att fatta beslut om detta ärende i dag och att vi förhoppningsvis får hit damernas fotbolls-EM.

Det är redan klart att vi får ishockey-VM 2025 och handbolls-VM 2023, och tillsammans får vi då en trio i stora mästerskap. Jag tror att detta kommer att vara väldigt viktigt för Stockholm och Stockholmsidrotten. Jag ser verkligen fram emot att vi gemensamt – staden, föreningslivet och näringslivet – ska göra detta och få till en kickstart av idrotten men också den kickstart av besöksnäringen som vi så väl behöver efter flera år med pandemi.

Vi har infrastruktur i Stockholm för att kunna ha hållbara evenemang, och jag ser fram emot att välkomna världen hit. Vi har arenorna, vi har hotellen, vi har näringslivet och vi har idrottsföreningarnas engagemang. Vi fattar beslutet i dag, och sedan får vi förhoppningsvis ett positivt besked i slutet av året. Det ser jag verkligen fram emot.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 133

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag kan inte säga emot borgarrådet på något sätt, utan jag tycker att detta är jätteroligt och jätteviktigt. Men hon glömde det absolut viktigaste evenemang som finns på idrottsområdet, nämligen finnkampen, som vi efter många år fick till Stockholm. Jag tycker att det är viktigt att nämna.

Det är viktigt för jämställdheten att vi får tjejer att spela fotboll och att tjejerna börjar röra på sig. När idrottsförvaltningarna tittar på detta ser de att det ser sämre ut för flickidrotten och att flickorna idrottar mindre.

Det som jag, som är en facklig person, tycker är viktigt att nämna här är att de som har blivit arbetslösa under pandemin är de människor som jobbar i hotell- och restaurangbranschen. Varje evenemang ger en utveckling för denna näring i Stockholm och också alldeles ypperliga arbetstillfällen, som kommer tillbaka till hotell- och restaurangbranschen. Detta tycker jag är jätteviktigt, så mer sådant!

Jag vill avsluta med att säga att jag hoppas att vi verkligen får detta evenemang till Stockholm så att ansökan inte blir förgäves. Det skulle vara väldigt tråkigt.

Denna gång yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut, vilket är ovanligt när jag står i talarstolen.

Anförande nr 134

H a s s a n J a m a (V): Ordförande! Det här är väldigt positivt jämfört med det förra ärendet. Vänsterpartiet ställer sig positiva till det här, som vi sa när ärendet var uppe tidigare.

Förutom det som idrottsborgarrådet sa, att det stärker oss som en stad som arrangerar och erbjuder upplevelser och att det bidrar till evenemangs- och besöksnäringen, som är väldigt viktig för Stockholm, är detta viktigt därför att det stärker främst unga flickor. De kommer att bli inspirerade när de ser elitidrottarna spela, och då kommer vi att få fler unga tjejer som idrottar. Till slut blir det fantastiskt. Jag hoppas att vi får detta mästerskap, för det är inte självklart. Vi är väldigt positiva till detta och välkomnar det.

Anförande nr 135

L i s a P a l m (FI): Som gammal fotbollsspelare kan jag bara sälla mig till hyllningskören. Jag spelade fotboll i tio år och hade en dröm om att bli fotbollsproffs. Jag önskar att jag hade fått uppleva det här som ung tjej och fotbollsspelare. Det är verkligen otroligt roligt att vi kanske kan få mästerskapet till Stockholms stad och att många tjejer kan få uppleva ett mästerskap där de kan drömma om att en gång stå på planen som fotbollsproffs.

Vi hoppas också på jämställda löner för fotbollsspelarna.

Anförande nr 136

P e t e r Ö b e r g (L): Fru ordförande! Jag tycker att detta är jättekul av två skäl. Det ena är att jag älskar fotboll. Jag tycker att det är självklart att vi ska stödja en ansökan om Europamästerskapen 2025 tillsammans med de nordiska länderna. Fotboll är en stor sport, och damfotbollen är stor. Den går dessutom framåt, och om vi kan få ett EM i Sverige kan vi ytterligare stärka damfotbollen och få ännu fler unga kvinnor att ge sig in i den idrotten.

Jag tycker att vi ska skapa glädje och gemenskap. Pandemin slog hårt mot idrotten, besöksnäringen, restaurangerna med mera, och nu har vi chansen att lyfta dem. Jag tycker att det är väl placerade pengar.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

§ 17 AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom fastigheten Dalen 21, Gamla Enskede

Anförande nr 137

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Jag tänker hålla mig kort i detta eniga ärende. Vi bygger 140 lägenheter, garage och lokaler i Dalens centrum. Något som jag vill påpeka är att parkeringssituationen är tuff i Dalen. Detta vet och ser vi. Därför kommer det i projektet för Dalen 21 att byggas in ett extra våningsplan i garaget som ersättning för det garage som rivs. Det kommer att hyras ut i Stockholm Parkerings regi.

Jag vill särskilt betona i dag att vi har kunnat möjliggöra ett särskilt erbjudande till dem som sagts upp från Dalens parkeringshus. De kommer under ett halvårs tid att kunna parkera i Arenagaraget för 1 200 kronor. Det är en rabatt på uppemot 800 kronor i månaden. Samtidigt jobbar Svenska Bostäder tillsammans med andra verksamheter inom Stockholms stad för att undersöka möjligheten att skapa fler parkeringsplatser på tomtmark i närområdet.

Med de orden yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 138

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Under frågestunden diskuterade jag och Dennis vilka förutsättningar vi egentligen ger de allmännyttiga bostadsbolagen att bygga hyresrätter med överkomliga hyror, vilket är något som alla i denna sal säger sig vilja göra. Här har vi ett exempel på hur man inte ska göra, det vill säga låta allmännyttan bygga på mark där det står ett parkeringshus, som man ska riva och sedan bygga upp igen och där parkeringen ska lösas i ett underjordiskt garage. En enda plats i underjordiskt garage kostar ungefär 500 000 kronor, alltså en halv miljon kronor, per p-plats. I det här fallet ska man bygga mer än en parkeringsplats per lägenhet.

Jag förstår att boende i Dalen är arga över att deras parkeringshus försvinner. Vi har en bekymmersam situation när det gäller parkeringsplatser i många delar av staden, men det måste finnas bättre sätt att lösa detta på än att belasta framtida hyresgäster med kostnaderna för denna typ av parkering.

Jag är väldigt bekymrad över vilka förutsättningar och villkor som vi ger våra allmännyttiga bostadsbolag att leva upp till ägardirektiv om att bygga med pressade hyror. Vi ser en utveckling där den tidigare väldigt starka samverkan kring olika projekt kopplat till Stockholmshusen luckras upp och där det inte verkar vara lika prioriterat för stadens olika delar att delta i arbetet. Vi ser också hur allmännyttan i projekt efter projekt får påbud om underjordiska parkeringar, vilket kommer att fördyra. Jag är väldigt oroad över de hyresnivåer som vi kommer att få se i allmännyttans projekt framöver, och det här är tyvärr ett tydligt exempel på den utvecklingen.

Jag har ett medskick till oss alla oavsett parti: Tänk på vilka förutsättningar som ges till allmännyttan! Detta är stadens viktigaste verktyg för att leva upp till vårt bostadsförsörjningsansvar, men vi måste också ge våra bolag rimliga förutsättningar

att leva upp till sina åtaganden. Då måste vi prioritera bra mark till dem. Där måste den så kallade koncernhatten på, för det är våra bolag som hjälper oss med till exempel lägenheter för genomgångsbostäder, Bostad Först, och som levererar många hyresrätter till Bostadsförmedlingen.

Parkeringshus under jord är dyrt och bör verkligen undvikas när det kommer till hyresrätter.

Anförande nr 139

P e t e r B a c k l u n d (L): Ordförande, ledamöter! Detta är ett bra projekt. Det drivs av Svenska Bostäder, som precis har förlorat ett projekt med studentbostäder i Dalen, vilket man kan beklaga.

Jag har följt detta ärende länge. Jag har suttit i stadsdelsnämnden och har kunnat följa det där, och sedan i exploateringsnämnden och också i stadsbyggnadsnämnden. Det är ett helt nytt kvarter. Det har anpassats efter hand och är lägre vid en yta som det skuggar – Bersågränd som det heter.

Det har varit väldigt mycket diskussioner om parkeringsmöjligheter. Garaget rivs ju, men detta kompenseras till en del. Också andra hyresgäster i området ska kunna hyra platser i det nya underjordiska parkeringsgaraget. Det är riktigt som Clara säger att det är dyrt, men samtidigt kan man inte tänka bort att bilarna finns och bara strunta i dem och hoppas att det ska lösa sig ändå.

Jag är rätt orolig att man inte ska klara byggtiden, och jag tycker att det är viktigt att det utreds vidare. Om det är möjligt att hyra vid arenan som ligger ganska nära är det väl bra, men jag tror kanske inte att det är så attraktivt alla gånger. Jag vill verkligen understryka nödvändigheten av att utreda parkeringsmöjligheterna vidare. Det är väldigt mycket diskussioner om detta i området.

Därmed vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 140

I n g e l a E d l u n d (S): Jag hade egentligen inte tänkt att gå upp i talarstolen i denna fråga, men eftersom evakueringsmöjligheten gällande Arenagaraget har nämnts vid två tillfällen vill jag påpeka att det inte är någon bra lösning. Jag är inte särskilt rädd för att röra mig ute på kvällen, men en promenad mellan Dalen och Slakthusområdet som det ser ut där just nu skulle jag undvika. Jag vet att det är barnfamiljer och många äldre som inte ser det som en acceptabel lösning över huvud taget, och även om det är lite rabatterat är det väldigt mycket dyrare än att ha boendeparkering i närheten.

Nu har vi lagt fram en skrivelse i trafiknämnden, så jag ska inte orda alltför mycket om denna fråga. Jag hoppas dock inte att de framtida lösningarna blir i stil med Arenagaraget.

Anförande nr 141

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag tänkte bara säga att Arenagaraget är en tillfällig, rabatterad lösning. Jag bor också i området, och jag vet att det inte är så farligt att gå till Arenagaraget. Men vi håller på med detta just nu och har hittat en hel del platser som kommer att erbjudas de Dalenbor som har haft plats i garaget, dessutom till en mycket lägre kostnad. Vi dammsuger området för att hitta kvartersmark för att kunna lösa det tillfälligt medan garaget byggs. Nu visar det sig att själva projektet kommer att försenas, så det är inte lika akut. Men att det skulle vara farligt att gå till Arenagaraget vill jag dementera utifrån mina upplevelser av att gå där.

Anförande nr 142

I n g e l a E d l u n d (S): Farligt och farligt – jag skulle inte ge mig på det i första taget, och jag vet fler som tycker som jag.

Det är positivt om ni dammsuger, Daniel, men det skulle kanske ha gjorts lite tidigare. De åkte ju ut ur garaget i torsdags, och det hade varit bra om det hade presenterats fler lösningar eller alternativ till lösningar i god tid före det.

Anförande nr 143

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag begärde ordet eftersom jag inte får svara på en replik. Jag vill bara säga att de inte är uppsagda, utan nu har de fått förlängt därför att det är en fördröjning. De kommer att kunna vara där i flera månader till.

§ 18 Motion om att införa ett slöjförbud i Stockholms stads grundskolor

Anförande nr 144

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Helst hade vi sett att denna motion hade bordlagts, men vi har bordlagt den två gånger nu så den möjligheten finns tyvärr inte. Anledningen till att vi har velat göra det är att det pågår en rättslig prövning när det gäller slöjförbud.

Först införde Moderaterna i Staffanstorp slöjförbud på sina skolor i kommunen upp till sjätte klass, vilket överklagades. Sedan har det överklagats igen, så nu är det en rättslig prövning. Vi vet inte riktigt hur lagen ska tolkas i dag, och det känns lite märkligt att debattera denna fråga när vi inte vet hur lagen ser ut.

Med detta sagt kommer jag inte att yrka bifall till motionen, utan vi kommer helt enkelt att återkomma till denna fråga senare när vi vet mer om hur lagrummet ser ut.

Anförande nr 145

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Fru ordförande! Det är lite förvånande att man inte yrkar bifall till sin egen motion, men jag tycker att det är en så principiellt viktig fråga att jag ändå tar mig rätten att tala emot den.

Jag är liberal, och vi liberaler har alltid individen i centrum. Varje människa vet bäst själv hur man vill leva sitt liv, och i det ingår självklart också hur man vill klä sig. Världen över ser vi nu en smutsig allians av patriarkala män som vill bestämma hur kvinnor ska klä sig. Det verkar vara ett kännetecken för auktoritära män att de har ett behov av att kontrollera hur kvinnor klär sig. Vi ser det i islamismen, och vi ser det hos Sverigedemokraterna. Extremerna möts i sitt behov av att kontrollera kvinnor.

Här i Sverige har vi en stark kvinnorörelse och starka kvinnor. Vi har rätten att bestämma över våra kroppar, och vi har rätten att bestämma hur vi vill klä oss. Ibland vill jag klä mig för att synas, ibland vill jag klä mig för att smälta in, ibland vill jag klä mig för att vara vacker och annars vill jag bara vara bekväm. Så tror jag att det är för de flesta kvinnor, och ingen ska ta ifrån oss rätten att fatta det beslutet själva.

Den hetsjakt mot hijab som nu syns i vårt samhälle och i hela Europa gör mig illamående. Om en kvinna väljer att bära hijab av religiösa skäl eller bara för att hon tycker att den är vacker, bekväm eller skyddande har hon rätt att göra det. Likaså har hon förstås rätten att avstå, men beslutet är hennes och bara hennes.

Nu till frågan om slöja i skolan. Vi har religionsfrihet i Sverige. Det är en positiv frihet. Var och en väljer själv vilken gud man tillber eller inte tillber, men att vi har religionsfrihet innebär inte att vi har ett samhälle utan religion. Det innebär heller inte en rätt att slippa andra människors uttryck för sin religion. I Sverige är det varje individ som bestämmer om man ska bära kors, hijab eller kippa.

Självfallet blir det lite mer komplicerat när det gäller barn, men om en flicka kommer till skolan eller förskolan i hijab är det helt okej. Det påverkar varken hennes eller

andras möjlighet att ta in kunskap. Men det är självklart också okej om hon tar av slöjan. Det får inte förekomma att förskolans eller skolans personal ser det som sin uppgift att upprätthålla klädkoder som inte gäller för alla. Deras uppgift är att fokusera på kunskapen.

Som ni vet kallas vi liberaler ibland för skolpartiet. Det är ett epitet jag bär med stolthet, för jag vet att kunskap är lätt att bära och att kunskap förändrar livet. Det gäller självfallet också de tjejer som bär slöja i skolan. Men vi liberaler fokuserar inte på vad tjejer har på huvudet, för det är mycket intressantare vad de har inuti det.

Anförande nr 146

Daisy Johansson (L): Jag vill börja med att säga att det som lyftes fram här, att man inväntar en prövning för att kunna ha denna debatt, är lite oroväckande då det finns många prövningar på detta område just gällande slöjförbudet.

Det stämmer att kommuner är uppe för laglighetsprövning. Både Skurup och Staffanstorp införde att skolorna skulle ha slöjförbud, men vad hände där? Jo, man hade missat en stor och väsentlig del när man fokuserade på just slöjorna. Detta handlar inte om slöjor, utan det handlar om våra grundläggande fri- och rättigheter – för alla oss som sitter här och för alla i Sverige, Europa och världen – om vi hårdrar det över alla ytterkanter. Detta handlar om något som är lagstadgat både i regeringsformen och i Europakonventionen, där det står att alla ska ha rätt att utifrån vad de definierar sig som vara som de är och utöva sin religion som de vill.

Europakonventionens regler är tydliga. Europadomstolen har också sagt sitt gällande förbuden. Vad är det då de säger? Jo, de säger att gemensamt för alla grundläggande rättigheter är att de är just grundläggande och ska så förbli. Med detta sagt säger Europadomstolen att det inte är förenligt med reglerna. Man säger att det finns vissa specifika fall där man kan inskränka de grundläggande fri- och rättigheterna men att det är extraordinärt. Skollagen säger att i vissa enskilda fall kan man rent juridiskt förhindra en viss klädsel om det till exempel följer av säkerhetsföreskrifterna när det gäller kemilektioner eller liknande. Då kan man inskränka reglerna men inte annars.

Med andra ord är det ganska odramatiskt rent juridiskt. Slöjförbuden är odramatiska på det sättet att de inte har något med det här att göra. Det är våra grundläggande fri- och rättigheter, och så ska det förbli. Liberalerna har alltid värnat om dessa frågor.

Anförande nr 147

Martin Westmont (SD): Fru ordförande! Bara en fråga: Tycker du, Daisy Johansson, att det är jämställt att flickor ska klä sig på ett sätt och pojkar på ett annat?

Anförande nr 148

Daisy Johansson (L): Jag tror att vi måste rikta fokuset rätt. Är det jämställt att alla får klä sig som de vill? Jag skulle säga: Ja, det är det. Om man har slöja eller inte är inte en jämställdhetsfråga. Där är fokuset fel. Det bör i stället riktas mot hur vi

ser till att alla blir delaktiga i samhället. Det är där fokuset ligger när det gäller jämställdhet och likställighet för oss alla.

Anförande nr 149

R i c h a r d Å k e s s o n (MP): Fru ordförande! Det hedrar Martin Westmont att han har förstått att denna fråga kanske inte var så lämplig att dra i kommunfullmäktige, trots allt, med tanke på det juridiska läget. Vi har till exempel en kammarrättsdom från förra sommaren gällande både Skurup och Staffanstorp. Det hade, tycker jag, känts väldigt underligt att stå och debattera ett förslags lämplighet eller olämplighet om det bryter mot grundlagen – inte sant?

Frågan om hedersförtryck, som lyfts i motionen, är naturligtvis i sig mycket allvarlig och ska hanteras därefter. Detta sker också genom ett stort arbete som görs i staden kring denna problematik – ett arbete som Miljöpartiet för övrigt deltar i och driver med stort engagemang. Men bara för att ge lite perspektiv: Ingen av de två unga kvinnorna Pela och Fadime, vilka som bekant mördades med hedersmotiv, bar slöja. Eventuella tvång och förtryck skulle alltså inte försvinna bara för att slöjan gjorde det.

Jag anar i och för sig att Sverigedemokraterna kanske inte så mycket drivs av en vilja att skydda förtryckta muslimska flickor. Om Sverigedemokraterna kunde hitta en koppling mellan keps och gängkriminalitet, till exempel, skulle de då föreslå förbud mot keps i grundskolan? Jag tror inte det. Keps har nämligen burits i generationer i det här landet, och då blir det en tradition. Men slöja är något främmande. Och det som är främmande är skrämmande, och därför ska det bort, per definition.

För Miljöpartiet är ställningstagandet glasklart: Slöjförbud i grundskolan är ett förslag som är diskriminering och grundlagsstridigt och som dessutom vore ett ingrepp i de demokratiska fri- och rättigheter som vi alltid kommer att stå upp för.

Anförande nr 150

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Ja, Richard, som jag sa är frågan inte avgjord ännu. Den har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen, så vi vet ännu inte hur lagen ska tolkas. Det var det jag sa i mitt inledande anförande.

Jag tänkte att jag skulle läsa upp ett citat: ”Att kontrollera eller begränsa barns och elevers val av kläder kan i vissa fall vara uttryck av hedersrelaterat våld och förtryck vilket inte ska få förekomma i förskolan eller skolan.” Citatet kommer från utbildningsminister Anna Ekström, Socialdemokraterna. Det är alltså inte bara Sverigedemokraterna eller Moderaterna i Staffanstorp och så vidare som lyfter denna fråga, utan det finns fler partier som gör det. Även du måste vara uppmärksam på att detta inte är något som vi sverigedemokrater försöker måla upp, utan det är ett problem som även andra partier erkänner, som du ser. Eller?

Anförande nr 151

R i c h a r d Å k e s s o n (MP): Ja, ”kan i vissa fall”, tror jag att du läste. Det betyder alltså att man inte kan gå på detta för att säga att vi ska ha ett generellt förbud.

Det finns väldigt mycket som ”i vissa fall” kan vara på ett visst sätt. Vi kan inte förbjuda saker bara för den skull – det blir väldigt konstigt. Att fler partier håller med dig om att slöjförbud är något som är värt att överväga tycker jag är bekymmersamt; det kan jag ärligt säga. Det är inget jag är stolt över att kunna konstatera.

Skurup och Staffanstorp är kommuner som styrs av moderater, som ändå tycker att detta är en bra idé. Jag tror att de så småningom kommer att besinna sig och inse att detta inte är någon lyckad plan. Jag hoppas att ni också gör det så småningom.

Anförande nr 152

Kristin Jacobsson (C): Ordförande! Det stämmer såklart som Martin Westmont säger att det i denna fråga har beviljats prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen. Men det har också redan konstaterats i både förvaltningsrätt och kammarrätt att slöjförbudet inte är förenligt med svensk grundlag. Det skulle utgöra ett brott mot religionsfriheten, yttrandefriheten, Europakonventionen och förmodligen också barnkonventionen.

Men det är inte grundlagsfrågor vi ska diskutera här i Stockholms stads kommunfullmäktige, även om jag tycker att det är allvarligt att SD tycks tro att populism övertrumfar grundlagens rättighetskatalog. Ett förbud av detta slag skulle vara kosmetika utan reell effekt, annat än att det skulle dubbelbestraffa barnet. Man har inte bara rätt att gå i skolan; det är också en plikt att gå i skolan och lära sig om bland annat religionsfrihet, jämlikhet och jämställdhet. Kanske, ordförande, skulle Martin Westmont själv ha lyssnat noggrannare under de lektionerna.

Ordförande! Hedersrelaterat våld och förtryck, som SD tar upp i sin motion, kan vi aldrig acceptera. Men då är det där vi behöver stärka och göra mer, med förslag som gör skillnad på riktigt. Både pojkar och flickor har rätt att leva sina liv som de vill. Jag saknar SD:s lösningar och förslag på detta område. Ett slöjförbud är ett slag i luften. Jag undrar, ordförande, varför det är viktigare för Sverigedemokraterna att inskränka de mänskliga rättigheterna och strunta i svensk grundlag än att komma med riktiga förslag för hedersutsatta, som gör skillnad på riktigt.

Anförande nr 153

Martin Westmont (SD): Fru ordförande! Du nämnde barnkonventionen. Jag tycker att det vore en jätteintressant fråga att lyfta. Jag skulle gärna vilja få den saken prövad. Barnkonventionen är ju en del av svensk lag, men finns det verkligen stöd i barnkonventionen, som du påstår? Jag skulle säga att det inte gör det. Hur kan det vara jämställt när man måste dölja utseendet på småflickor men inte behöver göra det på småpojkar? Det är jättemärkligt. Jag skulle säga att det går stick i stäv med barnkonventionen.

Anförande nr 154

Kristin Jacobsson (C): Enligt barnkonventionen har barn rätt att utöva sin religion eller att inte utöva någon religion alls om man inte vill det. Detta är alltså en rättighet som ges i barnkonventionen.

Jag vill leva i ett starkt och öppet, demokratiskt samhälle där vi motverkar hedersrelaterat våld och förtryck, genom diskussioner och möten, i skolundervisningen och genom stöd till dem som är utsatta – inte genom tvång och splittring.

§ 19 Inför klimatlådan i Stockholm

Anförande nr 155

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Att minska matsvinnet i stadens verksamheter är ett gemensamt mål som vi alla har slagit fast i och med kostprogrammet – vi ska ta till vara den mat vi har. Detta drivs ibland in absurdum. Det finns vittnesmål om att barn upplever att de inte får äta sig mätta för att skolorna har beräknat portionerna så snålt för att undvika matsvinn att det faktiskt går ut över elevernas energi.

Vi vet också, framför allt när det gäller skolorna, att närvaron varierar. Även om man verkligen försöker planera kosten utifrån hur många barn som beräknas vara på plats får man ibland mycket mat över. Det är inga konstigheter.

Då är Klimatlådan ett bra alternativ. Det handlar helt enkelt om att elever, personal på skolan eller till och med föräldrar kan köpa med sig den mat som skolan eller någon annan av stadens verksamheter får över till självkostnadspris. Detta är inte någon spontan idé som jag har kläckt ur mig, utan det görs redan i många kommuner runt om i Sverige. Ronneby, Nacka, Piteå, Hudiksvall, Sandviken och Mora är bara några exempel – det finns många fler. I Sandviken har man hunnit utvärdera sitt pilotprogram och gått vidare till att införa Klimatlådan i alla kommunens skolor efter testet.

När man läser motionssvaret konstaterar man att det är njuggt – man ser olika problem. Jag tolkar det mer som bristande energi och ork att testa något och ge det en chans. Man skyller på att det kanske blir problem med förmånsbeskattning, men detta har som sagt lösts i många kommuner. Jag tycker att staden borde göra ett seriöst, ambitiöst försök att ta till vara maten och se till att det inte uppstår något matsvinn genom att testa Klimatlådan och kanske sedan utöka försöket till fler verksamheter i staden.

Bifall till motionen!

Anförande nr 156

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Jag var tvungen att springa upp och säga något till försvar för Stockholms skolmat. Jag vet inte när du, Emilia Bjuggren, senast åt mat i en skola i Stockholm. Jag gör det flera gånger varje vecka. Senast i veckan var Jan och jag på en skola i Skärholmen och åt kyckling med en god sås och mycket grönsaker. Skollunch ser inte ut som den gjorde på vår tid, i alla fall inte på den tiden när jag gick i skolan och en person stod och serverade maten och man fick äta upp det som låg på tallriken. I dag serveras en skollunch som slår det mesta ute på stan. Det är salladsbuffé, och det är oftast två rätter att välja mellan. Barnen äter, och man stimulerar till ätande ur både ett socialt och andra perspektiv.

Matsvinn är inte ett problem i Stockholms skolor i dag. Vi tar reda på i stort sett all mat.

Anförande nr 157

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Det ska bli spännande att se, när vi nu börjar följa upp, hur stort matsvinnet är eller inte är. Gissningsvis blir det ibland mat över, och att inte ge oss en chans att ta till vara den på det här sättet tycker jag är synd.

Jag tar det nästan som en komplimang att jag inte ser så fruktansvärt ung ut längre, men jag har inte upplevt den skolmat som skolborgarrådet pratar om. Jag tror att den skolmat jag fick uppleva var mer lik den som barnen får i dag.

Anförande nr 158

R o s e - M a r i e R o o t h (V): Ordförande, åhörare – som har gått hem och lagt sig – och eventuella ledamöter som vill fortsätta att lyssna på debatten! Det här är ju en bra motion. Klimatlådan är en idé som är värd att pröva när det gäller mängden överbliven mat i våra grundskolor och förskolor. Den skulle kunna påverka matsvinnet positivt och lösa flera problem som pilotprojekt, som faktiskt är det enda motionären föreslår, för att sedan utvärderas. Att inte gå med på detta är både lite sniket och småskuret av majoriteten.

I dag pågår redan vid flera skolor i staden ett arbete med matsvinn, med vägning och mätning. Den överblivna maten säljs genom flera små appar, och du som konsument kan resa flera kilometer för att plocka upp den lite här och var för en rimlig slant. Varför inte låta överbliven mat från din skola i närheten, som gemensamt testats och godkänts av en elevpanel och ibland ett och annat borgarråd, hamna i en Klimatlåda? Det skulle minska matsvinnet.

Pröva förslaget! Fördelarna överväger. Bifall Vänsterpartiets reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 159

M a l i n E r i c s o n (FI): Min mamma är lärare. I den Stockholmsskola där hon jobbade fram till pensionen i början av 00-talet gjorde man rätt länge matlådor av dagens överblivna mat, som lärarna kunde köpa för några tior. Som jag minns det var upplägget att man i slutet av måltidspersonalens dag gick ned till matsalen och hämtade sina lådor. Det var mycket praktiskt och uppskattat av både lärarna, som kunde köpa bra, lagad mat, och måltidspersonalen, som slapp slänga så mycket överblivet. Detta var, vad jag förstår, något som måltidspersonalen på skolan själva hade hittat på och genomförde med rektors goda minne. Men det fick ett abrupt slut när förvaltningen sa absolut nej, av några av de skäl som skolborgarrådet nu anför över 20 år senare.

Det knasiga, både då och nu, är att det går att hitta lösningar som skulle kunna göra det hela möjligt. Men då måste det finnas ett intresse för att lösa frågan. Nu hamnar stadens remissinstanser direkt i det automatiska byråkratläget ”det går inte”, trots att flera kommuner har gått före i frågan och verkar ha löst knutarna med efterförsäljning av mat från skolbespisningar.

Sedan undrar jag lite över det som impliceras i skolborgarrådets svar, nämligen att försäljning av matlådor på något sätt skulle motverka både skolans möjlighet att ge Stockholms stads elever en bra måltid och elevernas möjlighet att äta sig mätta. Det står ingenstans i motionen något om att sänka kvaliteten på maten eller minska mängden mat som eleverna serveras. Det handlar om överbliven mat, som gör bättre nytta i någons mage än i kompostbehållaren.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 160

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Detta är en fråga som jag tror att de flesta av oss tycker är viktig – att vi ska minska matsvinnet i våra verksamheter, oavsett om det är skola, äldreomsorg eller någon annan av de verksamheter som vi är ansvariga för. Det sker ett gediget arbete med just detta, både i våra miljöprogram och i matstrategin för god, hälsosam och klimatsmart mat. Vi gör ett gediget arbete för att hålla nere matsvinnet, och det tycker jag är viktigt. Det är ett arbete som pågår.

Det är precis detta som är svaret. Jag tycker inte att det är rättvist att säga att våra förvaltningar har varit nonchalanta när de har svarat på detta. De har svarat utifrån att vi har många projekt som, i alla fall några av dem, är ganska nyligen igångsatta och som vi behöver få se effekterna av.

Jag var ute och pratade med personalen i ett skolkök. De har väldigt lite matsvinn – det är deras målsättning att ha så lite matsvinn som möjligt. Alla är medvetna om detta. Man har jobbat med att dra ned på energin på alla möjliga sätt i skolorna, för att hålla nere miljöpåverkan. De är ganska stolta över det, så jag blir lite ledsen när ni beskriver det som att de försöker motverka detta.

Jag är inte främmande för att så småningom, om det skulle vara möjligt, införa någon form av matlådor som kan hämtas. Men just nu är man rätt projekttrött och behöver få jobba med ett projekt i taget. Det skulle i framtiden kunna bli aktuellt att också införa någon form av matlåda.

Jag tycker dock att skolan ska ägna sig åt sitt kärnuppdrag: undervisning och att uppnå en bra skolgång för alla elever i Stockholms skolor. Det gör man också genom att de får god mat och får äta sig mätta, och det gör våra barn. De äter sig väldigt mätta, inte minst i våra utanförskapsområden, där man äter många mål. Vi serverar ju även frukost på många av våra skolor, just för att ge våra elever möjlighet till en så bra skolgång som möjligt. Vi säkerställer att det finns mellanmål som vissa barn kanske inte behöver betala för; de får en smörgås med sig i våra kaféer på eftermiddagen, utan någon extra kostnad.

Skolmaten är alltså en oerhört viktig faktor för målet att nå bra resultat i skolan. Jag tycker att det är lite olyckligt att det nästan upplevs som att vi tycker olika om detta. Jag tror att vi är helt överens i den här frågan. Mat ska vara god och locka till att ätas, och vi ska slänga så lite mat som möjligt.

Anförande nr 161

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag vill bara förtydliga att det jag och, tror jag, mina oppositionskamrater menar inte är att förvaltningarna är nonchiga utan att svaret från majoriteten var lite nonchigt. Om vi är så överens är det ju bara att göra – se till att den sista delen av den mat som inte äts upp kan hämtas av till exempel skolans personal när dagen är slut. Jag lägger fullt ansvar för styrningen på er. Jag tyckte också att ditt inlägg nu, som återigen pekade på den stora börda detta skulle innebära, lite visar den poängen. Nej, vi vill bara att den sista maten också tas till vara.

Anförande nr 162

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Ja, vem vill inte det? I svaret fanns det inte någon som helst avsikt att vara dryg eller att låta som att vi på något sätt motverkar detta förslag, men vi lever i en verklighet där vi måste ta ansvar för de verksamheter vi har. När det gäller att tillhandahålla även denna möjlighet visar det sig att det är ganska många beslut som måste tas för att det ska kunna bli verklighet. Jag tänker att vi försöker hålla nere matsvinnet genom de projekt och de arbetsätt som vi nu precis har startat. Sedan utvärderar vi detta. Ser vi att matsvinnet fortsätter att vara stort och att det är ett problem får vi ta ett nytt beslut.

Anförande nr 163

J o n a s N i l s s o n (M): Fru ordförande! Jag tycker ändå att denna motion är intressant. Enligt de svar som kommer och det man ser i Sverige är det god planering, bra inköp och rätt råvaruhantering som gör att matsvinnet minskar. Jag har jobbat rätt mycket på restaurang, och ett annat sätt är att alltid titta i soptunnan. Vad är det folk slänger? Vad är det de inte äter upp? Och så försöker man lära sig av detta. Om det är en massa – jag ska inte säga något ord, för det var en amerikansk president som sa något om broccoli och fick löpa gatlopp för det. Men vad är det man inte vill ha? En minskning av matsvinnet och det extra arbetet innebär att tid frigörs så att man kan fokusera på bättre och godare mat. Det är detta som har bäst effektivitet.

Jag blir lite berörd av detta. Vilka är det man tror ska köpa all denna mat som blir över efter lunchen? Är det personalen som har stått och lagat maten sedan klockan sju och sedan har fått äta den till lunch som sedan ska äta den till middag? Jag undrar vad det är för syn man har på skolbetspisingpersonal. De ska jobba med den här maten hela dagen, och sedan ska man få dem att äta den först till lunch och sedan till middag. Jag reagerar lite grann på att det känns von oben. Här kan skolpersonalen få hem sin mat som de har stått och jobbat med hela dagen. Det tycker jag är en lite trist syn.

Detsamma gäller eleverna. De kanske också vill ha något annat att äta till middag än det de fick till lunch. Och skolpersonalen vill sannolikt också välja själva, ha valfrihet och äta något gott till middag, som inte är precis det man åt till lunch – resterna, som man ska värma upp en gång till. Jag är inte alls så säker på att detta är världens bästa idé – att matbetspisingpersonalen ska tvingas umgås med den här maten hela dagen och sedan äta den två gånger. Jag tror väldigt mycket på god planering, rätt råvaruhantering och att titta i soptunnan för att styra mot den mat som folk vill ha.

Sedan har vi jättemånga projekt, även från Socialdemokraternas tid, som vi redan genomför; det är ett systematiskt arbete som pågår. Det tycker jag att vi ska driva i botten innan vi startar skojiga, käcka projekt med matlådor.

Anförande nr 164

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag kunde inte låta bli att begära ordet, för den här debatten hamnade på ett ställe som jag inte hade kunnat förutse. Ibland tycker jag att denna församling problematiserar saker lite för lite, skolförsäljningar och annat. Men ibland hamnar ni i att problematisera saker enormt mycket mer. Helt plötsligt handlade den här motionen, som jag verkligen tycker var smart, med en tanke om att tillvarata matsvinn – även om det, som vi fått höra, inte är så stort – om någon typ av tvång för skolmatsalspersonalen att äta samma mat flera gånger om dagen. Ingen här har väl ändå talat om att någon måste köpa en matlåda eller måste äta maten samma dag?

Förlåt, det är inte meningen att skratta åt dig, men det blir nästan lite komiskt. Det framstår som ett väldigt styrande förslag, som jag inte har hört någon prata om. Tolkade du verkligen motionen som att någon skulle bli tvingad att köpa och äta samma mat flera gånger om dagen?

Anförande nr 165

J o n a s N i l s s o n (M): Nej, verkligen inte. Den tanke jag fick var: Vad är det för syn man har på personalen, som först ska laga maten, sedan äta den till lunch och sedan köpa den till middag? Det står inget om att man ska tvinga folk, naturligtvis.

Vilka är det annars man tänker på? Vilka är det annars som ska köpa maten i de här lådorna? Ska man åka från andra stadsdelar och köpa maten? Berätta gärna för mig! Jag har inte sett några sådana resonemang i motionen.

Anförande nr 166

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Även jag blev lite förvånad över den vändning detta tog. Detta görs som sagt i ganska många kommuner. Eftersom man har varit lite rädd för osund konkurrens har man främst vänt sig till personal i skolan och inte till exempelvis barns föräldrar, vilket också skulle kunna vara ett alternativ. Det är oftast skolpersonal, inte bara bespisningspersonal utan även lärare.

Det som förvånar mig lite med denna vändning är att vi nu alltså blir beskyllda för att det skulle innebära för mycket valfrihet för personalen i skolan om de kunde välja att äta skollunchen även till middag. Jag hade nog aldrig trott att jag i Stockholms kommunfullmäktige skulle stå i en debatt med en moderat som tycker att vi måste begränsa valfriheten lite, när vi tycker att den faktiskt kan få öka något.

Anförande nr 167

J o n a s N i l s s o n (M): Jag tycker att det är lite egendomligt att man tror att skolbespisningspersonalen har en väldig massa tid över – att de verkar sitta på sina

rumpor och rulla tummarna och har tid att ge sig in i den här sektorn inom livsmedelsbranschen, där det ändå råder konkurrens, för att sälja portionsmat. Jag tror faktiskt att vår skolpersonal har rejält mycket att göra på jobbet redan, innan det kommer kända idéer om matlådor.

§ 21 Central kostnhet för hållbar mat i stadens verksamheter

Anförande nr 168

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Även detta är en motion som skrivits efter att vi antog den matstrategi som vi arbetade fram under förra mandatperioden och som nu håller på att implementeras av den här majoriteten. Nu pågår som sagt implementeringen, och när motionssvaret skrevs tyckte man att det räckte med det nätverk som då fanns, trots att motionen såklart har sin grund i att det funnits en efterfrågan från våra förvaltningar – det behövs tydligare styrning, tydligare information och mer hjälp för att fler verksamheter ska kunna nå målen i matstrategin. Det finns några goda exempel i staden, men andra har upplevt att de behöver bättre styrning.

Därför är vi väldigt glada att kostenheten nu, vad jag förstår, antingen finns på plats eller håller på att komma på plats. Även om motionen inte är bifallen är den väl alltså det i realiteten. Men för sakens skull yrkar jag såklart bifall till motionen.

Anförande nr 169

Borgarrådet L u h r (MP): Det är kul att vi diskuterar mat här, för maten är en jätte viktig del för väldigt mycket. Stockholm serverar mer än 150 000 luncher varje dag. När det gäller matstrategin, som vi pratar mycket om, är jag väldigt glad att vi i den grönbå majoriteten faktiskt antog den, efter långt malande dessförinnan. Det gör att vi nu kan jobba vidare med att staden ska servera både god och hälsosam mat, vilket är en förutsättning för alla dem som inte får bra mat hemma – de ska få ett gott och hälsosamt mål mat per dag – och klimatsmart mat. Nu tittar jag på Olle, som tycker att det är så tråkigt med klimat och miljö!

Om man tittar på en genomsnittlig stockholmares utsläpp från vägtrafik, el och uppvärmning ser man att utsläppen från maten faktiskt är större än från hela den andra sektorn, per person. Att arbeta med att maten ska bli mer klimatsmart är alltså superviktigt för att vi ska kunna nå våra klimatmål. Dessutom har matproduktion effekten att vi övergöder våra hav med gödningsmedel och minskar den biologiska mångfalden genom att använda en massa bekämpningsmedel. Det finns alltså hemskt mycket problem med matproduktion som vi kan undvika genom att styra detta.

Det är därför oerhört viktigt att vi jobbar enligt matstrategin, med tanke på hur mycket mat vi serverar. I strategin finns bland annat med att vi ska bygga upp nätverk för att jobba med maten på ett bättre sätt. Sådana finns i staden och samordnas av utbildningsförvaltningen. Det finns också arbetsgrupper för de olika delarna. Vi har nu inrättat en samordningsfunktion på stadsledningskontoret, som ska styra alla dessa delar.

Man kommer lite in på detta med Klimatlådan. Jag ville inte gå upp och förlänga debatten där, men det jag tänkte var att vi går steg för steg. Man ser nu att när vi jobbar med att minska matsvinnet hittar kockarna på nya metoder. Vi har kockar som lagar mat och gör biffar av överblivna grönsaker som serverats dagen innan. Jag har varit på

förskolor där personalen i samband med planeringsmöten får fredagslunch, där överbliven mat används. Det finns alltså många sätt att göra detta på.

Detta är ett jätte viktigt arbete som vi behöver driva framåt. Jag tror att vi behöver haka på fler och fler saker. Men som det är nu har vi i alla fall hunnit väldigt långt. Vi har fortfarande saker kvar att göra. Vi har till exempel fortfarande svårt att beräkna utsläppen från måltiderna, och vi vet ännu inte riktigt hur stort matsvinnet är. Vi har kommit mycket längre, men vi behöver gå ännu längre.

Anförande nr 170

R o s e - M a r i e R o o t h (V): Ordförande och ledamöter! Det verkar på något vis som att alla är rörande eniga om detta, utom just om att en central kostenhet skulle underlätta allt detta arbete med strategier och nätverkande som ska hakas på. Förvaltningen lyfter själv behovet av samordning, enligt motionen. Allt tyder på att en central kostenhet är till stor hjälp, om den tas i bruk, för att uppnå högt satta klimat- och kostnads mål. Hade den blågröna majoriteten tagit sitt klimatprogram på stort allvar hade man åtgärdat det här förslaget om central kostenhet och sett det som ganska självklart.

Vi yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen och tillstyrker motionen.

Anförande nr 171

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tänkte bara förtydliga att vi anser att den centrala kostenheten nu är på plats. En kostsamordnare finns, liksom de upphandlingsfunktioner som har kopplats på. Det finns nu flera personer på stadsledningskontoret som jobbar med livsmedelsfrågorna, och vi har den kategoribaserade upphandlingen. Den kostsamordnare som finns på stadsledningskontoret, vars jobb är att samordna alla de olika delarna i matstrategin, ser jag som en jätte viktig spelare, så detta är vi helt klart överens om. Men som vi ser det har vi nu en sådan funktion på plats.

Anförande nr 172

R o s e - M a r i e R o o t h (V): Då får vi falla varandra i talet här och enas om att detta är väldigt viktigt men att en central styrning också skulle komma till rätta med alla de typer av måltider som hela staden serverar, runt om i våra förvaltningar.

Anförande nr 173

M a l i n E r i c s o n (FI): Jag vill yrka bifall till reservationen i kommunstyrelsen.

§ 22 Inför ett kommunalt föreningsbidrag till nationella minoriteter

Anförande nr 174

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag får försöka fylla Sissela Nordling Blancos skor – hon är inte ledamot här längre. Hennes motion är dock kvar.

Detta är en motion om att införa ett särskilt föreningsstöd för nationella minoriteter i Stockholm. Vi tycker att detta är särskilt viktigt i en tid när vi ser att nationalismen växer. Vi ser på statistiken att de nationella minoriteterna är drabbade av hatbrott. Vi behöver stärka deras möjligheter att verka som föreningar – att verka för sin kultur, sitt språk och sitt existensberättigande.

I förvaltningens och olika remissinstansers svar kan man läsa att de olika befintliga föreningsstöden går att söka även för nationella minoriteter, och det är bra. Men om man till exempel söker från socialnämnden söker man för socialtjänstkompletterande verksamhet. Detta gäller såklart även det man söker från kultur- eller idrottsförvaltningen. Det ska ha med den typen av verksamhet att göra. Det finns inget föreningsbidrag som nationella minoriteter kan söka just för att de är nationella minoriteter, oavsett inriktning på verksamheten.

Det är detta vi vill. Vi vill att vi i Stockholms stad ska lyfta de nationella minoriteterna, som faktiskt har en särställning. Vi tycker därför att det vore rimligt med ett föreningsstöd som riktar sig särskilt till dem. Det betyder inte att de inte skulle kunna söka stöd för olika verksamheter som ligger inom ramen för social-, kultur- eller idrottsnämnden; det är klart att detta ska ligga kvar. Men det är inte säkert att man har verksamhet som passar in under de olika nämndernas tak, utan man kanske har en förening för någon av de nationella minoriteterna som gör något helt annat. Då tycker vi att vi kan bejaka det ur det perspektivet – att det handlar om att värna de nationella minoriteternas möjlighet att verka och leva i Stockholm.

Med detta vill jag yrka bifall till motionen.

Anförande nr 175

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tycker att motionen i grunden är bra. Jag är det borgarråd som har det övergripande ansvaret för de nationella minoriteterna i Stockholm. Jag håller flera gånger per år samråd med minoritetsgrupperna. En av de stora saker man önskar sig är stöd för olika aktiviteter och lokaler. Men det är inte bara minoriteterna som behöver detta. Jag tror att frågan är lite större än så.

I svaret på motionen har vi uppgett att det stöd som FI efterfrågar redan finns. Minoritetsföreningarna söker kulturstödet, och vi betalar ut en hel del kulturstöd till dem. Dessutom kommer det statsbidrag, och det hålls samråd med minoriteterna om vad det ska användas till. Detta delas också ut till de nationella minoriteterna och är viktigt för dem; det beror på att vi är förvaltningskommun.

Det finns alltså pengar, och det finns möjlighet att via idrottsförvaltningen söka stöd för till exempel lägre avgifter för lokaler. Av de pengar som delas ut av staden finns

det bidrag att söka hos idrottsförvaltningen, hos kulturförvaltningen och i stadsdelarna. Detta är egentligen ganska komplicerat för alla föreningar som försöker söka stöd, oavsett om det finns ett specifikt, vikt statsbidrag som man delvis kan använda eller inte.

Jag ser framför mig att detta är något man behöver ta ett mycket större grepp om – att se till att vårt föreningsliv får bättre stöd och hjälp från kommunen, när det ändå finns en hel del pengar som ska användas för detta. Jag tror också att det finns andra föreningar som inte alls kan ta del av det stöd vi delar ut och som skulle kunna bli hjälpta av att kunna söka olika typer av kulturstöd hos oss.

Rent generellt tycker jag alltså att motionen är klok, men jag tror att det behövs ett mycket större grepp än att det viks ett ytterligare, separat bidrag för just minoriteterna.

Anförande nr 176

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ja, det finns mycket som kan sägas om föreningsstödet, om man frågar vilken förening som helst, tror jag. Men det framgår ju också av remissvaren att det finns problem med just lokalhyror. Även om man kan söka för lägre lokalkostnader finns det ju inga lokaler med lägre kostnader i Stockholm.

Vi har lagt fram den här motionen för att nationella minoriteter faktiskt har en särställning gentemot andra föreningar. Man kan stötta andra föreningar på andra sätt. Men om man vill förenkla för de nationella minoriteterna, vilket motionen föreslår, skulle det bli enklare att vika ett särskilt föreningsbidrag för dem. Man läser att många av de föreningar som svarar säger att de har enormt svårt att veta hur de ska söka pengar. De tycker att de inte har fått information och att det är knepigt att veta att man kan söka under kulturförvaltningen, att lägre lokalkostnader ligger under idrottsförvaltningen och ditten och datten. Det krånglar till det. Jag vet att detta gäller föreningsbidraget i stort, men den här motionen gäller särskilt nationella minoriteter.

Anförande nr 177

Borgarrådet L u h r (MP): Jag kan börja med att säga att när det gäller det statsbidrag som är vikt för de nationella minoriteterna har man delat ut 700 000 kronor till 16 sökande. Samtidigt har man delat ut 4,4 miljoner kronor till organisationer som jobbar för minoriteter, är minoritetsorganisationer eller bedriver minoritetsinriktat arbete. Det delas alltså ut mycket pengar.

Men pratar man med dem om vad som är problemet tror jag att det inte främst är pengarna utan hur man hittar stödet och söker det, att det är projektbaserat så att det kanske bara räcker ett år eller att det betalas ut för sent så att man inte riktigt hinner använda det under året. Det handlar alltså egentligen om andra problem än att man har vikta pengar. Jag tror att detta är problem som många olika föreningar i Stockholm brottas med och som vi skulle behöva jobba med.

Anförande nr 178

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande! Jag hänvisar till vårt särskilda uttalande i denna fråga. Just nu känner jag mig lite splittrad, för jag håller med både Gia och Anna. Ni säger kloka saker båda två, så jag vet inte riktigt vilket ben jag ska stå på. Men anledningen till att vi har lagt fram ett särskilt uttalande är att vi kanske inte heller tror på själva att-satsen, även om vi håller med när det gäller intentionen i motionen.

I min värld håller jag, eftersom jag sitter i kulturnämnden, med om att vi behöver göra en större översyn av alla kulturstöd. Vi har också lokalförvaltande organisationer. Jag tror att Jonas Naddebo, som inte är här och inte kan försvara sig, håller med mig om detta. Vi har lokalförvaltande organisationer som kulturnämnden ger bidrag till men som bara har AA-verksamhet. Kulturnämnden säger bara: Men har ni ingen kulturverksamhet? Nej, det har de inte. Det är jättemånga olika föreningar som ramlar mellan stolarna i det bidragssystem vi har i dag.

Jag känner alltså också att vi måste göra en översyn av kulturstödet och hur det ser ut över huvud taget här i staden. Det har jag alltmer kommit fram till under den här mandatperioden men även under den förra, när jag träffade äldreorganisationer av alla möjliga slag som äldreförvaltningen ger bidrag till.

Däremot håller jag inte med om att det finns pengar. Pengar är ett stort problem också för föreningslivet i Stockholms stad i dag, och lokaler är ett ännu större problem. Där har vi en jättestor utmaning, men den är ett helt annat kapitel.

Med detta vill jag säga att jag håller med om det mesta, men vi har ändå ingen reservation.

Anförande nr 179

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag ska inte bli så långrandig. Jag vill understryka att jag håller med både Torun och Gia. Vi skulle kunna ha ett helt fullmäktige om föreningsbidragen här i staden – det tror jag att alla som på något sätt har berörts av detta förstår.

Det som jag tänker är skillnaden är att motionen handlar om att lyfta just de nationella minoriteterna och införa ett föreningsbidrag för dem, för att de finns. Det är inte så många andra föreningar man kan säga så om. Det handlar om de nationella minoriteternas särställning. Annars ger vi ofta föreningsbidrag till föreningar för att de ägnar sig åt olika aktiviteter, baserat på vad de gör. Här är det mer baserat på vad man är. Sedan ska man såklart när man ansöker om pengar ha en bra verksamhet. Jag vill inte slänga pengar på folk bara för att de finns. Men det finns en skillnad här som jag vill poängtera. Det är det motionen syftar till. Jag tycker inte att detta bara är en del av det allmänna kaoset kring föreningsstöd, som man kan reda i på olika sätt, utan det är en egen sak.

Anförande nr 180

Borgarrådet L u h r (MP): Man vill inte bli anklagad för att stå här och vara lite njugg. Jag tycker att denna fråga är jätteviktig. Jag vill bara säga att anledningen till att de

nationella minoriteterna har en särställning är att de har ett språk och en kultur som behöver stärkas, utvecklas och jobbas med. Det är alltså otroligt viktigt att de kan få hjälp och stöd med olika föreningsaktiviteter, både för äldre, för barn och för alla som vill träffas och göra saker tillsammans. Men det jag vill säga är att just vikta pengar finns i form av statsbidraget; det görs många satsningar på de nationella minoriteterna.

Nu står vi här och håller med varandra, men Torun har helt rätt i att vi har ett problem med lokaler. Det är klart att det alltid skulle kunna satsas mer pengar på kultur och sådana åtgärder. Men i just det här fallet tror vi att det stora problemet snarare är hur man jobbar med pengarna och ser till att de som behöver stödet kan hitta rätt pengar och kan använda dem på ett sätt som är funktionellt, kanske mer långsiktigt och inte så projektbaserat.

Jag tror alltså att vi är ganska överens. Jag måste också säga att det är väldigt roligt att vi lyfter minoritetsfrågor lite mer.

§ 23 Skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens offentliga lokaler

Anförande nr 181

M a r i a M u s t o n e n (V): Kiitos puheenvuorosta, rouva puheenjohtaja! Tack för ordet, fru ordförande! I denna motion har vi föreslagit skyltning på de nationella minoritetsspråken i stadens lokaler. Den skrevs för två och ett halvt år sedan, och det har faktiskt hänt en hel del sedan dess. Vi gläder oss åt att majoriteten har hörsammat motionen och gett kommunstyrelsen och stadens nämnder och bolag i uppdrag att utreda förslag till platser där befintlig skyltning kan kompletteras med skyltning på olika minoritetsspråk. Vi hoppas att detta är ett första steg i en process där samtliga verksamheter och lokaler får skyltning på de fem minoritetsspråken.

Stockholm har som landets huvudstad ett särskilt ansvar att värna och lyfta fram de nationella minoriteterna. I Stockholm finns riksdag och regering och många av landets myndigheter, som ska representera hela landet. Människor från hela landet flyttar hit och har alltid gjort det. Att skylta på de nationella minoriteternas egna språk är ett sätt att visa att landets huvudstad ser och förstår vikten av att bevara och främja dessa språk. Det visar att de nationella minoritetsspråken har en självklar plats i staden. Vi tror också att det bidrar till dessa gruppers tilltro till stadens verksamheter.

Minoritetsspråken har genom historien varit förbjudna och dess talare förtryckta. Det är därför symboliskt viktigt att erkänna att de nationella minoriteterna är och sedan mycket lång tid har varit en del av landets och stadens befolkning, för att motverka bilden av Sverige som ett historiskt homogent samhälle och för att sprida kunskap om de nationella minoriteterna.

Skyltningen är naturligtvis bara ett led i minoritetsarbetet. Det handlar om ett erkännande för cirka hundra tusen stockholmare, en tiondel av Stockholms befolkning.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation i kommunstyrelsen och därmed bifall till motionen. Tack – kiitos!

Anförande nr 182

Borgarrådet L u h r (MP): Denna motion är intressant med tanke på att Stockholm har varit sverigefinskt förvaltningsområde sedan 2010 och blev förvaltningsområde även för meänkieli och samiska 2018 – för inte så länge sedan, alltså. Vi har därför enligt lag vissa krav på oss när det gäller våra minoriteter i Stockholm, bland annat att man ska kunna få myndighetshjälp på sitt eget språk. Skyltning är en väldigt liten del – att ha till exempel ”bibliotek” på olika språk. Men det skulle vara en ganska enkel åtgärd för staden att vidta för att uppmärksamma de nationella minoriteterna, precis som Vänsterpartiet säger.

Som jag har sagt flera gånger är jag det borgarråd som träffar minoriteterna och pratar om detta. Det här förslaget har väl mötts med lite njuggt intresse, kan man säga. Det är ganska lågt prioriterat av minoriteterna själva. Något vi däremot har börjat jobba med nu är att uppmärksamma minoriteterna, deras kultur och deras historia i staden.

Där finns ett mycket större intresse, för man vill att fler stockholmare ska lära sig om minoriteternas roll i staden – att alla minoriteter faktiskt har en lång historia här.

Det är därför vi har lagt fram det budgetuppdrag som nu finns, som handlar om att börja skylta upp till exempel viktiga historiska platser där minoriteter har bott och verkat eller där det har skett händelser som är viktiga att lära sig om och förstå. Detta är ett arbete som vi gör tillsammans med de nationella minoriteterna nu i år, där de själva får lyfta fram de viktiga platserna. Det kanske har bott människor där, eller man kanske har bedrivit renbete för länge sedan. Detta tror jag kommer att bli ett jätteintressant projekt.

Jag och Madeleine Kaharascho Fridh hade en interpellationsdebatt innan vi började med beslutsärenden, som handlade mycket om att det finns väldigt låg kunskap om minoriteternas historia i Sverige och i Stockholm, såklart. Jag tror att detta kan vara ett viktigt steg framåt – att undervisa stockholmarna. Skyltarna ska vara både på svenska och på det minoritetsspråk som det gäller. Jag tror att detta kan bli något riktigt bra. Men om alla stadens byggnader ska skyltas upp med alla minoritetsspråk och alla varianter eller olika typer av språk kan det bli väldigt många och röriga skyltar, tyvärr, och det är inte speciellt intressant för minoriteterna själva.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 183

M a r i a M u s t o n e n (V): Det är väldigt roligt att vi har så mycket minoritetspolitisk debatt här. Jag har aldrig sett dess like. Sedan blir det en lite tråkig debatt eftersom vi håller med varandra så mycket. Alla tycker att frågan är viktig och bör lyftas mer. Du har helt rätt i att denna fråga är en liten del, men den är symboliskt viktig för erkännandet av minoriteterna.

Det finns mycket mer att göra, och det görs mycket. Till exempel inom skolan, förskolan, äldreomsorgen och biblioteken finns det en hel del kvar att göra. Vi menar inte med denna motion att varenda skylt ska vara på alla minoritetsspråk – det blir väldigt stora skyltar. Men vi tycker att viktiga skyltar på utvalda platser ska vara på minoritetsspråken.

Anförande nr 184

D a i s y J o h a n s s o n (L): Fru ordförande och alla i fullmäktige! Jag tänkte passa på att prata om vad Liberalerna har gjort i dessa frågor och hur vi ser på detta. Till att börja med har vi en svensk historia där det har förekommit assimileringspolitik gentemot samer och tornedalingar. Där pågår utredningar.

Som vi lite var inne på tidigare handlar detta om den enskildes rätt att definiera sig själv, sitt språk, sin historia, sin kultur och sin religion. Liberalerna har i regeringen, när de ansvarade för det minoritetspolitiska arbetet, flyttat fram positionerna genom att en ny minoritetspolitik har presenterats och i dag är gällande. I den lag som vi hört tidigare talare prata om uppmärksammar man de nationella minoriteterna. Deras

närvaro ska lysa igenom i samhället. Det finns olika stöd för det, och kommunerna jobbar för detta.

Som har lyfts fram här handlar det vad jag förstått inte om att all skyltning i hela staden ska ändras, utan det gäller enbart vissa skyltar. Man kan punktmarkera vissa områden för att få upp dessa frågor.

Med anledning av att det finns en ny lag jobbar Liberalerna för att alla ska ha sin rätt att definiera sig själva, utifrån historien och utifrån minoritetsspråken. Detta måste ske proportionerligt, och vi måste också beakta de frågor som är särskilt angelägna för just minoriteterna, inte vad andra ser som nödvändigt.

Med detta sagt yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 25 Yrkesstudenters rätt att kunna söka studentbostad

Anförande nr 185

Borgarrådet *L i n d b l o m* (V): När denna motion lämnades in var den här möjligheten inte öppen för yrkesstuderande på komvux. Nu är den det. Jag säger: bra, skönt, kul!

Dessutom vill jag påpeka hur viktigt det är att vi höjer statusen på vuxen- och yrkesutbildningen framöver. Med tanke på våra enormt stora kompetensförsörjningsbehov i äldreomsorgen men också inom LSS, inom förskolan och så vidare kommer just utbildningar på vuxennivå att bli allt viktigare. Då måste vi titta på hur vi höjer kvaliteten på de utbildningarna men också se till att det blir attraktivt att ställa om och studera även som vuxen. Studentbostäder även för vuxenstuderande är kanske inte en jättestor fråga, men det är viktigt att den möjligheten finns.

Anförande nr 186

P e t e r B a c k l u n d (L): Ordförande och ledamöter! Grattis, Vänsterpartiet, till en intressant motion! I dag har jag röd slips, kanske någon noterar. Men det är inte så att jag har bytt lag för det, även om jag berömmar Vänsterpartiet.

Den här motionen handlar om yrkesstudenters rätt att söka studentbostad. Det är ju ingen hemlighet att vi liberaler gillar valfrihet. Därför tycker vi att det är bra att kriterierna för att söka studentbostäder ändras i stadens kommunala bostadsbolag. Även yrkesstudenter har därmed fått frihet att söka studentbostäder, även om efterfrågan knappast lär bli superstor.

Frihetens parti är Liberalerna. Därför tycker vi att detta är bra. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 26 Hänvisa till det kommunala självbestämmandet vid mottagande av nyanlända anvisade av regeringen

Anförande nr 187

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Det står i regeringsformen att det ska göras en avvägning mellan det kommunala självstyrelseintresset och de nationella intressena. Hur bosättningslagen ska tolkas är i ljuset av detta inte riktigt glasklart. Vi ska självklart hjälpa människor som är på flykt, inte minst nu under den rådande situationen i Ukraina. Men vi får inte glömma att det är politiker och tjänstemän som har den största insikten i den kommunala verksamheten, vilket också gör att de har bättre möjligheter att fatta väl förankrade beslut. Jag anser att det vore intressant om Stockholms stad fick rättsligt prövat hur det kommunala självbestämmandet ska vägas mot den gällande bosättningslagen. Jag anser helt enkelt att det inte är riktigt klart hur det här ska tolkas.

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till vår motion.

Anförande nr 188

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Jag yrkar förstås bifall till kommunstyrelsens förslag.

Jag tycker att den här motionen är intressant. Den väcktes någon gång under våren 2020, om jag inte missminner mig. I ungefär samma veva skrev Sverigedemokraterna att Stockholm var fullt och att det var därför som det var viktigt att hävda det här med det kommunala självbestämmandet. Man ansåg att Stockholm måste ha möjlighet att säga nej till fortsatt flyktingmottagande och faktiskt vad jag förstår även till fortsatt inflyttning från personer som inte bor i Stockholms län, vilket skulle exkludera en väldig massa människor från andra delar av vårt eget land, något som ju också är en intressant iakttagelse.

Nu tycker vad jag förstår både er ledare i Sverigedemokraterna och ni här lokalt att det är viktigt att ta ansvar för flyktingmottagandet från Ukraina. Det kan bli åtskilliga människor. För Stockholms stad kan det handla om kanske 10 000 fram till sommaren. Då undrar jag: Hur tycker Sverigedemokraterna att vi ska förhålla oss till flyktingarna som kommer från Ukraina? Ska de fördelas över landet enligt bosättningslagen, så att det blir någon form av jämn fördelning, eller ska kommunerna fortsätta att kunna säga nej? Och ska Stockholm fortfarande betrakta sig som fullt? Det tror jag att väldigt många väljare, även era egna, är intresserade av att veta. Hur ska den här situationen hanteras? Är det bara väldigt små kommuner i landet som ska ta ansvaret därför att Migrationsverkets anläggningar råkar befinna sig där? Det skulle jag vilja ha svar på.

Anförande nr 189

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Tack, Jan Jönsson, för dina frågor! Jag ska försöka svara på dem så gott jag kan.

Först och främst handlar det om massflyktsdirektivet, som kommer från EU. Vi anser självklart att vi ska följa det, för vi är ju en del av EU.

Vidare anser vi att vi ska ha tillfälliga uppehållstillstånd. Du anser att vi ska ha permanenta uppehållstillstånd. Jag anser att det är ett problem. Det är där skillnaden finns. Vi står fast vid att Stockholm är fullt, men det är inte samma sak när vi talar om tillfälliga uppehållstillstånd.

Det har under flera år förts en oansvarig migrationspolitik med ett väldigt tydligt fokus på ekonomiska migranter. Det har bidragit till att Stockholm är fullt. Nu när det kommer riktiga flyktingar, som är kvinnor och barn, har vi kanske inte de resurser som vi behöver för att hjälpa dem.

Anförande nr 190

Borgarrådet Jönsson (L): Du avslöjade dig, Martin Westmont, när du sa att det nu kommer ”riktiga flyktingar”. Det kom riktigt riktiga flyktingar även tidigare. Det är ingen skillnad om det faller ryska bomber på människor i Syrien eller om det faller ryska bomber på människor i Ukraina. Det var väl det jag misstänkte: att Stockholm så att säga är fullt när det kommer personer som inte riktigt innefattas i er definition av vad som är människor med skäl att fly krig men inte när det kommer människor som ni tycker är lika er själva och därför inte utgör något problem. Detta med att det skulle ha någonting med tillfälliga uppehållstillstånd att göra verkar lite konstigt, för det här flyktingdirektivet kommer att kunna tillämpas under minst tre år. Det är nog så att det egentligen handlar om en skillnad i synen på människor.

§ 27 Gör det lättare att återvinna – öka öppethållandet på återvinningscentralerna

Anförande nr 191

U l f W a l t h e r (S): Den här motionen handlar om ett flertal saker. I rubriken står det att det ska vara bättre öppettider på återvinningscentraler, men det handlar om så mycket mer. Det handlar även om ordningen och tillgängligheten vid återvinningscentraler och om att vi ska hjälpa stockholmarna att återvinna mer. Bakgrunden är att vi har märkt att stockholmarna i jämförelse med andra kommuners invånare inte är riktigt lika duktiga på att återvinna. Vi har en hög ambitionsnivå för klimat- och miljöpolitiken i Stockholm, och det finns mer att göra.

Det ska vara lätt att vara klimatsmart i Stockholm, men så är det inte alltid. Jag kan som exempel ta att den mycket populära trädgårdsåtervinningen i Högdalen stängdes för några år sedan. Följderna av det blev att köerna sträckte sig väldigt långt under höst och vår. En del medborgare som försökte ta sitt ansvar och ta avfallet till stationen i stället för att stanna hemma och vänta på sin tomt fastnade i stället i bilköer till återvinningscentralen med ökade utsläpp som följd. Så kan vi inte ha det vid en återvinningscentral. Tanken är ju att det ska vara en miljö- och klimatåtgärd, inte att det ska bli värre.

Vi har som sagt en hög ambitionsnivå för klimat- och miljöpolitiken, och vi har överlag ganska bra öppettider på stationerna. Men vi socialdemokrater har satt en högre ambitionsnivå än det grönbå styret i klimatpolitiken i och med att vi vill att Stockholm ska bli en klimatpositiv stad redan till 2035. Därför betonar vi i den här motionen bland annat att öppettiderna före och efter kontorstid är alltför begränsade i dag. Fram till middagstid trängs hushållen med företagen på stationerna, till exempel när företagen kommer för att slänga skräpet från dagens arbete – detta trots att det ska vara lätt att agera klimatsmart i Stockholm. Genom att utöka öppettiderna med bara någon timme från det fåtal timmar det hålls öppet på kvällarna tror vi att man sprider ut hushållens besök väsentligt. Det blir en samhällsinvestering, med färre köer på stationerna och bättre tillgänglighet. Vi tror att vi har råd med det och att det är en nödvändig investering. Därför tycker jag att ni ska bifalla Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och FI:s reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 192

E m e l i e F o r s (L): Fru ordförande! Ledamöter! Jag tackar för motionen. Jag tänkte börja med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut om att anse motionen besvarad, så glömmer jag inte bort det.

Det ska vara lätt att göra rätt. Det kan vi väl alla vara ense om. Det här gäller såklart också det viktiga återvinningsarbetet, som vi stockholmare kämpar med. Vi är ute i vått och torrt, höll jag på att säga. Man möter grannar och andra i kvarteret. Oavsett väder och vind står vi där och kämpar på med våra plastförpackningar och grejer. Det ska självklart vara lätt att göra rätt, och återvinningsstationerna ska vara både tillgängliga och trygga.

Att göra något tillgängligt sträcker sig faktiskt utöver detta med öppettider, skulle jag vilja påpeka, vilket också gjordes tidigare. Jag skulle vilja lyfta fram ett exempel, nämligen Roslagstulls återbruk, som jag råkar bo väldigt nära, bara för att visa på att det inte bara är öppettiderna som påverkar huruvida det blir lätt och tillgängligt att återbruka och återvinna. Roslagstulls återbruk – nu kommer alla att vallfärda dit när de ska återbruka och återvinna – är väl upplyst och har jätteduktig och kompetent personal som kan hjälpa en och guida en när man till exempel ska återvinna den där sopmoppen som man har använt alldeles för många gånger och inte riktigt vet var man ska lägga. Utöver att det är fint, fräscht, ljust, tryggt och bra finns det en sak till som är otroligt bra för tillgängligheten, tycker jag, och det är att det finns låncyklar. De har släp både framtill och baktill. Det är fantastiskt bra att man kan låna cyklar, för det gör det faktiskt möjligt för fler stockholmare att åka dit med sitt skräp. Här handlar inte tillgängligheten om öppettiderna, utan om möjligheten att ta sig dit när det är öppet.

Jag tror att det finns andra saker än just öppettider som är viktiga för att få fler att återvinna mycket mer. En annan sak är förtroendet för att det vi återvinner, det vi släpar med till återvinningscentralerna, tas om hand på rätt sätt. Jag är nog inte den enda som tycker att det känns lite tråkigt att veta att så mycket av den plast som man släpar dit faktiskt bara bränns upp. Jag tycker därför att det är bra att vi i KF nyligen klubbat igenom en handlingsplan för hållbar användning av plast och för bättre återvinning. Vi har också beslutat om en handlingsplan för cirkulärt byggande som syftar till att minska byggavfallet, vilket också är viktigt. Låt oss fortsätta arbetet med att göra det lätt att göra rätt!

Anförande nr 193

Borgarrådet L u h r (MP): Vad roligt att få prata om återvinning! Det här är också en jätteviktig fråga – jag får prata om många av mina absoluta favoritfrågor i kväll.

Vad är då anledningen till att vi gör det här? Jo, om vi kan återvinna mer behöver vi såklart inte ta ut så mycket ny råvara ur skog, mark, gruvor och annat, utan kan återanvända saker om och om igen. Vi tycker att det här är en jätteviktig fråga. Det innebär att vi i de avfallsplaner som vi har tagit fram, även den senaste avfallsplanen, styr mot att vi ska slänga färre grejer.

Därför måste jag säga att den här motionen vilar på en lite ranglig bas. Ni utgår från att anledningen till att stockholmarna slänger mindre och färre saker är att vi är dåliga på att sortera. Så behöver det inte alls vara. Vi har ju i flera år försökt att underlätta avfallshanteringen för stockholmarna. Då har vi också, precis som lyftes fram nyss, infört en massa nya saker. Vi har till exempel återbruksdiskarna, som man möts av när man går in på återvinningscentralen. Där kan man lämna saker som någon annan kan använda i stället för att kasta bort dem. Sedan finns det andra anledningar till att vi slänger färre saker i Stockholm. En av dem är att många bor i lägenhet. Vi bor inte i stora hus där vi har massor med prylar som sedan kan slängas bort, utan vi bor lite trängre.

Det vi har gjort nu är att försöka göra det enklare för stockholmarna genom mer återbruk. Vi har popup-återbruk som åker runt och hjälper folk, så att de kan lämna nära bostaden. Det är en stor satsning som vi har. Vi har öppnat ett nytt återbruk i Skärholmen, där man kan lämna saker till återbruk eller kasta saker, men där också Skärholmsborna eller de som vill komma dit kan hämta saker som har blivit över från återbruken och som inte går att sälja i de second hand-butiker som kommer och hämtar andra saker som sorteras ut. Det finns en helt ny ruljans av prylar. Hela saker kan gå till någon annan som kan använda dem i stället för att de går rakt ned i grovsoporna och slängs.

Ska vi prata öppettider då? Vi har jobbat länge för att göra det här enklare för stockholmarna. Vi tycker att det ska vara lätt att kasta saker på rätt ställe. Baserat på den här motionen gjorde vi faktiskt en extra undersökning. Stockholm Vatten och Avfall slängde in en extra fråga i sin kundundersökning för att se om det är viktigt för stockholmarna att kunna lämna grovsopor på väg till jobbet. Svaret blev inte solklart, men det var ändå fler än 50 procent i en ganska stor undersökning som sa att de sällan eller aldrig skulle uppsöka återvinningscentralen på morgonen. De öppettider som vi har i dag på våra standardåtervinningscentraler är 10–20 måndag till torsdag och 9–17 fredag till söndag. Det finns alltså möjligheter att lämna sitt avfall utanför arbetstid.

Anförande nr 194

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag är också glad att vi har debatt om frågor som är viktiga för klimatet, både i Stockholm och i världen. Men den här motionen handlar om riktiga problem som folk upplever. Att det är för korta öppettider på många av återvinningscentralerna gör att det är långa köer. Om man försöker åka till Bromma eller för den delen Sättra en lördagseftermiddag får man ofta stå i långa köer. Det är klart att förlängda öppettider förenklar.

Du är säker på att stockholmarna återvinner mindre för att de faktiskt slänger mindre, Katarina Luhr. Jag tror absolut att det ligger någonting i att vi delvis har mindre avfall för att vi inte bor i villa i samma utsträckning och inte har lika mycket trädgårdsavfall. Men vi är också bland de sämsta i landet på att hantera matavfallet. Vi är väldigt sena med det. Jag tycker inte heller att det finns några tydliga bevis för att stockholmarna faktiskt bara skulle vara mycket bättre på att inte skapa skräp. Vi konsumerar troligen mest i landet.

Anförande nr 195

Borgarrådet L u h r (MP): Det är ett vettigt inspel, Emilia Bjuggren, men det är fortfarande så att vi försöker sikta mot att det ska vara färre och färre grejer som går till grovsopor och förbränning och fler och fler som roterar ut i samhället igen och kan användas. Det är en självklarhet. Vi ser att det nu är många ton som går till återbruk av de saker som lämnas in.

Du sa också någonting i början som jag hade tänkt hugga på. Det gällde det här med att stå i kö. Öppettiderna är 10–20 måndag till torsdag och 9–17 fredag till söndag. Men på lördag eftermiddag står alla i kö och ska lämna avfall. Frågan är om detta

kommer att förändras genom att vi öppnar klockan 7 en onsdag. Jag tror att folk ändå kommer att städa på förmiddagen, åka iväg till återvinningen och stå där i sina köer. Jag tror att vi ska göra andra satsningar, där man styr folk till olika platser och fortsätter med att föra sorteringen närmare och närmare stockholmarna.

Anförande nr 196

M a l i n E r i c s o n (FI): Det viktigaste av allt är till att börja med att minska avfallet, men det är också viktigt att det avfall som finns och de saker som vi faktiskt kan återbruka går att lämna in på ett bra sätt. Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 197

R o s e - M a r i e R o o t h (V): Ordförande! Återvinningscentralernas öppettider räcker faktiskt inte till, vilket jag har förstått av det som sagts av både motionären och Katarina Luhr, trots att hon kanske inte vill ge sig upp i ottan en tisdag och återvinna gummistövlar och sängbottnar. Jag håller inte med om att problemet inte skulle ha med öppettiderna att göra.

Vad jag minns av Stockholm Vatten och Avfalls undersökning om kapaciteten påpekar de att det finns en stor återvinningsvilja som inte blir mött av kapaciteten. Det gäller till exempel Bromma återvinningscentral.

Ni har startat en återbruksgalleria. Nu är inte den föremålet för debatten i kväll, men *en* återbruksgalleria är inte mycket. Det skulle kunna bli många fler sådana möjligheter.

Nästan alla remissinstanser instämmer i motionens förslag, men inte majoriteten.

Det handlar inte om att skuldbelägga den personal som kämpar vid återvinningscentralerna. Men de behöver hjälp med resurserna för att kunna möta behovet.

Att återvinningsviljan är stor är väldigt glädjande för Stockholm, för vår miljö och för vårt klimat. Då tycker jag att det är rimligt med bifall till motionen och till reservationen från Vänsterpartiet i kommunstyrelsen.

Anförande nr 198

Borgarrådet L u h r (MP): Det här är intressant, Rose-Marie Rooth. Det behövs återvinning närmare och närmare människors bostäder. Det är inte alla som har bil. Det är därför vi till exempel har börjat med popup-återbruken, som kör runt och står nära människors bostäder. Det har utökad möjligheterna för stockholmarna väldigt rejält att vi har två popup-återbruk som kommer nära ens gata och där man kan lämna saker, byta grejer och lämna skräp. Sedan har vi öppnat i Skärholmen. Vi kommer att ha ett nytt projekt med en pråm som ligger vid vatten och där man kan återvinna.

Men det är ju i slutänden avfallstaxan som kommer att täcka alla de här investeringarna, både ökade öppettider och olika investeringar i nya återbruk. Om det nu är så att man har förlängda öppettider när fler ska jobba längre tider men det fortfarande står folk och gasar på lördag eftermiddag tror jag att det kan vara bättre att man i stället har många fler platser, om man nu ska investera pengar i mer återvinning.

Anförande nr 199

R o s e - M a r i e R o o t h (V): Jag hör vad du säger, Katarina Luhr, och jag förstår att popup-återbruken skulle kunna vara en möjlighet när man kan parera dem. Men många av oss som bor i staden bor i flerbostadshus utan grovsoprum och saknar bil. Kanske är det så att inte heller popup-stationen löser problemet.

Den situation som ibland upplevs av medborgarna när de kommer till återvinningscentralen är att det är stökigt och rörigt och att de inte kommer någonvar trots sin stora vilja. Jag vill ändå vidhålla att generösare öppettider skulle lösa mycket av problemen. Jag hoppas att majoriteten kommer att lyssna på det örat i kontakten med medborgarna.

Anförande nr 200

J o n a s N i l s s o n (M): Fru ordförande! Jag tycker att det är rätt intressant att politiker ska upp och vara specialister på vilka öppettider som är bäst för olika typer av verksamheter. Det är helt fantastiskt. Det skulle man kunna överlåta till professionen, tycker jag.

Hemma hos mig kan det vara en kamp mellan människan och naturen. Jag har enorma syrenhäckar som jag måste klippa ned och bryter ryggen på. Så är det varje år. Ibland får jag bita i gräset och måste bara bege mig till återvinningscentralen med mina syrenträd som jag klipper ned. Jag skulle iväg nu i lördags och tänkte: Nu måste jag stå i lång kö! Nej, det var helt tomt. Det var i Östberga. Både jag och Ulf Walther brukar åka dit rätt ofta. Varför var det då tomt? Jo, alla var på Hammarbymatch.

Om man har något att slänga på Östermalm är mitt tips att man gör det när det är match med Djurgården. Vid Norrtull gör man det när det är AIK-match. Har man något att slänga i Bromma ser man till att göra det när det är match med Brommapojkarna.

Jag har varit på återvinningscentralen klockan 19–20 på kvällen, och då är det inte kö där. Det funkar precis som på Systembolaget, där det är öppet varje dag i veckan förutom söndag till 19. Inte sjutton är det kö! Men ska man dit en fredag eller lördag är det kö.

Men nu har ni mitt tips. Tumregeln är: Bromma – Brommapojkarna, Östberga – Bajen. Nu vet du det, Ulf!